

Evaluering av Friluftslivets År 2005

Odd Inge Vistad
Aud Tennøy
Hanne Svarstad
Oddgeir Andersen

Friluftslivets År 2005

friluftsliv for alle – hver dag

LAGSPILL

ENTUSIASME

INTEGRITET

KVALITET

NINAs publikasjoner

NINA Rapport

Dette er en ny, elektronisk serie fra 2005 som erstatter de tidligere seriene NINA Fagrapport, NINA Oppdragsmelding og NINA Project Report. Normalt er dette NINAs rapportering til oppdragsgiver etter gjennomført forsknings-, overvåkings- eller utredningsarbeid. I tillegg vil serien favne mye av instituttets øvrige rapportering, for eksempel fra seminarer og konferanser, resultater av eget forsknings- og utredningsarbeid og litteraturstudier. NINA Rapport kan også utgis på annet språk når det er hensiktsmessig.

NINA Temahefte

Som navnet angir behandler temaheftene spesielle emner. Heftene utarbeides etter behov og serien favner svært vidt; fra systematiske bestemmelsesnøkler til informasjon om viktige problemstillinger i samfunnet. NINA Temahefte gis vanligvis en populærvitenskapelig form med mer vekt på illustrasjoner enn NINA Rapport.

NINA Fakta

Faktaarkene har som mål å gjøre NINAs forskningsresultater raskt og enkelt tilgjengelig for et større publikum. De sendes til presse, ideelle organisasjoner, naturforvaltningen på ulike nivå, politikere og andre spesielt interesserte. Faktaarkene gir en kort framstilling av noen av våre viktigste forskningstema.

Annen publisering

I tillegg til rapporteringen i NINAs egne serier publiserer instituttets ansatte en stor del av sine vitenskapelige resultater i internasjonale journaler, populærfaglige bøker og tidsskrifter.

Norsk institutt for naturforskning

Evaluering av Friluftslivets År 2005

Odd Inge Vistad
Aud Tennøy
Hanne Svarstad
Oddgeir Andersen

Vistad, O. I., Tennøy, A., Svarstad, H. & Andersen, O. 2006. Evaluering av Friluftslivets År 2005. NINA Rapport 170, 109 s

Lillehammer, september 2006

ISSN: 1504-3312

ISBN: 82-426-1725-2

RETTIGHETSHAVER

© Norsk institutt for naturforskning

Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

TILGJENGELIGHET

Åpen

PUBLISERINGSTYPE

Digitalt dokument (pdf)

REDAKSJON

KVALITETSSIKRET AV

Øystein Aas

ANSVARLIG SIGNATUR

Forskningssjef Børre Dervo (sign.)

OPPDRAGSGIVER(E)

FRIFO – Friluftslivets fellesorganisasjon

KONTAKTPERSON(ER) HOS OPPDRAGSGIVER

Per Martin Fosmark, Siri Meyer og Harald Tronvik

FORSIDEBILDE

Den offisielle logoen for Friluftslivets År 2005

NØKKEWORD

Norge, friluftsliv, FRIFO, evaluering,

KEY WORDS

Norway, outdoor recreation, FRIFO, evaluation

KONTAKTOPPLYSNINGER

NINA Trondheim

NO-7485 Trondheim

Telefon: 73 80 14 00

Telefaks: 73 80 14 01

NINA Oslo

Postboks 736 Sentrum

NO-0105 Oslo

Telefon: 73 80 14 00

Telefaks: 22 33 11 01

NINA Tromsø

Polarmiljøsenteret

NO-9296 Tromsø

Telefon: 77 75 04 00

Telefaks: 77 75 04 01

NINA Lillehammer

Fakkelgården

NO-2624 Lillehammer

Telefon: 73 80 14 00

Telefaks: 61 22 22 15

<http://www.nina.no>

Sammendrag

Vistad, O. I., Tennøy, A., Svarstad, H. & Andersen, O. 2006. Evaluering av Friluftslivets År 2005. NINA Rapport 170, 109 s

Denne evalueringa er først og fremst en analyse at de tiltak som fikk økonomisk støtte i anledning Friluftslivets år 2005 (her oftest kalt FÅ05) – altså hvem arrangerte hva, for hvem, på hvilken måte, osv. I alt 649 tiltak har levert rapporteringsskjema etter gjennomført tiltak, og der ved fått tildelt støtte. Disse skjemaene er hovedgrunnlaget for vårt arbeid – altså egenrapportering i form av utfylte spørreskjema fra arrangørene. Det imidlertid arrangert langt mer i løpet av friluftsåret enn disse 649 tiltaka. Alt i alt er det bygget et "stort byggverk" i FÅ05, noe som godt kan kalles en "folkelig mobilisering" – og det skulle jo FÅ05 bli. Men det har vært uråd å vurdere innholdet i disse "andre" tiltaka – i forhold til innhold, annen suksess og graden av måloppnåelse for FÅ05.

Videre inneholder evalueringa ei vurdering av mediedekning og en innholdsanalyse av et utvalg medieoppslag i riksaviser og store regionale aviser. TNS Gallup har gjennomført sitt årlige Natur- og miljøbarometer (NMB) og i år ble det utvida med ekstra spørsmål i anledning FÅ05. Vi vurderer resultatene i NMB og relaterer dem til andre data i evalueringa. Et siste hovedpunkt er ei vurdering av samarbeidet mellom FRIFO (Friluftslivets fellesorganisasjon) – som hadde hovedansvaret for FÅ05 – og hovedsamarbeidspartnerne Statskog SF og G-SPORT, slik de to partnerne ser det.

Det organisatoriske for FÅ05 kom i stand ved at MD ved miljøvernminister Børge Brende i mars 2003 ga FRIFO hovedansvar for å planlegge, gjennomføre og evaluere "året" (vedlegg 1). FRIFO, som også hadde ansvaret for forrige Friluftslivets år i 1993, hadde søkt MD om å få dette oppdraget. Styret for FRIFO fungerte som styringsgruppe for FÅ05, og prosjektledelsen (med egen prosjektleder og informasjonskonsulent) var lagt til FRIFOs sekretariat. I tillegg var det et rådgivende organ (FRIFOs generalsekretærmøte + en fra DN og en fra FL). Og kanskje enda viktigere var en serie med (i alt 6) Idéforum der "alle tenkelige" organisasjoner og aktører var invitert til innspill og drøfting, fra planleggingsfase til oppsummering. Samarbeidsordninga FNF (Forum for Natur og Friluftsliv) hadde et regionalt koordineringsansvar. Vi har ikke hatt som mandat å gå grundig inn i evaluering av organisasjonsmodellen, men vi har lagt inn noen vurderinger, ikke minst fordi mange av våre informanter har hatt synspunkter på organiseringa. Men i hovedsak har vi sett dette som et tema for den interne evalueringa.

Det var ganske godt **økonomisk grunnlag** for å få til stor aktivitet i FÅ05, selv om mye av de disponible midlene kom gjennom omposteringer og ikke "friske FÅ-midler". Nær 12 millioner gikk til aktivitetstiltak, og rundt 3 millioner til kommunikasjons- og reklametiltak. Det aller meste kom fra Miljøverndepartementet, men også en fersk million fra hver av Helse- og Sosialdirektoratet og fra Kultur- og Kirkedepartementet.

Det har vært svært høg (lokal) **aktivitet i FÅ05** med mange tiltak, mange typer arrangører og arrangement, mange deltakere (anslått til ca 350.000) og en ganske brei folkelig mobilisering. Både rapporteringa fra arrangørene og vår egen medieanalyse viser stor variasjon i tiltak og aktiviteter – trolig i samsvar med MD's ønske om at friluftsliv skulle tolke "romslig". Det har vært mye samarbeid i gjennomføring av tiltak, både innen og mellom friluftslivsorganisasjoner, men også med andre organisasjoner og etater. Og i hovedsak er det veldig positive tilbakemeldinger på nettopp samarbeidserfaringene og forholdet til ledelsen for FÅ05. FRIFO sine egne medlemsorganisasjoner har fått bedre økonomisk uttelling enn andre organisasjoner, men det ser ut til å være gode grunner (og ganske klare kriterier) for de tildelinger som er gjort. Det er en del kritikk fra (særlig) lokalt/regionalt hold over for dårlig tid fra første (mottatte) informasjon og fram til søknadsfristen for FÅ-støtte. En ville også helst hatt klarsignal om støtte tidligere, for å få bedre tid til planlegging. Noe av denne kritikken må rettes videre til bevilgende myndigheter, fordi de økonomiske rammene burde vært klare før.

Rundt 80 % av alle tiltak har fått **pressedekning** – et veldig høgt tall – men oppslagene har særlig vært i lokale aviser. En del sentrale aktører er mer misfornøyd med mediegjennomslaget for FÅ05, fordi en har vært mer fraværende i regionale aviser og riksmidia. **Hovedsamarbeidspartnerne** er veldig fornøyd med samarbeidet med FÅ / FRIFO, men har møtt på en del problemer med synliggjøring mm, i forbindelse med gjennomføring av arrangement. Det uklart hvor problemet ligger, men den ikke-kommersielle kulturen som råder i norsk friluftsliv kompliserer trolig samhandling med sponsorer. Det er en utfordring få til en felles og gjensidig forståelse av avtaler og forpliktelser ved senere stor-arrangement ala FÅ05.

FRIFO har villet veldig mye med FÅ05, med flere prioriterte **målgrupper** og mange og ambisiøse **mål og delmål**. En ville nå "alle", men har spesielt utpekt fire målgrupper (barn, unge, "annen" etnisitet, funksjonshemma). Av disse fire er det nok særlig i forhold til barn (det vil ofte si familier) at en har lyktes. Til en viss grad har en også nådd fram til ungdom – en gruppe som opplagt er vanskeligere å få "tak i". Når det gjelder grupper med annen etnisk bakgrunn og de funksjonshemma har FÅ05 lyktes mindre, men det finnes gode eksempler på vellykka tiltak.

I forhold til de to hovedmålene for FÅ05 har en nok lyktes best med en "*folkelig mobilisering til gagn for norsk friluftsliv i vid forstand*". Det andre hovedmålet er todelt, og det å "*synliggjøre friluftslivets mangfold*" har en også lyktes ganske bra med. Et stykke på veg har en nok også fått "*synliggjort friluftslivets samfunnsmessige betydning*", om lag 1/3 av de analyserte avisartiklene bidrar til dette (de fleste med vekt på helseaspektet). Dette målet henger nøye sammen med delmålet om å "*øke oppmerksomheten om friluftsliv fra politikere, offentlige myndigheter og media*". Omtalen av FÅ og FÅ-tiltak i media er alt omtalt og må sies å være ganske tilfredsstillende. Når det gjelder å styrke friluftslivets posisjon hos politikere og offentlige myndigheter så er effekten av FÅ05 mer usikker, og sannsynligvis liten. Dette er – og har lenge vært – et både viktig og vanskelig mål innen friluftslivssektoren. Nå i 2006 og framover trengs det dessuten solid arbeid for å motarbeide en eventuell "sovepute-effekt" av FÅ05.

Kanskje burde tyngre politiske, administrative og faglige myndigheter vært inne i styrende posisjon for FÅ05, men risikoen ville være en mer tungrodd, mindre smidig og lite effektiv ledelse som ville gi mindre gevinst der FRIFO lyktes så godt, nemlig i mye lokal aktivitet og bredt engasjement. For FRIFO er sannsynligvis den beste koordinerende aktøren til nettopp å få til et så bredt geografisk og friluftsmangfoldig engasjement lokalt og regionalt – pga bredt og stort organisasjonsapparat. Og prosjektledelsen har dessuten gjort et godt arbeid. En burde imidlertid vært enda flinkere til å favne utafor "friluftsliv-familien" – særlig i forhold til målgrupper der en ikke har lyktes så godt, men hatt klare ambisjoner.

Odd Inge Vistad, Hanne Svarstad og Oddgeir Andersen, Norsk Institutt for naturforskning, Fakkelgården, 2624 Lillehammer, oddinge.vistad@nina.no
Aud Tennøy, Norsk Institutt for by- og regionforskning, Postboks 44 Blindern, 0313 Oslo, aud.tennoy@nibr.no

Abstract

Vistad, O. I., Tennøy, A., Svarstad, H. & Andersen, O. 2006. Evaluation of the Outdoor Recreation Year 2005. NINA Report 170, 109 pp

This evaluation is first and foremost an analysis of those actions that were granted economical support in connection with the Outdoor Recreation Year 2005 (here usually called FÅ05) – i.e.: who arranged what, for whom, in what way etc. The responsible actors returned a report form (being a questionnaire, N = 649) after the actions had been implemented; thereby they received the promised economical support and gave us relevant information. These questionnaires are our main source for analysis. But it is important to note that much more have been arranged during FÅ05 than these 649 actions/arrangements. All in all a lot of people were mobilised during FÅ05, and a lot of actions within the outdoor recreation field carried out. But it has been impossible for us to make a judgement on all these “other” actions, as a part of the evaluation.

Further our evaluation contains a judgement of how the media has covered FÅ05, and an analysis of the contents in a selection of articles on FÅ05, from national and regional newspapers. TNS Gallup has carried out their yearly Nature and Environmental Survey (NMB) and this year the survey was expanded with several questions concerning FÅ05. We have related their findings to data from our evaluation. A last important issue in our work has been a judgement of the cooperation between FRIFO (the joint cooperation for the outdoor recreation organisations in Norway) – who had the responsibility for planning and implementation of FÅ05 – and their two joint venture partners (sponsors) Statskog SF (the state owned land and forestry company) and G-SPORT (a sport outfit company). Here we bring the partners’ point of view.

The organisation of FÅ05 started to develop when the Ministry of Environment gave FRIFO the main responsibility to plan, implement and evaluate “the year” (see appendix 1). FRIFO, who also was in charge of the last Outdoor Recreation Year (in 1993), had applied for this responsibility. The executive committee of FRIFO also had the directing responsibility for FÅ05. The project leader and information officer of FÅ05 were located in the FRIFO general office. An “idea forum” was established where “all” relevant organisations and departments were invited to contribute and bring input to the contents of FÅ05 – from the planning phase and forward (totally 6 meetings). The liaison committee FNF (Forum for Nature and Outdoor recreation) was given a regional responsibility for coordination. Our mandate has not been to evaluate the organisation model, but we have included some judgements, especially since many of our informants have revealed their view on the organisation and their success. But mainly we regard this is a task for the internal evaluation.

There was quite **good funding** for FÅ05, even though a lot of the actual money was available due to relocation from one (outdoor recreation) budget item to another. Near 12 million NOK were reserved for activity measures and around 3 millions for communication- and PR-actions. Most of the money came from the Ministry of Environment, but also 1 million from each of the Ministry of Health and Care Services, and the Ministry of Culture and Church Affairs.

During FÅ05 there has been a very **comprehensive (local) activity** with many outdoor recreation actions, many different organisers and arrangements, many participants (roughly calculated to around 350,000) and a quite broad mobilisation of people. Both the report forms and our own media analysis show great variation in actions and activities – probably in accordance with the wish from the Ministry of Environment to interpret ‘friluftsliv’ (outdoor recreation) in a broad and open way. Many actions were implemented through collaborative work, both within and between outdoor recreation organisations, but also by including others types of organisations and departments. And mainly the responsible actors give very positive reports on their collaborative experiences, and also on their relation to the FÅ05 direction. The organisations being members of FRIFO have received relatively more money than others, but there seem to be good reasons (and quite distinct criteria) for the chosen allocation of funding. Some critique

has been raised (especially) from the local / regional level concerning the lack of time between the first information about FÅ05-support and the closing date for applications. These applicants would also have appreciated a quicker decision from FRIFO, in order to improve the planning of their own supported arrangement. Some of this critique must be forwarded to the granting authorities, since the actual budgets should have been clarified earlier.

Around 80 % of all the supported actions were given **press coverage** – a very high figure – but mostly in local newspapers. Some central actors were disappointed with the FÅ05-breakthrough, because of less coverage in regional and national media. The two **joint venture partners** are very satisfied with the cooperation with FRIFO and the central FÅ leadership, but have met some problems during implementation of some FÅ arrangements (partners being less visible, less included etc than expected). It is hard to get a full understanding of the problem, but the non-commercial culture within Norwegian *‘friluftsliv’* probably complicates the co-action with sponsors. This is a challenge for future multi level and multi actor events of this kind.

FRIFO has been very ambitious with FÅ05, with several prioritized **target groups**, and with many ambitious **goals and sub goals**. There has been a will to reach “everybody”, but still four special target groups have been pointed out (children, youth, groups with other ethnicity than Norwegian, and disabled persons). The success has been most obvious concerning the children (often meaning recreation activities for families). To a certain degree also the young people have been reached – a group that obviously is more difficult to “get hold of”. When it comes to groups with another ethnicity than Norwegian, and the disabled persons FÅ05 has not really succeeded, but good examples exist of successful arrangements for these groups as well.

When it comes to the two main goals of FÅ05, the most successful one is probably the one dealing with *“Mobilising the people for the gain of ‘friluftsliv’ (outdoor recreation) in a wide understanding”*. The second main goal is bisected, and FRIFO has done a good job in *“making the diversity of ‘friluftsliv’ visible”*. Partly FRIFO has also *“made the societal value of ‘friluftsliv’ visible”*, but not to the same degree; about one third of the analysed newspaper articles have contributed in that direction (most of them focusing on the health aspect). This goal is very much tied to the sub goal: *“To increase the attention on ‘friluftsliv’ from politicians, public authorities and media”*. FÅ05 has been mentioned quite a lot in newspapers, but mostly in the local ones. When it comes to the attention on *‘friluftsliv’* from politicians and public authorities the effect of FÅ05 is more uncertain, and probably small. This is – and has for a long time been – both an important and difficult goal within the outdoor recreation sector. In addition there is now (in 2006 and forward) a need of solid work to avoid an eventual “pillow effect” of FÅ05.

Perhaps more powerful political, administrative and professional authorities should have been in a steering position of FÅ05? But there is a big risk of then becoming less efficient, less flexible and “hard to row” – in that case the gains would have been smaller where FRIFO has succeeded so well: a lot of local activity and broad engagement. FRIFO is probably the best coordinating actor in achieving a broad geographical and diverse recreational engagement locally and regionally – because of their broad and comprehensive organisational network. In addition: FRIFO / the managers of FÅ05 has done a good job. Still, one should have been better at covering and including actors outside the *“friluftsliv family”* – especially concerning the target groups where FÅ05 did not succeed very well.

Odd Inge Vistad, Hanne Svarstad og Oddgeir Andersen, Norsk Institutt for naturforskning, Fakkelgården, 2624 Lillehammer, oddinge.vistad@nina.no
Aud Tennøy, Norsk Institutt for by- og regionforskning, Postboks 44 Blindern, 0313 Oslo, aud.tennoy@nibr.no

Innhold

Sammendrag	3
Abstract	5
Innhold	7
Forord	9
1 Innledning.....	10
1.1 Bakgrunn for FÅ2005 og for FRIFOs arbeid	10
1.2 Mål og målgrupper i FÅ2005.....	12
1.2.1 Hovedmål	12
1.2.2 Delmål	12
1.2.3 Målgrupper	13
1.3 Penger og tiltak, prosesser og aktører	13
1.3.1 Søknader om tiltak og kriterier for behandling	13
2 Evalueringen. Gjennomføring og metode.....	15
2.1 Plan for arbeidet.....	15
2.2 Tilpasning, arbeidsdeling og datainnsamling	15
2.3 Rapportoppbygning, informanter, datavurdering	16
2.4 Rapporteringsskjemaet – analyse og feilkilder	16
2.5 Fra rapporteringsskjema til informantintervju	17
2.6 Metode for innholdsanalyse av pressedekning	18
3 Friluftslivets År 2005. Kort innføring.....	20
3.1 Organisasjonsmodell.....	20
3.2 Tilskudd og økonomiske rammer	20
3.3 Viktige milepæler i arbeidet.....	21
3.4 Kort om innholdet i FÅ2005.....	22
4 Fordeling av tiltak, fordeling av penger i FÅ2005	23
4.1 Tildelinger	23
4.2 Fordeling på organisasjoner og på nivåer	24
4.3 Geografisk fordeling av tiltak og penger	26
4.4 Fordeling på store og små tiltak	27
4.5 Åpne eller lukkede arrangementer?	30
4.6 Hovedtiltak, aktivitetstiltak og kommunikasjonstiltak	30
4.7 Oppsummert om fordeling av tiltak og penger	31
5 Om gjennomførte tiltak.....	32
5.1 Aktiviteter	32
5.2 Tidspunkt og varighet.....	33
6 Mål og målgrupper for tiltakene	35
6.1 Målsettinger	35
6.2 Målgrupper	36
6.2.1 Hovedmålgrupper i tiltakene?	36
6.2.2 Innsats for å nå hovedmålgrupper	37
6.2.3 Tilrettelegging for hovedmålgrupper	38
6.2.4 Opplevde man å nå hovedmålgruppene?.....	39
6.2.5 Antall deltakere, totalt og fordelt på målgrupper	41
6.2.6 Oppsummert.....	43

7	Hvordan påvirket føringer fra FÅ og FRIFO økonomiske fordelinger og utvalgte tiltak?	44
7.1	Tildeling av midler	44
7.2	Gjennomførte tiltak	45
8	Samarbeid om tiltak i FÅ?	46
9	Presseomtaler	49
9.1	Arrangørenes vurdering av mediedekningen	49
9.2	FÅ05s pressearbeid og kvantitative resultater	52
9.3	Innholdsanalyse av pressedekning	53
9.3.1	Synliggjøring av friluftslivets mangfold?	55
9.3.2	Synliggjøring av friluftslivets samfunnsmessige betydning?	56
9.3.3	Fokus på målgruppene for FÅ05?	57
9.3.4	Formidling av prioriterte verdier?	61
9.4	Oppsummering	65
10	Vurdering av FÅ 2005, fra tiltaksarrangører og organisasjoner	67
10.1	Tilfredshet med gjennomføringen av egne tiltak	67
10.2	Arrangørenes opplevelse av egne forbedringsmuligheter	68
10.3	Tilfredshet med innsatsen fra FÅ sentralt	68
10.4	Hva kunne FÅ-ledelsen gjort annerledes?	70
11	Hovedsamarbeidspartnerne i FÅ2005	74
11.1	Samarbeidet med FRIFO og lokale arrangører. Synliggjøring?	74
11.2	Innsats og effekt	75
11.3	Viktig utfordring	75
12	FÅ2005 i Natur- og miljøbarometeret 2006	77
12.1	Kommentarer til funnene i nmb 2006	83
13	Samla evaluering av FÅ2005	84
13.1	Generelt	84
13.2	Fordeling av penger og tiltak	84
13.3	God organisering?	85
13.3.1	Gjennomføring av tiltak i Friluftslivets År 2005	85
13.3.2	Gjennomføring av Friluftslivets År 2005	86
13.4	Måloppnåelse?	87
13.4.1	Relevante delmål	88
13.4.2	Hovedmål	90
14	Konklusjoner og anbefalinger	93
14.1	Friluftslivets År 2005!	93
14.2	Hva så? Anbefalinger til neste gang	93
	Referanser	96
	Vedlegg 1 Tildelingsbrev fra MD	97
	Vedlegg 2 Strategiplan for Friluftslivet År 2005	99
	Vedlegg 3 Rapporteringsskjema	106

Forord

I denne rapporten evaluerer vi gjennomføringen av Friluftslivets år 2005 – på oppdrag fra FRIFO (Friluftslivets fellesorganisasjon) – en paraplyorganisasjon for 13 av de største og viktigste friluftslivsorganisasjonene.

I 2005 ble det andre Friluftslivets år gjennomført. Det første var i 1993. Og begge år var det FRIFO som var ansvarlig for gjennomføringen. I sitt tilsagnsbrev til FRIFO skriver (daværende) Miljøvernminister Børge Brende: *"Jeg viser til MDs miljøhandlingsplan og inviterer med dette FRIFO til å ta hovedansvaret for planleggingen, gjennomføring og evalueringen av "Friluftslivets år 2005" "*.

Etter søknad fikk NINA (i samarbeid med NIBR – Norsk Institutt For By- og Regionforskning) hovedansvaret for å evaluere FRIFOs og de ulike organisasjoners arbeid med FÅ2005.

Av praktiske grunner har prosjektledelsen og arbeidet vært delt mellom Odd Inge Vistad (før august 2004 og etter juli 2005) og Hanne Svarstad (august 2004 til juli 2005). Ved NIBR er det først og fremst Aud Tennøy som har stått for arbeidet. Ved NINA har Oddgeir Andersen gjennomført de fleste intervjuer med informantene (dvs. arrangører av tiltak i regi av FÅ2005). Øystein Aas har lest og kommentert, som kvalitetssikrer av prosjektet.

Vi takker FRIFO for oppdraget, og også for godt samarbeid ved å stille for eksempel viktig bakgrunnsinformasjon til disposisjon når vi trengte det. Det er først og fremst Per Martin Fosmark som har vært kontaktperson i FRIFO. Han var også prosjektleder for Friluftslivets år 2005. Informasjonskonsulent Siri Meyer i FRIFO har vært kontaktperson når det gjelder media og medieomtale. Også generalsekretær Harald Tronvik har gitt viktige bidrag.

Takk for godt samarbeid til alle.

Lillehammer, september 2006

Odd Inge Vistad

1 Innledning

FRIFO fikk 31.3.2003 i oppdrag av Miljøverndepartementet (se vedlegg 1) å ta hovedansvaret for å gjennomføre Friluftslivets År 2005 (heretter kalt FÅ2005, FÅ05 eller bare FÅ). FRIFO hadde det tilsvarende oppdraget for Friluftslivets År 1993, og hadde søkt MD om å få hovedansvaret også denne gang. FRIFO skrev søknaden allerede 28/9-2001 etter at Friluftslivsmeldingen (St. meld nr 39 (2000-2001) hadde forslag om et nytt Friluftslivets år. MD begrunnet tilsagnet til FRIFO med bl.a. den positive evalueringen som ble FRIFO til del etter Friluftslivets År 1993 (Skjæveland & Andersen 1994).

I tillegg til denne eksterne evalueringen skal FRIFO gjennomføre en egenevaluering. Der blir også offisielle samarbeidspartnere som Miljøverndepartementet, Direktoratet for Naturforvaltning, Friluftsrådenes Landsforbund, og FNF-nettverket invitert til innspill. Vi har derfor ikke tatt spesielle initiativ for å få vurderinger fra disse partene i denne eksterne evalueringen.

Dette prosjektet er en **etterevaluering**. Dvs. at evaluator ikke har fulgt arrangøren i planlegging og gjennomføring av FÅ2005. NINA har riktignok vært deltaker på ulike ldeforum (arrangert av FRIFO) i fra tidlig i planleggingsfasen for FÅ05, men bare som observatør og eventuell kommentator. Det ble heller ikke skrevet kontrakt om evalueringsoppdraget mellom FRIFO og NINA før 25. februar 2005 (delvis pga. usikker finansiering før den tid).

"Prosjektets mål er å evaluere effektene av og gjennomføringen av Friluftslivets år 2005. Ved siden av dokumentasjoner vedrørende måloppnåelse og organisering skal evalueringen også fokusere på og gi råd om hvordan det kan jobbes videre med identifiserte utfordringer i forlengelsen av Friluftslivets år 2005." (fra kontrakten mellom FRIFO og NINA).

Denne evalueringen går et skritt videre enn den etter FÅ1993, som konsentrerte seg om organisering og samarbeid. En av **konklusjonene fra 1993** var at aktørene (=informantene) – dvs. de som var aktivt inne i gjennomføringen av FÅ1993, fra ulike organisasjoner og instanser, og på ulike nivå – mente sentrale ledd i egen (FRIFO-) organisasjon var de som hadde gjort best jobb. Den gang var det egne fylkeskontakter for FÅ, dette var en nyskapning og disse fikk mest negativ vurdering, mens FRIFO sentralt spilte en noe (for) tilbaketrukket rolle for informantene/aktørene. FRIFO sentralt får best vurdering når det gjelder den allmenne informasjonen til folk flest (Skjæveland & Andersen 1994).

1.1 Bakgrunn for FÅ2005 og for FRIFOs arbeid

FRIFO laget tidlig et notat (*"RAMMER FOR FRILUFTSLIVETS ÅR 2005 – INNSPILL FRA FRILUFTSLIVETS FELLESORGANISASJON"*, 30/1-2003) som skisserte noe om både faglige ønsker og prioriteringer, verdier, struktur og gjennomføring av FÅ2005. Herfra sakser vi:

"FRIFO ønsker med dette notatet å starte prosessen med å strukturere arbeidet og å utarbeide et konsept for prosjektet. En erfaring fra Friluftslivets År 1993, som er omtalt i evalueringsrapporten, er at det å la frivillige organisasjoner ha mye av initiativet i samarbeid med det offentlige har vært fruktbart ved at mye frivillige ressurser er mobilisert. Et annet forslag i evalueringsrapporten er at det bør vurderes å kanalisere midler i enda større grad til lavt organisasjonsnivå. Dette krever i så fall tidligst mulig informasjon og involvering. FRIFO ønsker således snarest å involvere medlemsorganisasjonene og andre organisasjoner det er naturlig å samarbeide med.

FRIFO ønsker å ha på plass en prosjektleder fra 1. august 2003 og har, i samråd med MD, sendt en søknad til Direktoratet for naturforvaltning (DN) om støtte til prosjektarbeidet for 2003.

Utgangspunkt

I friluftslivsmeldingen står følgende under kap. 8 Motivasjon og stimulering:

"Friluftslivets År" i 1993 og "Naturvernåret" i 1995 medverka til å synleggjere friluftslivet. Likevel trengst det framleis ei brei folkeleg mobilisering for friluftsliv. I eit samfunn der friluftslivet får sterkare og sterkare konkurranse frå andre aktiviteter, må det javnleg fokuserast på verdien av friluftslivet. Eit nytt "Friluftslivets år" vil vere eit viktig bidrag i så måte."

Av dette fremgår følgende målsetninger med Friluftslivets År 2005, nemlig

- en **synliggjøring** av friluftslivet
- en **folkelig mobilisering** for friluftslivet

Disse målsetningene må gjøres mer operasjonelle gjennom nærmere beskrivelse av prioriterte områder og resultatmål for disse. Dette kan være områder som

- økt aktivitet
- økt rekruttering
- økt tilgjengelighet
- økt innsats
- økt oppmerksomhet
- økt betydning

Som det står i friluftsmeldingen, er det **verdien** av friluftslivet det skal fokuseres på.

Fokus bør først og fremst være på friluftslivets egenverdi, som aktivitet, opplevelse og ferdighet. Men i forbindelse både med motiveringsarbeid og arbeid for økt samfunnsmessig betydning er det naturlig å trekke frem viktige positive ringvirkninger, som eksempelvis helse. Det vises her til at det i forbindelse med FÅ 93 ble arrangert et eget seminar om friluftsliv og helse. Målgruppen for året bør i utgangspunktet være alle, men det vil være aktuelt med målrettede tiltak mot enkelte grupper. I forhold til utfordringene i friluftslivsmeldingen vil dette bl.a. være barn, ungdom, funksjonshemmede og flerkulturelle miljø. I tillegg til målgrupper for aktivitet, bør det også defineres nærmere målgrupper i forhold til resultatmål vedrørende eksempelvis oppmerksomhet og betydning (politiske miljø, media m.v.)"

Og videre:

"Erfaringer viser at det blir viktig å balansere mellom tiltak initiert sentralt, regionalt og lokalt. Både målsettingen om folkelig mobilisering og erfaringene fra FÅ 93 og "Folk i Form til OL" tilsier vektlegging av lokale initiativ og tiltak. Målsettingen om synliggjøring kan tilsi sentrale tiltak med stor mediaoppmerksomhet.

I og med at FÅ 05 har karakter av å være et prosjekt, er det naturlig i utgangspunktet å tenke seg en "normal" prosjektorganisering, dvs. med styringsgruppe, utøvende prosjektgruppe og eventuelt en referansegruppe. Her er det mange erfaringer å hente fra tidligere lignende år og prosjekter.

Avhengig av viktigheten av allianser og allianseparter, vil det kunne være aktuelt med møteplasser/forum i tillegg. I den videre drøftelse av organiseringen er det viktig å ha for øye at prosjektet går over kort tid, hvilket stiller krav til en effektiv, rasjonell og handlingsorientert organisasjon.

Det må sikres midler til oppstart av prosjektet og prosjektsekretariat høsten 2003. Det må videre sikres midler til planlegging og utvikling av prosjektet i 2004, gjennomføringen i 2005 og etterarbeidet i 2006.

Skal målsetningene om synlighet og folkelig mobilisering lykkes, bør det være stimuleringsmidler i 2005 på samme nivå som i 1993.

Det bør tas sikte på å få knyttet til prosjektet et par sponsorer, hvor deltagelse i prosjektet kan gi en vinn – vinn situasjon.

Evalueringsopplegg, herunder den forskningsmessige delen, bør være avklart ved prosjektets oppstart. Ved siden av evalueringen av måloppnåelse og gjennomføring, er det viktig å få evaluert det potensialet året måtte ha skapt og måter å utløse dette på.

- **Oppstart**

Prosjektleder bør, som nevnt innledningsvis, være på plass fra 1. august 2003. Før utlysning av stillingen, bør hovedkonseptet være på plass, dvs. hovedmålsettingene, delmålene med resultatkrav, hovedelementene i organiseringen og de økonomiske rammene for 2003.

En aktuell måte å starte prosessen i 2003 på kan være en idedugnad internt i FRIFO så snart som mulig og deretter en idedugnad med deltagelse fra de mest sentrale aktørene (FRIFO, FL, MD, DN). Man bør i den sammenheng vurdere å bruke ekspertise på denne type prosjekter.”

Sammen med mandatet fra MD (vedlegg 1), legger dette notatet mye av grunnlaget for den endelige Strategiplanen (se Vedlegg 2).

1.2 Mål og målgrupper i FÅ2005

Graden av måloppnåelse står sentralt for evalueringen. Nedenfor sakser vi fra ”Strategiplan for Friluftslivets år 2005” (FRIFO 2004, Vedlegg 2) teksten om mål og målgrupper. Enkelte av målformuleringene er så generelt og stort forma at det er uråd å vurdere måloppnåelsen i en evaluering som denne. Det har delvis sammenheng med målsettingenes karakter, men også fordi det har gått så kort tiden siden gjennomføring av FÅ2005. Nedenfor har vi utheva de målene som er mest realistisk å evaluere oppnåelsen av, men også flere av disse er det vanskelig å vurdere tilfredsstillende konkret.

1.2.1 Hovedmål

”Følgende hovedmål er valgt for FÅ2005:

- ***Få til en folkelig mobilisering til gagn for norsk friluftsliv i vid forstand***
- ***Synliggjøre friluftslivets mangfold og samfunnsmessige betydning***

Friluftslivets År 2005 skal ha et overbyggende slagord/motto og logo. Grunnlaget for utarbeidelsen av slagordet vil være: ”Friluftsliv for alle – hver dag”

Dette understreker også friluftslivet som en del av den norske livsstilen.” (FRIFO 2004:3).

1.2.2 Delmål

”Delmålene representerer de områdene det er strategisk viktigst å lykkes på for å nå hovedmålsettingene. Delmålene er:

Aktivitet:

- 1. Lokalt engasjement og lokale aktiviteter***
- 2. Økt aktivitet blant prioriterte målgrupper***

Politisk:

- 3. Sikre grunnlaget for god opplevelseskvalitet.***
- 4. Økt rekruttering til friluftslivet av prioriterte målgrupper***
- 5. Økt oppmerksomhet om friluftslivet fra politikere, offentlige myndigheter og media***
- 6. En mer samordnet og helhetlig friluftslivspolitik***

Økonomi:

7. Økte bevilgninger til friluftslivsaktiviteter

Areal:

8. Sikre friluftslivets arealgrunnlag i nærmiljøet

9. **Bedret tilgjengelighet for prioriterte målgrupper**

Samarbeid:

10. **Allianser som skaper "vinn-vinn" situasjoner"**

1.2.3 Målgrupper

*"Hovedmålsettingene og delmålene tilsier i utgangspunktet friluftsliv for alle. Det er samtidig en klar føring om at **barn og unge er primærmålgruppen** og derfor skal prioriteres. I denne sammenheng er det naturlig at det også settes fokus på familien. Det skal fokuseres på å synliggjøre mangfoldet av friluftslivstilbud til de som ikke driver organisert friluftsliv og de som er **inaktive** i målgruppen. Overfor inaktive skal friluftslivsaktiviteter introduseres gjennom positive førstegangsopplevelser mtp. å oppnå varige effekter.*

*Friluftslivsmeldingen setter også søkelyset på **funksjonshemmede og på grupper med annen etnisk bakgrunn**. Hovedmålsettingene gjør det naturlig også å iverksette spesielle tiltak i forhold til disse gruppene. I dette arbeidet skal det søkes samarbeid med organisasjoner som representerer disse målgruppene. Det er også naturlig å legge til grunn anbefalinger gitt i DN-utredning 2003-4 "Friluftsliv for funksjonshemmede". (FRIFO 2004: 4)*

1.3 Penger og tiltak, prosesser og aktører

Grunnelementene i FÅ2005 har først og fremst vært tiltakene og aktørene/arrangørene. Av tiltak dreier det seg om tre typer: hovedtiltak, kommunikasjonstiltak og aktivitetstiltak (se kapittel 3). I tillegg dreier det seg om prosesser omkring hvem som deltar og påvirker (organisatorisk), om penger, søknader og kriterier for tildeling, som så kan munne ut i synlige tiltak.

Det meste av pengene er kanalisert inn i aktivitetstiltak. Kriteriene for behandling og tildeling/avslag av aktivitetsmidler er et viktig kunnskapsgrunnlag, før en henter inn vurderinger fra arrangørene om de gjennomførte tiltakene. I tillegg er det jo en "tradisjon" på fordeling av offentlige midler til organisasjoner og friluftslivstiltak. Det gjør for eksempel at organisasjonene har forventninger om i hvert fall ikke en nedgang i tildeling når det "på toppen av et normalår" er Friluftslivets år. For visse midler er det også bestemte føringer fra departement og direktorat (for eksempel til gruppa funksjonshemmede).

I FÅ-innsatsen er det også noen store og viktige "kommunikasjonstiltak" som ikke er med i analysen (fordi de ikke er innrapportert på skjema); det gjelder særlig bidrag til filmen "Loop" og til fjernsynsserien "Turklar". Til sammen har disse to fått bidrag på over 1 million kroner.

De totale tildelinger til og disposisjoner i FÅ2005 (se kapittel 3.2) blir ikke vurdert i denne evalueringen. Her er det bruken av tiltaksmidlene som blir vurdert.

Det er svært viktig å huske på at langt flere tiltak og arrangører har vært i sving med "FÅ05-tiltak" enn de har fått økonomisk støtte fra FRIFO / FÅ sentralt. Også disse tiltakene har i stort grad vært med å bygge Friluftslivets År 2005. Men disse tiltak/arrangører er ikke vurdert i vår evaluering.

1.3.1 Søknader om tiltak og kriterier for behandling

Man søkte midler til gjennomføring av tiltak i FÅ05 via et søknadsskjema (se tabell 3.1). Det var utarbeidet en veiledning til søknadsskjemaet, hvor det blant annet ble oppgitt hvilke kriterier og prioriteringer som ville bli lagt til grunn for tildeling av midler. Disse var:

Forutsetninger for støtte til aktivitetstiltak:

- Aktivitetsrettet tiltak
- Tiltaket foretas i kalenderåret 2005 (ikke overføringer til 2006)
- Bruk av FÅs søknadsskjema ved søknad om aktivitetstilskudd
- Informasjon om tiltaket legges ut i FÅs web-baserte aktivitetskalender
- Utfylling av standard rapporteringsskjema for utbetaling av aktivitetstilskudd
- Organisasjonene skal følge gjeldende bestemmelser for bruk av områder der tiltak arrangeres
- Bruk av logo ihht. logoprogram som ligger på FÅs partnerweb (www.frifo.no)

Forhold som gir prioritet av søknader til aktivitetstiltak:

- Barn og/eller unge som målgruppe prioriteres
- Åpen deltakelse (ikke kun for medlemmer)
- Tiltak tilpasset funksjonshemmede
- Tiltak rettet mot grupper med annen etnisk bakgrunn
- Tiltak rettet mot inaktive grupper
- Tiltak med særlig vekt på helse
- Tiltak rettet mot mange fremfor få
- Tiltak kan ha effekter i eller gjentas etterfølgende år

I FRIFO-organisasjonene sendte arrangørene i all hovedsak søknad til egen hovedorganisasjon, og søknader fra Friluftsråd ble sendt til FL (Friluftsrådenes Landsforbund). Hovedorganisasjonene og FL gjorde en prioritering av tiltak på sine lister, hvorpå FRIFO gjennomgikk listen med tanke på å luke ut prosjekter som ikke falt innenfor kriteriene for FÅ05 og å vurdere om prioriteringene var gjort i henhold til målsettingene for FÅ05. FRIFO tildelte så midler til hovedorganisasjonen basert på summen av omsøkte midler for godkjente prosjekter. Hovedorganisasjonene gjorde så sine prioriteringer blant de godkjente prosjektene innenfor de tildelte midlene.

I andre organisasjoner (ikke medlemmer av FRIFO) sendte den enkelte arrangør sitt søknadsskjema til FRIFO direkte. FRIFO vurderte hvilke søknader som falt innenfor kriteriene for FÅ05, prioriterte søknadene i forhold til hvor relevante de var etter kriteriene for tildeling av midler innen FÅ05, og tildelte midler direkte.

2 Evalueringen. Gjennomføring og metode.

2.1 Plan for arbeidet

I kontrakten mellom NINA og FRIFO var følgende evalueringsopplegg avtalt:

1. Rapporteringsskjema fra gjennomførte tiltak (utarbeidelse, gjennomføring, innsamling, punching, analyse, innarbeiding i evalueringsrapporten)
2. Kvalitative telefonintervjuer med et utvalg FÅ-ansvarlige i organisasjoner både innafor og utafor FRIFO
3. Et minispørreskjema til et større utvalg
4. Kvalitative telefonintervjuer med representanter for funksjonshemmede og grupper med annen etnisk bakgrunn
5. Et minispørreskjema på forhånd til de som skal telefonintervjues fra organisasjoner for funksjonshemmede, samt grupper med annen etnisk bakgrunn.
6. Analyse av presseomtaler
7. Casestudier av arrangementer
8. Noen forslag i forlengelsen av arrangementet FÅ05

I prosessen etterpå har imidlertid evalueringsprosjektet måtte tilpasse seg noen endra forutsetninger. Dessuten har vi lagt om litt på opplegget av både faglige og praktiske grunner.

Rapporteringsskjemaet (nevnt i punkt 1 over, se vedlegg 3) var et spørre- og rapporteringsskjema som arrangøren av tiltak skulle fylle ut etter gjennomføring. Dette skjemaet hadde innrapporteringsfrist 1. februar 2006, og kun et tilfredsstillende utfylt skjema gjorde at FRIFO betalte ut den innvilgede pengestøtten til tiltaket.

2.2 Tilpasning, arbeidsdeling og datainnsamling

I selve gjennomføringen har vi måttet gjøre visse tilpassinger:

Oppdraget var ment som et samarbeid mellom NINA, NIBR og HiT (Høgskolen i Telemark). Men HiT måtte trekke seg fra arbeidet og dermed falt punkt 7 "Casestudier av arrangementer" (ved hjelp av studenter ved Friluftslivsstudiet, HiT) bort fra evalueringen.

NIBR har først og fremst hatt ansvaret for å utarbeide, analysere og rapportere det såkalte rapporteringsskjemaet. 649 skjema ble returnert. Noen skjemaer omfattet flere tiltak (dvs. samle-skjema). Både detaljer om tiltaket, om samarbeid, informasjon og organisering, samt vurdering av resultater ble rapportert i dette skjemaet. Ved ufullstendig utfylling ble den tiltaksansvarlige kontaktet for supplering eller avklaring. Det var FRIFO som organiserte utsending og innsamling av rapporteringsskjemaet, i tillegg til kontroll av korrekt utfylling, purring på uklarheter, samt registrering av tilleggsinformasjon som finansieringskilde og type tiltak.

Både før, under og etter FÅ2005 har det vært arrangert store møter med et vidt spekter av (inntil 87 inviterte) relevante aktører (organisasjoner, etater, samarbeidforum, kunnskapsbedrifter med mer), såkalte Idéforum, i regi av FÅ05. Dette forumet har vært som en "tenketank" for FÅ05, fra idéfasen (med god påvirkningsmulighet) og helt fram til siste oppsummering i april 2006. Dette siste forum-møtet ble for en stor del lagt opp som et fokusgruppe-møte, der evaluator (med to fra NINA og en fra NIBR) delte de 24 deltakerne inn i tre grupper for å gjennomføre strukturerte samtaler om (vurderinger av) hvordan FÅ05 var gjennomført, måloppnåelse osv. Representantene på dette Idéforum fra FRIFO sentralt, fikk ikke være med på dette gruppearbeidet (av prinsipielle grunner – fordi de representerte oppdragsgiver og var FÅ-ansvarlige). Denne datainnsamlingen var avvikende i forhold til planen ovenfor, og erstatter langt på veg punkt 2 og 4.

Vi var godt fornøyd med både innhold og funksjon av det nevnte rapporteringsskjemaet. Vi så derfor ingen grunn til å lage det omtalte "minispørreskjemaet" – vi kunne bygge direkte på informasjonen fra rapporteringsskjemaet, samt erfaringene fra nevnte Idéforum, når vi skulle plukke ut informanter til den videre intervjuingen (se kapittel 2.5). Derfor fikk punktene 3 og 5 en annen tilnærming. I stedet for "minispørreskjema" fikk informantene (ansvarlige for FÅ-tiltak på ulike nivåer) tilsendt en intervjuguide før det kvalitative intervjuet ble gjennomført over telefon. Samtlige generalsekretærer (og andre ledende) i de 12 FRIFO-organisasjonene har fått tilsendt en lignende intervjuguide, med oppfordring om å svare pr. e-post. Få av dem har benyttet seg av denne muligheten. Medlemmer fra Friluftsrådernes Landsforbund (FL) og Direktoratet for naturforvaltning (DN) i det rådgivende organet har vært kontakta over telefon.

Etter ønske fra FRIFO er det kommet med to tilleggspunkter i evalueringen:

Vi har gjennomført intervjuer med hovedsamarbeidspartnerne i FÅ2005, Statskog SF og G-Sport (hovedsponsorer). Vi har også vært ansvarlige for å utarbeide tilleggsspørsmål til TNS-Gallup sitt årlige Natur- og Miljøbarometer (i alt 13 spørsmål). Dessverre var det bare to spørsmål som ble stilt i 2005. Spørsmålene måtte derfor formes slik at de "sto på egne bein".

2.3 Rapportoppbygging, informanter, datavurdering

Det viktigste vurderingsgrunnlaget er 649 innsendte og analyserte rapporteringsskjemaer (RS), og møter og intervjuer med ulike aktører som har vært involvert i FÅ-arbeidet. I tillegg har vi en grunnleggende vurdering av hvilke søkere og hvilke tiltak som har fått avslag eller tilslag. Dette er gjort på bakgrunn av det skriftlige materialet fra søknadsbehandlingen i FRIFO / FÅ.

Vi har gitt rapporten en tematisk oppbygging og lar det kvantitative materialet (RS) være grunnstammen i de fleste kapitler, for så å bygge på, eksemplifisere eller vise motsatser fra det kvalitative materialet (intervjuer) i direkte tilknytning til RS-presentasjonen. Vi kommer med en del vurderinger underveis, men samler selve evalueringen til kapittel 13 og 14.

Vi har ikke hatt kapasitet og ressurser til å undersøke noe særlig langs andre (potensielt mer kritiske?) linjer som en også kunne ha fulgt. Det kunne for eksempel vært intervjuer med slike som har fått avslag på søknader om tiltaksmidler, og aktører som kunne ha spilt en mer aktiv rolle i FÅ, men som ikke har gjort det ("friluftslivsfamilien" har ulike ideologiske retninger). På den andre siden har vi fått vurderinger fra både offentlige og halvoftentlige aktører, samt økonomiske samarbeidspartener, og alle har selvsagt hatt like gode muligheter til både ros og ris.

Vi gir en enkel presentasjon av FÅ2005, og har langt på veg måttet "ta for god fisk" den informasjonen som FRIFO / FÅ selv har presentert for oss. Vi ser ingen grunn til å mistro det materialet og de oversikter som er framlagt, og vi går ut i fra at noen – blant de mange aktører vi har vært i kontakt med – ville ha satt oss på "kritiske spor" om de mente det var viktig og riktig. Det har jo vært en ganske åpen prosess, med kontinuerlig informasjonsutveksling (Idéforum, aktiv internettbruk, direkte samhandling osv.).

2.4 Rapporteringsskjemaet – analyse og feilkilder

Vi har gjennomført relativt enkle analyser av svarene i rapporteringsskjemaet ved hjelp av SPSS, i hovedsak frekvensfordelinger som gir enkel oppsummering spørsmål for spørsmål. Vi har også brukt krysstabeller, for å finne ut mer om ulike sammenhenger i materialet. For holdningsspørsmålene har vi regnet ut gjennomsnittssvarene, for å kunne sammenligne forskjellige utsagn og for å kunne sammenligne forskjellige grupperes svar om samme påstand.

Bruk av rapporteringsskjemaer i denne evalueringen kan metodisk sees som en spørreundersøkelse. I rapporteringsskjemaet ba vi respondentene om å oppgi en del konkrete opplysninger, der noen av svarene knapt er beheftet med feil (hvilken kommune og hvilket fylke tiltaket er gjennomført i) mens andre potensielt kan inneholde store feilkilder (antall deltakere fordelt på grupper, der det nesten er umulig å komme frem til korrekte svar ved store arrangementer). I

andre deler av rapporteringsskjemaet ba vi respondentene oppgi blant annet målsettinger i forkant av tiltaket, egen vurdering av gjennomføring av tiltaket og respondentenes meninger om gjennomføring av FÅ05. Her er det mange mulige feilkilder som vi kjenner fra generell kunnskap om spørreundersøkelser. En er tendensen til å fremstille egen gjennomføring eller FÅ05 i et mer positivt lys enn de egentlig mener, fordi de vet at dette er en evaluering av FÅ05, og at de som friluftslivsorganisasjoner ønsker at gjennomføringen av FÅ05 skal evalueres positivt. En annen feilkilde kan være at respondentene oppgir for eksempel hovedmålgrupper i tråd med intensjonene i FÅ05, av samme grunn (man svarer "politisk korrekt"). Etterrasjonalisering er en annen kjent feilkilde, man svarer i henhold til det man i ettertid vet man burde gjort eller ment. Slike feilkilder må påregnes i stort sett alle spørreundersøkelser, og det er liten grunn til å tro at de gjør seg mer gjeldende i denne undersøkelsen enn i andre. Ett unntak er likevel den store velviljen som hviler over "dette velsignede friluftslivet" – særlig innen "friluftslivsfamilien", som jo de fleste aktørene i denne sammenhengen tilhører. I prinsippet kan viktige korrektiv drukne i et hav av velvilje.

En feilkilde som vi ikke behøver å ta hensyn til her er representativitet. Vi skal undersøke tiltak som har fått tilskudd gjennom FÅ05, og alle måtte levere rapporteringsskjema før de fikk utbetalt tilskudd. Dermed har vi skjema fra alle i gruppen; "universet" er dekket 100 %.

2.5 Fra rapporteringsskjema til informantintervju

Når en skal få oversikt og vurdere FÅ med alt sitt innhold så er det mange hensyn og variabler: Mange målsettinger og målgrupper, et spekter av arrangører, ulike nivå i organisasjonene, by og land, ulike fylker, FRIFO/ikke-FRIFO, ulike aktiviteter, sommer/vinter, store og små tiltak, fornøyde og misfornøyde, osv. Dette måtte vi ta hensyn til når vi skulle gå videre fra rapporteringsskjemaet og velge ut informanter for kvalitative vurderinger. Vi skulle velge ut 12 informanter som representerer valgte kriterier. De endelige tilfredsstilte kriteriene i utvalget ble som følger (etter ha vært igjennom prosess med nedskjæring fra en større til en stadig mindre bruttoliste av arrangører og tiltak):

- 2 EXIT (dvs. store ungdoms)-tiltak og 2 kyststi-tiltak, fordi disse var hovedtiltak gjennomført av mange arrangører
- 8 tiltak gjennomført om sommeren, 4 om vinteren
- 5 tiltak med 1 – 50 deltakere, 3 tiltak med 51 – 500 deltakere og 3 tiltak med mer enn 500 deltakere
- 4 tiltak hvor arrangørene var lokallag av organisasjoner, 6 tiltak hvor arrangøren var regional og 2 tiltak der arrangøren var en organisasjon nasjonalt
- 5 tiltak som var hovedtiltak, 7 som ikke var det
- 1 kommunikasjonstiltak, 11 rene aktivitetstiltak
- 2/3 tiltak med barn som hovedmålgruppe, 4 med unge, 2 med funksjonshemmede, 2 med annen etnisk bakgrunn enn norsk, 2 med inaktive og 6 med alle / hele lokalmiljøet som hovedmålgruppe (man kunne ha mer enn en hovedmålgruppe for tiltaket).
- 9 tiltak hvor arrangør var fornøyd med mobiliseringen av hovedmålgrupper til å delta, og 2 hvor de ikke var fornøyd
- 11 som var fornøyd med gjennomføringen av FÅ2005, og 1 som ikke var det
- 11 som var fornøyd med egen gjennomføring av eget tiltak, 1 som ikke var det
- 1 fra Akershus, 3 fra Oslo, 1 fra Vestfold, 1 fra Buskerud, 1 fra Aust-Agder, 2 fra Møre og Romsdal, 1 fra Sør-Trøndelag, 1 fra Nord-Trøndelag, 2 fra Troms
- 7 med rapportert deltakelse av barn, 5 av ungdom, 2 av personer med annen etnisk bakgrunn enn norsk, og 2 av funksjonshemmede
- 1 riktig stort tiltak

De 12 intervjuene gir selvsagt bare eksempler på utdypinger, men likevel mulighet for å komme grundigere inn på tema som det var lite rom for i rapporteringsskjemaet.

2.6 Metode for innholdsanalyse av pressedekning

Vi har foretatt en innholdsanalyse av pressedekning der det overordnede spørsmålet er hvordan aviser har skrevet om friluftsliv i forbindelse med FÅ05. Dette har vi vurdert i forhold til viktige målsettinger for FÅ05. Vi stiller spørsmål om pressedekningen fra FÅ05 har bidratt til å synliggjøre friluftslivets mangfold og samfunnsmessige betydning. Videre spør vi om avisene har fått fram et fokus på følgende målgrupper for FÅ05: målgruppene barn, unge, nye landsmenn og funksjonshemmede. Dessuten undersøker vi om artiklene i vårt utvalg formidler de sentrale verdiene som er spesifisert i kommunikasjonsstrategien: Glede, frihet og virkelige opplevelser er verdier for alle tiltakene, mens spenning og mangfold er tilleggsverdier for ungdomsarrangementene under Exit.

Vi vil med andre ord konsentrere oss om *innholdsmessige* aspekter ved pressedekningen for å undersøke i hvilken grad FÅ05s målsetting om synliggjøring samt fokus på målgrupper og verdier har nådd ut via avisartikler.

Av ressursmessige årsaker ville det naturligvis være altfor omfattende å ta med alle presseoppslagene i vår innholdsanalyse. Det er med andre ord nødvendig å foreta avgrensninger og utvalg. Ut fra ønsker fra oppdragsgiver valgte vi å konsentrere oss om artikler i landsdekkende aviser og i store regionsaviser (Stavanger Aftenblad, Adresseavisen, Fædrelandsvennen, Drammens Tidene, Nordlys og Bergens Tidende). En årsak til avgrensningen er at landsdekkende aviser og store regionsaviser byr på større utfordringer for å oppnå pressedekning enn for eksempel lokalavisene. Innslag på TV og i radio har ikke blitt tatt med fordi dette ville kreve langt større ressurser for å undersøke. Derimot har vi valgt ut artikler fra de riksdekkende nettavisene NRK.no og Nettavisen.

Vi besluttet at 40-50 artikler ville utgjøre et tilfredsstillende og realistisk antall artikler for analysen, og at halvparten av disse skulle velges fra hver av de to kategoriene (henholdsvis riksdekkende og store regionsaviser). I tabell 9.5 har vi laget en oversikt over registreringene Magenta News har foretatt av saker på nettet fra henholdsvis riksdekkende medier, store regionsaviser, lokalaviser og andre (websider til offentlige etater, organisasjoner, etc.).

I selekteringen la vi vekt på å få artikler spredt jevnt utover hele perioden. Dette var et valg vi gjorde til tross for at antallet artikler ikke fordelte seg jevnt og hadde en markant topp i januar 2005 (se figur 9.1, hentet fra Magenta News). For å undersøke i hvilken grad avisene har gitt et mangfoldig bilde av friluftsliv, tenkte vi imidlertid at en jevn spredning av utvalget over tid var mest formålstjenlig. FRIFOs arkiv over presseklipp går hovedsakelig fra januar 2005 og ut året. Selv om det også er presseinnslag om FÅ05 både før og etter selve året, har vi av praktiske årsaker avgrenset utvalget til de 12 månedene i 2005. For hver av disse månedene har vi foretatt et tilfeldig utvalg av fire artikler – to fra riksdekkende og to fra store regionsaviser. Vi valgte å ikke ta med leserinnlegg og kronikker, slik at alle artiklene i utvalget er formidlet av journalister. Vi tok heller ikke med annonser eller artikler og bilag som var utformet og finansiert av FÅ05. Utvalget skulle til sammen utgjøre 48 artikler. Som angitt i tabell 9.7, har ikke alle månedene av 2005 hatt to saker i både riksdekkende presse og store regionsaviser, slik at det totale utvalget til sammen utgjør 45 artikler, hvorav 22 er fra landsdekkende aviser og 23 er fra store regionsaviser.

Tabell 9.5 viser at Magenta News har registrert 56 saker om FÅ05 i riksdekkende medier og 63 saker i store regionsaviser. Det totale "universet" for vårt utvalg av artikler tar utgangspunkt i disse registreringene. Vi har som sagt holdt utenfor en del registreringer (leserinnlegg etc.). Videre har vi inkludert artikler i FRIFOs arkiv som er klare resultater av FÅ05 selv om dette ikke er registrert av Magenta News enten fordi FÅ05 ikke er nevnt direkte i teksten eller fordi artiklene kun har stått i avisenes papirversjoner og ikke vært med i nettutgavene. Dette gjelder 14 av de utvalgte artiklene. Vi har ikke laget en total oversikt over antall artikler i universet for vårt utvalg, men med et grovt anslag antar vi at de utvalgte artiklene utgjør omlag halvparten av dette universet.

Artiklene har blitt analysert ut fra ordinære metoder for kvalitativ dokumentanalyse med koding og kategorisering av tekstfragmenter. Målsettingen med analysen var klarlagt på forhånd, mens konkrete spørsmål for organiseringen av funnene ble spesifisert ut fra gjennomføringen av koding for alle artiklene (se spørsmålslisten nedenfor). Dette innebærer at analysen både har deduktive og induktive elementer. Spørsmål 2 om synliggjøring av friluftslivets mangfold er for eksempel tatt med fordi det utgjør en del av hovedmålet for FÅ05. Spørsmål 3 har derimot blitt lagt til som en utdypning angående denne synliggjøring, fordi det viste seg at flere av artiklene nettopp fokuserer på konkrete tips om friluftsliv og dermed kan betraktes som en synliggjøring av hvordan folk kan utføre ulike former for friluftsliv. Spørsmål 4 innebærer en undersøkelse av om FÅ05s hovedmål vedrørende samfunnsmessige betydning har nådd gjennom i media, mens spørsmål 5 fokuserer på pressedekningen i forhold til de definerte målgruppene for FÅ05. Til slutt ser vi på hvorvidt de prioriterte verdiene for FÅ05 formidles i de utvalgte artiklene.

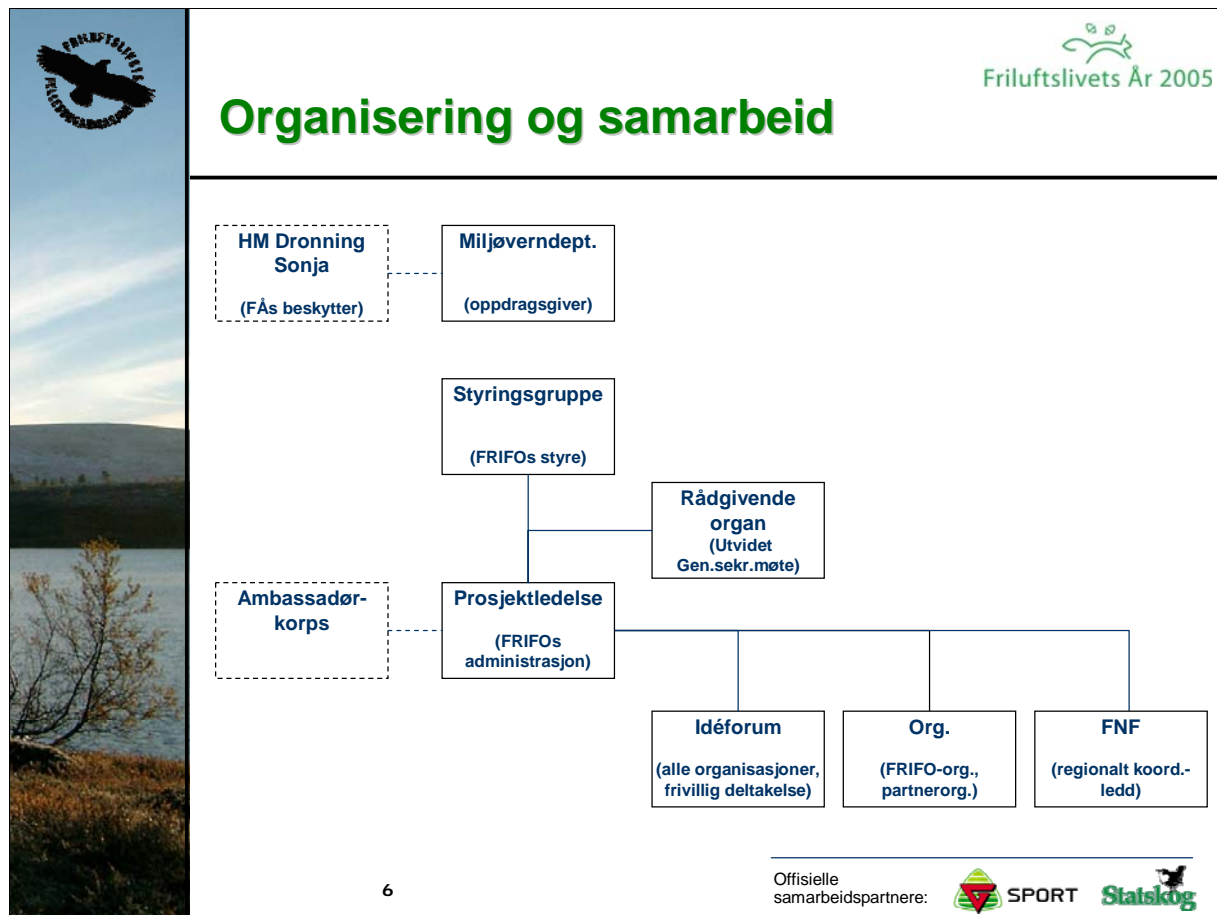
Spørsmål rettet mot hver artikkel:

1. Hvordan omhandles FÅ05 i artikkelen? Er det for eksempel et FÅ arrangement som fokuseres?
2. Hvilke typer friluftsliv / aktivitet omhandles? Gir m.a.o. artikkelen bidrag til synliggjøring av friluftslivets mangfold?
3. Gir artikkelen konkrete tips om hvordan folk kan drive med friluftsliv?
4. Gir artikkelen bidrag til synliggjøring av friluftslivets samfunnsmessige betydning?
5. Hvilke kategorier mennesker omhandles i artikkelen som utøvere av friluftsliv? Bidrar m.a.o. artikkelen til fokus på noen av målgruppene for FÅ05?
6. Gir artikkelen noen formidling av de prioriterte verdiene for FÅ05?

3 Friluftslivets År 2005. Kort innføring

Dette kapitlet gir bare en kort beskrivende innføring i FÅ2005, slik det blir framstilt fra FRIFO og ledelsen i FÅ2005.

3.1 Organisasjonsmodell

Figur 3.1 Organisasjonsmodellen for arbeidet med FÅ2005 (oppsett: FRIFO v/ P. M. Fosmark)

3.2 Tilskudd og økonomiske rammer

FRIFO's regnskapsoversikt viser at for perioden 2003-2005 har det vært ca **17,4 millioner** til disposisjon for FÅ2005. Av dette var 15,9 millioner tilskudd fra ulike departementer og direktorater. Med unntak av 1 million fra hver av KKD og SHS i 2005, så kom alt fra MD og DN (men ikke alt i form av ferske midler – mye var omfordelt (for eksempel fra Fylkesmennene, og andre budsjettposter) og ville ha tilfalt friluftsliv- og arealtiltak uansett). Fra KKD var det i tillegg en ordinær pott på 1,9 millioner (spillemidler) som delvis gikk til FÅ-tiltak. Resten kom fra sponsorer, salgsinntekter og FRIFO's egenfinansiering. Av dette gikk nær 12 millioner til hoved- og aktivitetstiltak, rundt 3 millioner til ulike kommunikasjons- og reklametiltak, og resten til administrasjon, møteserien Idéforum, evaluering og litt til "andre". Tallene for 2006 var ikke klare ved rapporteringsfristen.

Tabell 3.1 Aktivitetsmidler. Oversikt over søknader og tilskudd til ulike parter i FÅ-systemet, ved tildelingstidspunkt desember 2004 (sammenstilt av FRIFO v/ P.M. Fosmark)

	Tilskudd (1000 NOK)				TOTALT
	Tiltak	Hovedtiltak	EXIT camps ¹	Kommunikasjon	
FRIFO sentralt + FNF fylkesvis:		1 498	0	823	2 321
FRIFO-organisasjoner:	4 750	1 381	790	10	6 931
Andre organisasjoner:	2 350	1 074	264	1 517	5 205
SUM tildelinger:	7 100	3 953	1 054	2 350	14 457
OMSØKT:	24 246	6 745	1 838	4 313	34 080

3.3 Viktige milepæler i arbeidet

Tabell 3.2 Milepæler i FRIFOs planleggings- og gjennomføringsprosess.

Framdrift i FÅ2005	Milepæler	Datoer
Prosjekt og prosess:	Første idémøte for FRIFO-organisasjonene	15. mai 2003
	Prosjektleder starter i stillingen	25. aug. 2003
	Andre idémøte for FRIFO-organisasjonene	10. sept. 2003
	Ideforum nr. 1 (for alle org.). 40 av 73 org. stilte, se nyhetsbrev nr. 1/2003	28. nov. 2003
	Overlevering av Strategiplan og budsjettforslag til miljøvernministeren	16. februar 2004
Info om søknadsprosedyrer, skjemaer etc.:	Idéforum nr. 2 (for alle org)	11. jun. 2004
	Publisering av søknadsinfo (datoer, skjemaer, krav etc.)	18. juni 2004
Søknads- og tildelingsprosessen:	Søknadsfrist til FRIFO	15. oktober 2004
	Behandling av søknadene	Fra 15. oktober til desember 2004
	Tilsagn om midler (dvs. svar på søknadene)	30. des. 2004 (dvs. så fort statsbudsjettet var vedtatt)
	Rapporteringsfrist	1. februar 2006
	Utbetaling av midler	Fortløpende (når rapport om tiltak er mottatt)

¹ EXIT er ment som en langsiktig satsing rettet mot ungdom, der Camps er en samling med leirer og aktiviteter med elementer av spenning.

3.4 Kort om innholdet i FÅ2005

I april 2005 ble det laget en brosjyre om FÅ2005 som også ble lagt ut på internett (<http://www.frifo.no/Docs/00000385/F%C5%20brosjyre.ppt>). Fra denne sakser vi følgende tekst:

"Friluftslivsåret er Miljøverndepartementets hovedbidrag til Hundreårs-markeringen Norge 2005. Målet med Friluftslivets År er å mobilisere befolkningen til et rikere friluftsliv og å synliggjøre friluftslivets mangfold og samfunnsmessige betydning. Tiltakene er særlig rettet mot barn og unge som skal stimuleres og motiveres til et aktivt liv i skog og mark. En sterk dugnadsånd preger Friluftslivets År. Et mangfold av lag, foreninger og organisasjoner med friluftslivsorganisasjonene i spissen er på offensiven med tusenvis av lokale aktiviteter ute i kommuner og fylker. Av disse er et tredvetalls hovedtiltak (for barn, familier, alle), inklusiv 16 EXIT-tiltak rettet spesielt mot ungdom. I løpet av året vil en kommune bli hedret med tittelen "Årets friluftskommune". "

På for eksempel nettstedet (<http://www.friluftslivetsar.no/>) ser en et spekter av tiltak, arrangementer, oppslag, tilbud, kåringer med mer, som var en del av FÅ2005. På aktivitetskalenderen på denne siden er det informasjon om 1918 tiltak – altså om langt flere enn de som fikk økonomisk støtte til spesielle FÅ05-arrangementer og som først og fremst er grunnlaget for vår presentasjon og drøfting i denne rapporten.

4 Fordeling av tiltak, fordeling av penger i FÅ2005

I de neste kapitlene beskrives og analyseres svarene som er rapportert inn gjennom ca 650 rapporteringsskjemaer utfylt av dem som har gjennomført tiltak med tilskudd fra FÅ05. Informasjon og vurderinger fra de kvalitative intervjuene / samtalene / møtene med arrangører av tiltak, organisasjonsansvarlige for FÅ er også lagt inn der det er tematisk relevant.

FÅ05 besto av flere tiltak enn de som sendte inn rapportskjema, blant annet tiltak som fikk støtte med spillemidler fra KKD (og som derfor rapporterte på egne skjemaer via FRIFO til KKD). Det forekommer også tiltak som ikke fikk innvilget søknad om støtte, eller ikke søkte om det, men som like fullt deltok i Friluftslivets År gjennom egenfinansiering. Dette ble spesielt nevnt under det oppsummerende og evaluerende Idéforum i april 2006 der det ble poengtert fra enkelte at det var viktig å nevne alle tiltak som også ble avviklet i FÅ05, men som ikke hadde fått økonomisk støtte fra FÅ-potten. Disse kommer ikke "til orde" i denne gjennomgangen, bortsett fra indirekte gjennom uttalelser fra representanter for organisasjoner og etater.

4.1 Tildelinger

FRIFO mottok søknader om midler for gjennomføring av tiltak i FÅ05 for mer enn 30 millioner kroner, men hadde ca 11,5 millioner kroner å fordele. Deler av disse midlene gikk til hovedtiltak og lignende, slik at FRIFO satt igjen med ca 7,1 millioner kroner til fordeling på regionale og lokale tiltak. Disse midlene ble fordelt på alle tiltak som ble godkjent, det vil si at de falt innenfor kriteriene for tildeling av midler etter FÅ05. For å få midlene til å strekke til ble tiltakene delfinansiert (i gjennomsnitt ca 40 %). Tiltakene med høyest prioritet ble tildelt en høyere andel av de omsøkte midlene enn tiltak med lavere prioritet. Dette systemet ble ikke fulgt slavisk. For noen tiltak var det søkt om store summer, og disse fikk ofte tildelt en lavere andel av de omsøkte midlene enn tiltak der det ble søkt om små beløp, der man ofte dekket hele beløpet.

Fra FRIFO har vi fått følgende oversikt over søknadsbeløp, godkjent beløp og tildelt beløp, fordelt på FRIFO-organisasjoner og andre organisasjoner (tabell 4.1).

Tabell 4.1: Tildeling av midler til FRIFO-organisasjoner og andre organisasjoner (hovedtiltak ikke inkludert).

	Søkt	Godkjent²	Tildelt	Godkjent som andel av søkt	Tildelt som andel av godkjent	Tildelt som andel av søkt
FRIFO-organisasjoner	12.512.749	11.000.000	4.750.000	88 %	43 %	38 %
Andre organisasjoner	9.899.307	7.117.557	2.350.000	72 %	33 %	24 %

Av tabellen ser vi at FRIFO-organisasjoner har søkt om og fått mer midler enn andre organisasjoner. Dette kan man se som naturlig fordi dette er de største og mest etablerte friluftslivsorganisasjonene. Men vi ser også at andre organisasjoner har fått godkjent en lavere andel av omsøkt beløp enn FRIFO-organisasjoner, at de har fått tildelt lavere andel av det godkjente beløpet og dermed at de har fått tildelt en langt lavere andel av de omsøkte midlene enn det FRIFO-organisasjonene har.

Dette diskuterer vi videre i kapittel 7.1 der vi også viser hvorfor FRIFO har endt opp med en fordeling på denne måten.

² Dette er total søknadssum for de godkjente tiltakene. 'Godkjent' vil si at de falt innenfor kriteriene for tildeling av midler fra FÅ05

4.2 Fordeling på organisasjoner og på nivåer

Alle tiltak som er rapportert til FRIFO, inkludert hovedtiltak, er tatt med i denne oversikten.

Tabell 4.2 Fordeling av tiltak og penger på organisasjonene. Organisasjoner over streken er FRIFO-organisasjoner, organisasjoner under streken er ikke med i FRIFO.

Organisasjon, etat mm (sortert etter antall tildelte tiltak)	Antall tiltak	Prosent av tiltak	Sum ³	Prosent av penger ⁴
503 Norges Jeger- og Fiskerforb.	137	21,0	1144	9,7
501 Den norske turistforening	76	11,7	1832	15,5
506 Norges Orienteringsforbund	60	9,2	584	4,9
504 Norges KFUK-KFUM-speidere	44	6,8	483	4,1
510 Norske 4 H	44	6,8	804	6,8
509 Norges Speiderforbund	23	3,5	558	4,7
511 Skiforeningen	16	2,5	420	3,6
512 Syklistenes Landsforening	12	1,8	129	1,1
505 Norges Klatreforbund	7	1,1	125	1,1
500 FRIFO	3	,5	1756	14,9
507 Norges Padleforbund	3	,5	80	0,7
508 Norges Røde Kors	3	,5	25	0,2
502 Norges Folkesportforbund	2	,3	103	0,9
513 Friluftsrådernes Landsforbund	46	7,1	836	7,1
514 Kommunale eldreråd o.l	39	6,0	438	3,7
599 Andre organisasjoner ⁵	35	5,4	912	7,7
515 Forum for natur og friluftsliv	29	4,5	484	4,1
519 Norges naturvernforbund, NU	22	3,4	276	2,3
516 Funksjonshemmedes org.	17	2,6	596	5,0
517 Nasjonalforen. for Folkehelsen	9	1,4	23	0,2
521 Idrettslag	7	1,1	52	0,4
518 Fjellstyrer	6	,9	29	0,2
524 Skogselskapet	6	,9	85	0,7
523 Frivillighetssentraler	3	,5	30	0,3
Total	649	100,0	11804	99,9

³ Oppgitt i hele 1000, altså FRIFO har brukt 1.756.000 kr.

⁴ Prosent i forhold til sum 11.804.000.

⁵ "Andre organisasjoner" inkluderer blant annet Grønn Hverdag, Hagelag, Norske Spor, 07-06-05 Tid for forandring, Norsk kulturarv og Landsforeningen for fysisk fostring i skolen.

Vi har samlet og vist fordelingen av tiltak og midler på FRIFO sentralt, FRIFO-organisasjoner og ikke FRIFO-organisasjoner i tabellen under. Da FRIFO ble tildelt hovedansvaret for gjennomføring av FÅ05 var det en klar forutsetning at *"alle større, offentlige, private og frivillige organisasjoner med formål å fremme et romslig friluftsliv i tråd med de nasjonale målene, vurderes med tanke på deltakelse i prosjektet"* (Miljøverndepartementet 2003).

Tabell 4.3 Fordeling av tiltak og penger på FRIFO sentralt, FRIFO-organisasjoner og andre organisasjoner / etater (inkludert hovedtiltak)⁶.

	Antall tiltak	Prosent av tiltak	Sum⁷	Prosent av penger⁸	Tilskudd per tiltak⁹
FRIFO (sentralt)	3	0,5	1756	15	585
FRIFO-organisasjoner	427	65,8	6287	53	14,7
Ikke FRIFO-organisasjoner	219	33,7	3761	32	17,2
Sum	649	100	11804	100	

Vi ser at ca 2/3 av tiltakene er gjennomført av FRIFO-organisasjoner, mens 1/3 er gjennomført av andre organisasjoner. FRIFO sentralt er oppgitt med tre tiltak, nemlig åpningen av FÅ05 (friluftsliv), Friluftslivets uke og avslutningen av FÅ05. Dette er tre store tiltak som legger forholdsvis store beslag på fordelingspotten (15 %) og som kom hele FÅ05 til gode.

FRIFO-organisasjoner har altså gjennomført en større del av tiltakene og mottatt en større del av midlene enn andre organisasjoner. FRIFO er paraplyorganisasjon for de fleste og største friluftslivsorganisasjonene, og det er dermed naturlig at et stort antall av de organisasjonene som kunne tenkes å gjennomføre tiltak under FÅ05 er FRIFO-organisasjoner. Sett i dette lyset er det ikke uventet eller "feil" at FRIFO-organisasjoner har gjennomført flere tiltak og fått større del av midlene enn andre organisasjoner.

Gitt FÅ05s målsettinger om lokal mobilisering og friluftsliv for alle hver dag, er det interessant å se på hvilket nivå i organisasjonene som har gjennomført tiltakene, her oppgitt som hvem som rapporterte tiltak gjennomført i FÅ05. Tabellen under viser at nesten 60 % av alle tiltak ble gjennomført på lokalt nivå. Dette viser at budskapet om FÅ05 har nådd ut i organisasjonene, og at tiltak er initiert av og gjennomført i disse ytterste leddene.

Tabell 4.4 Fordeling av tiltak og penger på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå i organisasjonene.

Nivå	Antall tiltak	Prosent av tiltak	Sum¹⁰	Prosent av penger¹¹
Lokalt	386	59,5	3547	30,1
Regionalt	203	31,3	3021	25,6
Nasjonalt	60	9,2	5233	44,3
Sum	649	100	11804	100

⁶ Her er tunge kommunikasjonstiltak, som tilskudd til filmen LOOP og TV-serien Turklar, ikke med.

⁷ Oppgitt i hele 1000, altså FRIFO har brukt 1.756.000 kr.

⁸ Prosent i forhold til sum 11.804.000 kr.

⁹ Oppgitt i hele 1000 kr.

¹⁰ Oppgitt i hele 1000.

¹¹ Prosent i forhold til sum 11.804.000.

Vi ser at fordeling av penger ikke følger antall tiltak. Dette skyldes at regionale og særlig nasjonale tiltak i snitt er langt større arrangementer enn de lokale tiltakene.

4.3 Geografisk fordeling av tiltak og penger

Det er også av interesse å se hvordan penger og tiltak er fordelt geografisk, på fylker.

Tabell 4.5 Fordeling av tiltak og penger på fylke. N = 649

Fylke (sortert etter antall tiltak)	Antall tiltak	Prosent av tiltak	Sum ¹²	Prosent av penger ¹³	Tilskudd pr tiltak
Nord-Trøndelag	79	12,2	568	4,8	7,2
Oslo	48	7,4	1934	16,4	40,3
Rogaland	47	7,2	1053	8,9	22,4
Møre og Romsdal	45	6,9	694	5,9	15,4
Oppland	42	6,5	652	5,5	15,5
Hordaland	42	6,5	513	4,3	12,2
Akershus	41	6,3	1133	9,6	27,6
Nordland	40	6,2	724	6,1	18,1
Sør-Trøndelag	39	6,0	1334	11,3	34,2
Østfold	34	5,3	342	2,9	10,1
Vestfold	26	4,0	316	2,7	12,2
Sogn og Fjordane	26	4,0	353	3,0	13,6
Hedmark	25	3,9	457	3,9	18,3
Aust-Agder	24	3,7	314	2,7	13,1
Finnmark	23	3,5	271	2,3	11,8
Troms	22	3,4	344	2,9	15,6
Telemark	19	2,9	214	1,8	11,3
Buskerud	15	2,3	466	3,9	31,1
Vest-Agder	12	1,8	122	1,0	10,2
Sum	649	100	11804	100	

I gjennomsnitt er det gjennomført ca 34 tiltak per fylke. Det er store forskjeller i antall gjennomførte tiltak mellom fylkene. Det er en klar tendens at det er gjennomført flere tiltak i fylker med mange innbyggere enn i fylker med færre innbyggere, men dette er ikke entydig. Det ble gjennomført flest tiltak i Nord-Trøndelag (79 tiltak) og færrest i Vest-Agder (12 tiltak), og disse fylkene er omtrent like store med tanke på folketall.

Det er verd å legge merke til at geografisk fordeling av penger ikke nødvendigvis følger geografisk fordeling av antall tiltak. I de tre fylkene som har fått mest penger (Oslo, Sør-Trøndelag og Akershus) utgjør de store tiltakene som FRIFO gjennomførte (åpning, avslutning, Friluftsliv)

¹² Oppgitt i hele 1000, altså FRIFO har brukt 1.756.000 kr.

¹³ Prosent i forhold til sum 11.804.000.

vets uke) en relativt stor andel av midlene (dette gjelder særlig Sør-Trøndelag). Det er også interessant å se at det i Nord-Trøndelag er gjennomført svært mange prosjekter, mens lite av de tilgjengelige midlene er brukt der.

I rapporteringsskjemaet ba vi arrangørene oppgi hvilke(n) kommune(r) tiltaket var gjennomført i. Svarene viser at det er svært stor spredning. 80 % av alle tiltakene ble gjennomført i en kommune. 15 % av tiltakene ble gjennomført i 2 – 6 kommuner, mens 5 % ble arrangert i mer enn 6 kommuner. 6 tiltak er oppgitt å være organisert i alle kommuner, fem av disse er kommunikasjontiltak.

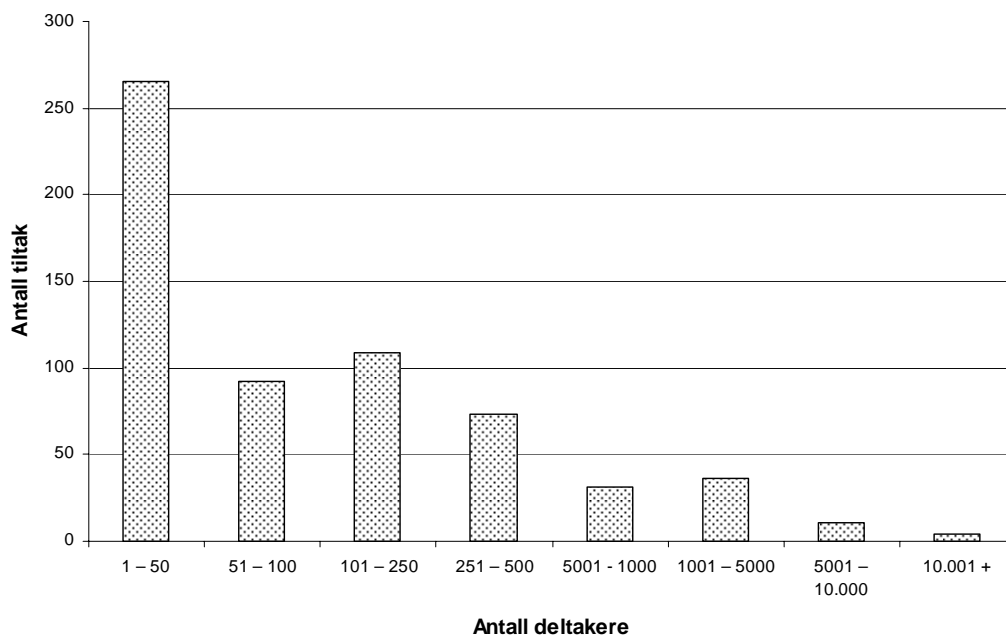
4.4 Fordeling på store og små tiltak

Gjennomsnittlig antall deltakere på arrangementene er 565 personer. Dette kan gi inntrykk av at FÅ05 er en samling av store tiltak. Vi har sett nærmere på fordelingen av antall tiltak mellom store og små tiltak (gitt som antall deltakere), og dette gir et annet bilde.

Tabell 4.6 Antall deltakere fordelt på tiltak etter størrelse.

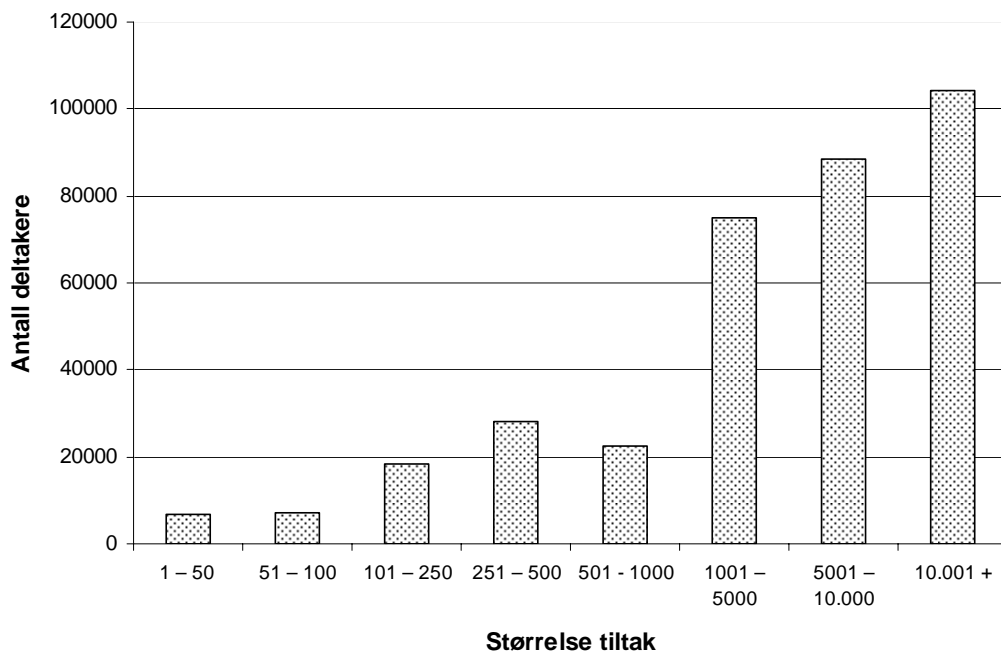
Antall deltakere	Antall tiltak	Andel tiltak (% av 621)	Antall deltakere	%-andel av deltakerne
1 – 50	265	42	6.785	2
51 – 100	92	15	7.200	2
101 – 250	109	17	18.273	5
251 – 500	73	11	27.942	8
501 - 1000	31	5	22.651	6
1001 – 5000	36	6	75.105	22
5001 – 10.000	11	2	88.460	25
10.001 +	4	1	104.300	30
Sum	621	100 %	350.716	100 %

I 42 % av tiltakene har det deltatt 1 - 50 personer, og i over halvparten av tiltakene er det oppgitt deltakertall under 100. Kun 14 % av tiltakene har hatt mer enn 500 deltakere, selv om snittet altså er 565 deltakere per tiltak (i tiltak der antall deltakere er rapportert).

Figur 4.1 Antall tiltak fordelt etter størrelse gitt som oppgitt totalt antall deltakere.

Selv om de fleste tiltakene er relativt små, finner vi at over halvparten av dem som har deltatt i FÅ05 har deltatt i et tiltak med mer enn 5.000 deltakere, mens 17 % har deltatt i et tiltak med mindre enn 500 deltakere. 2 % av deltakerne har deltatt i de 42 % av tiltakene med 50 deltakere eller færre.

Figur 4.2 Antall deltakere totalt, fordelt på tiltak etter størrelse.

Denne tendensen, at det er arrangert noen få store tiltak som trekker mange mennesker og mange små tiltak som trekker færre deltakere, ser vi enda tydeligere når vi ser på enkeltgrupper av deltakere (barn, ungdom, funksjonshemmede, personer med annen etnisk opprinnelse enn norsk).

Tabell 4.7 Tabellen viser antall tiltak fordelt på størrelsen av arrangementene, gitt som oppgitt antall deltakere i hvert tiltak. Det er altså gjennomført 201 tiltak der det har deltatt 1 – 50 barn, 35 tiltak med 51 – 100 barn osv.

Antall deltakere	Totalt	Barn	Ungdom	Funksjonshemmede	Annen etnisk bakgrunn
1 – 50	266	201	254	66	70
51 – 100	93	35	31	2	5
101 – 250	109	50	22	2	4
251 – 500	72	22	12	0	6
501 - 1000	31	13	1	2	0
1001 – 5000	35	13	1	0	1
5001 – 10.000	11	1	0	0	0
10.001 +	4	3	1	0	0
Sum	621	338	322	72	86

Vi har også fordelt midlene i FÅ05 på tiltak etter størrelse, som oppgitt i tabellen under.

Tabell 4.8 Midler fordelt på tiltak etter størrelse.

Antall deltakere	Snitt sum pr tiltak	Antall tiltak	Sum ¹⁴	Andel av midlene
1 – 50	7,7	266	2048	18,7
51 – 100	12,2	93	1135	10,4
101 – 250	14,0	109	1526	14,0
251 – 500	17,0	72	1224	11,2
5001 - 1000	34,2	31	1060	9,7
1001 – 5000	72,0	35	2520	23,1
5001 – 10.000	111,8	11	1230	11,3
10.001 +	46,8	4	187	1,7
Total	17,6 ¹⁵	621	10930	100,0

¹⁴ Summene er oppgitt i hele tusen. Summen blir her lavere enn de 11.804.000 kr. som vi operer med over. Dette skyldes at ikke alle tiltak har rapportert antall deltakere, og tabellen har kun med tiltak der det er oppgitt antall deltakere.

¹⁵ Totalen av "snitt sum per tiltak" angir gjennomsnittssummen for alle tiltakene.

Logisk nok øker gjennomsnittlig sum per tiltak med økende antall deltakere. Unntaket er tiltakene med flest deltakere, som har overraskende lav snittsum. Det skyldes at disse tiltakene i hovedsak er initiert fra nasjonalt nivå med støtte fra FÅ05, mens de er gjennomført lokalt uten slik støtte (for eksempel Speidingens dag).

Omtrent halvparten av midlene er brukt på tiltak med 500 deltakere og færre. Det betyr også at de 540 minste tiltakene fikk halvparten av midlene, mens de 81 største tiltakene fikk den andre halvparten.

4.5 Åpne eller lukkede arrangementer?

Åpen deltakelse var ett av forholdene som skulle gi prioritet for søknader, i følge veiledning for søknad om tilskudd til aktiviteter i Friluftslivets år (med "lukket" mener vi her at arrangementet primært er for foreningens medlemmer). Tiltak åpne for alle må vel også sees som en forutsetning for å trekke inn personer som ikke allerede driver organisert friluftsliv. Dette betyr likevel ikke at lukkede arrangementer var utelukket i FÅ05, slik vi tolker det. Vi ønsket likevel å undersøke hvor stor andel av tiltakene som var gjennomført hhv som åpne og lukkede tiltak. I tabellen ser vi at nesten 90 % av tiltakene gjennomført i FÅ05 var åpne for alle. KFUK-KFUM speiderne står for ca halvparten av de lukkede tiltakene (34 tiltak).

Tabell 4.9 Var tiltaket lukket (kun for organisasjonens medlemmer), eller var det åpent? N = 649.

	Antall tiltak	Andel av tiltakene
Åpent, for alle	573	88
Lukket, kun for medlemmer	69	11
Ikke besvart	7	1
Sum	649	100 %

4.6 Hovedtiltak, aktivitetstiltak og kommunikasjonstiltak

Hovedtiltak

76 prosjekter er rapportert som hovedtiltak. Dette er et høyere tall enn de 22 tiltakene som er definert som hovedtiltak. Dette skyldes at mange av hovedtiltakene ble gjennomført ved at tiltaket ble organisert fra sentralt hold, mens tiltakene ble gjennomført lokalt eller regionalt, og at det da er de gjennomførende på lokalt eller regionalt nivå som skulle rapportere tiltaket. Dette er imidlertid ikke gjort likt for alle tiltak, i noen tiltak er det rapportert på høyere nivå enn gjennomføringsleddet. Det er oppgitt at kr. 4.853.000, eller 41 % av midlene, er brukt på tiltak som er betegnet hovedtiltak (inkludert 3 FRIFO-tiltak - åpning, avslutning, friluftstake). Hovedtiltakene er ganske likt fordelt mellom FRIFO-organisasjoner og ikke FRIFO-organisasjoner.

Aktivitetstiltak og kommunikasjonstiltak

Det er også oppgitt om tiltakene er å anse som aktivitetstiltak eller som kommunikasjonstiltak. 640 tiltak er oppgitt som aktivitetstiltak, 88 som kommunikasjonstiltak (altså informasjonstiltak uten direkte relatert aktivitet). Det betyr at 78 tiltak er betegnet både som aktivitetstiltak og som kommunikasjonstiltak.

4.7 Oppsummert om fordeling av tiltak og penger

Fordelingen av tiltak og penger ser i all hovedsak til å bekrefte at ledelsen i FÅ05 har fulgt retningslinjene for gjennomføring av FÅ05 og intensjonene i egen strategiplan, ved tildeling av midler.

Over 90 % av tiltakene er gjennomført av de regionale eller lokale nivåene i organisasjonen, over halvparten av alle tiltak er gjennomført av det lokale nivået. Tiltak og penger er spredd på en lang rekke organisasjoner, institusjoner og annet. Ca 1/3 av tiltakene er gjennomført av organisasjoner og lignende som ikke ligger under FRIFO-paraplyen. Antall tiltak gjennomført i hvert fylke varierer relativt mye, men forskjellene kan i stor grad forklares ved forskjeller i folketall i fylkene. Det må også være andre faktorer har hatt innflytelse på antall gjennomførte tiltak, uten at disse er lette å avsløre, basert på den undersøkelsen vi har gjort.

Totalt sett ser det ut til at delmålet "lokalt engasjement og lokale aktiviteter" må sies å være oppnådd.

5 Om gjennomførte tiltak

5.1 Aktiviteter

I bestillingen fra Miljøverndepartementet går det frem at type tiltak det skal kunne søkes om midler til skal defineres "romslig" (MD 2003). FRIFO tolker dette blant annet til at det skal være åpenhet for flere motiv for og former for friluftslivsutøvelse, under forutsetning av at aktivitetene er miljøvennlige og helsefremmende (FRIFO 2004). Vi har undersøkt bredden i aktiviteter som er gjennomført under FÅ05. Vi hadde oppgitt en hel rekke aktiviteter som avkryssingsmulighet. Denne listen var utarbeidet i samarbeid med FRIFO, og den skulle i utgangspunktet dekke de fleste typer aktiviteter vi trodde ville bli gjennomført i tiltak i FÅ05. I tabellen under ser vi antall tiltak de forskjellige aktivitetene har vært en del av.

Tabell 5.1 Oversikt over hva som var de viktigste aktivitetene i tiltakene. Man kunne sette inn til tre kryss for hvert tiltak. Tabellen under viser i hvor mange tiltak hver aktivitet var blant de viktigste, og hvor stor andel av tiltakene dette er. N = ukjent (U¹⁶)

Aktivitet	Antall tiltak der aktiviteten var viktig	I andel av tiltak (av 649)
Gå tur (kort)	342	52,6
Fiske	164	25,2
Kultur	163	25,1
Annet	161	24,8
Tilberede mat	150	23,1
Kart og kompass	148	22,8
Leir	141	21,7
Padle	99	15,2
Kursing	80	12,3
Vandre (lang tur)	73	11,2
Båt	69	10,6
Klatre	66	10,2
Ski	55	8,5
Dyr	53	8,2
Jakt	53	8,2
Hytte	42	6,5
Snø og is	36	5,5
Høste	31	4,8
Sykle	30	4,6
Hjelp, sikring, redning	29	4,5
Snøbrett	2	0,3

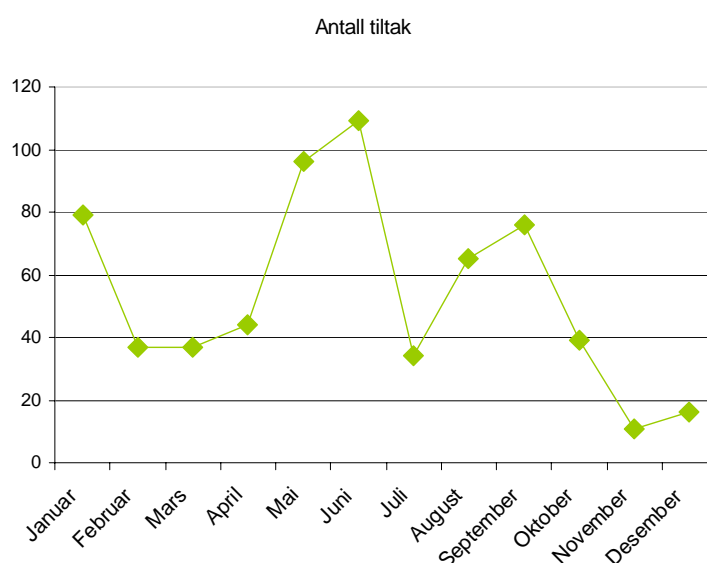
¹⁶ I en del tabeller oppgir vi at N, altså antall respondenter, er ukjent. Dette skjer i de tilfeller der respondentene kunne krysse av for flere alternativer, og hvor vi dermed ikke vet hvor mange "kryss" som er satt.

"Gå tur" er den suverent vanligste aktiviteten i tiltak gjennomført i FÅ05, deretter følger fiske og kultur. En rekke respondenter har krysset av for "annet" i rapporteringsskjemaet, og mange har oppgitt hva "annet" de har drevet med. Dette er blant annet natursti, hundekjøring, naturvern, miljøvern, skøyter, gøy i naturen sommer og vinter, speiderferdigheter, boccia, fotball, skøyter, lek, fridykking, taubane/ karusell, skyting og å lete etter en sjelden lavart.

Vi har altså funnet at alle aktivitetene vi listet har vært del av minst 29 tiltak (med unntak av snøbrett). I tillegg har respondentene oppgitt en hel rekke meget varierte aktiviteter som har inngått i deres tiltak. Det har dermed vært gjennomført et svært bredt spekter av aktiviteter i tiltak i FÅ05, og begrepet friluftsliv har vært tolket "romslig", i samsvar med bestillingen fra MD.

5.2 Tidspunkt og varighet

Vi ba også om at det ble rapportert i hvilken måned tiltaket ble gjennomført. Dette er oppsummert i figuren under.

*Figur 5.1 I hvilken måned ble tiltaket arrangert?
Tall basert på oppgitt startdato.*

Januar er overrepresentert, fordi vi har brukt oppstartsdato som variabel. Minst 50 tiltak i januar er tiltak som går over hele eller store deler av året. Vi ser at det er gjennomført flest tiltak i sommerhalvåret, med et opphold i feriemåneden juli.

Vi ba arrangørene om å anslå hvor lenge deltakerne på deres tiltak bedrev friluftaktivitet, og fikk svar som i tabellen under. De aller fleste har bedrevet friluftsliv i mellom en halv time og åtte timer, noe som virker rimelig. Noen tiltak gikk over flere dager, og arrangørene ble da bedt om å angi antall timer aktivitet per dag.

Tabell 5.2 Hvor lenge deltakerne i snitt utøvet friluftsliv i forbindelse med tiltak i FÅ 05. Dersom tiltaket varte i mer enn en dag, skulle man anslå det gjennomsnittlige, daglige aktivitetsnivået? N = 640.

Varighet	Antall tiltak	Andel av tiltakene
Inntil 30 minutter	17	2,7
30 min – 2 timer	100	15,6
2 – 4 t	187	29,2
4 – 8 t	166	25,9
8 – 12 t	73	11,4
Mer enn 12 t	73	11,4
Vet ikke	24	3,8
Sum	640	100 %

6 Mål og målgrupper for tiltakene

6.1 Målsettinger

I Strategiplan for Friluftslivets år 2005 er det definert to hovedmål med 10 delmål (FRIFO 2004). Basert på disse utarbeidet vi spørsmål om hvilke målsettinger arrangørene av tiltak hadde for gjennomføring av tiltaket. Sannsynligvis var det få av arrangørene som i utgangspunktet hadde noen av disse som målsetting for sitt tiltak, men vi ønsket å få svar på hvilke målformuleringer arrangørene anså som nærliggende til sine egne.¹⁷ Vi ba respondentene om å oppgi hva de anså som de viktigste målsettingene med tiltaket, og svarene fordeler seg som i tabellen under.

Tabell 6.1 Hva var de viktigste målsettingene med tiltaket? Maksimalt to kryss. N = U.

Målsettinger	Antall tiltak	Andel tiltak
Mobilisere nye grupper til å drive friluftsliv	271	41,7
Fokusere på verdien av friluftslivet	268	41,2
Inspirere til nye måter å drive friluftsliv på	213	32,8
Synliggjøre friluftslivet	197	30,3
Tiltak for egne medlemmer	136	20,9
Rekruttering til egen organisasjon	132	20,3
Annet	62	9,5

De fire første målsettingene her er definert i FÅ05, og disse har fått størst "oppslutning". Det er interessant å se at FÅ05s målsettinger rangeres høyere enn de to siste, som jo vanligvis er målsettingen med arrangementer. Dette kan skyldes at FRIFO/ FÅ05 har vært flinke til å formidle hva som er hovedmålsettingen for FÅ05 og dermed tildelingskriterier, eller det kan skyldes at friluftslivets organisasjoner føler at målsettingene som er satt opp i FÅ05 samsvarer med deres egne målsettinger – det er friluftslivets organisasjoner som har definert målsettingene i utgangspunktet. Det er jo også en mulighet for etterrasjonalisering eller strategiske svar fra arrangørene – selv om det ikke er spesielle (økonomiske) fordeler å oppnå.

En del hadde oppgitt andre målsettinger enn de vi hadde forhåndsdefinert ("annet" i tabellen over). Særlig eldreråd og lignende har oppgitt generasjonstreff eller naturopplevelser for gamle og unge sammen som en hovedmålsetting. Ellers er flerkulturell integrering, kart inn i skolen, skolering av ungdom på klassisk naturvern og fokus på fine områder i nærmiljøet blant de oppgitte målsettingene.

Gjennom intervjuene ser vi et spekter av motiver og mål for tiltakene (få folk ut av stolen, få folk glade i naturen/ fjellet, nå fram til nye grupper, rekruttere gjennom nye aktiviteter, osv). Målene understreker lista over. Men det er et gjennomgående funn at de tiltakene mange fikk støtte til i FÅ, er tiltak de ville ha gjennomført likevel (fordi de hadde gjort det før / i flere år). Det er ikke sikkert at FÅ05 har fått i gang all verdens "nyskaping" – verken når det gjelder målsettinger eller målgrupper. Men det var vel heller ikke å vente, og det kan kanskje diskuteres om det var et mål i seg selv. Både FÅ-ledelsen/FRIFO og de ulike arrangørene hører jo i hovedsak til den kjente "friluftsfamilien" – kanskje ligger det noe grunnleggende "stabilt" i denne, noe tungt foranderlig? Se også kapittel 7.

¹⁷ De ulike hoved- og delmål var ikke lagt som rettesnorer for lokale arrangører / lag,

6.2 Målgrupper

6.2.1 Hovedmålgrupper i tiltakene?

Barn og unge var primærmålgruppene for FÅ05. FÅ05 skulle også ha spesielt fokus på noen andre prioriterte grupper for rekruttering til friluftslivet; funksjonshemmede, folk med annen etnisk bakgrunn enn norsk og inaktive. Vi undersøkte derfor hvem arrangørene anså som hovedmålgruppen for de tiltakene de gjennomførte.

Tabell 6.2 Hvem var de viktigste hovedmålgruppene for tiltaket? Maksimalt to kryss. N = U.

Målgrupper (sortert etter mengde tiltak)	Antall tiltak	Andel av tiltakene (av de totalt 649)
Barn til og med 12 år	292	44,9
Ungdom (ca 13 til 25 år)	261	40,2
Hele lokalmiljøet, alle	245	37,8
Eldre	53	8,2
Funksjonshemmede	40	6,2
Grupper med annen etnisk bakgrunn enn norsk	25	3,8
Inaktive grupper	24	3,7
Andre	93	14,3

Barn, ungdom og hele lokalmiljøet er de gruppene som oftest er oppgitt som hovedmålgrupper. I 6,2 % av tiltakene var funksjonshemmede blant hovedmålgruppene, i 3,8 % av tiltakene personer med annen etnisk bakgrunn enn norsk og i 3,7 % av tiltakene inaktive grupper. For dem som har krysset for "andre" er det ofte oppgitt utfyllende kommentarer som "hele familien" eller "alle", men også mer spesifikke målgrupper som "familier med dårlig økonomi".

I friluftslivsforvaltning er det vanligvis et godt grep å skreddersy tiltak for ulike målgrupper. Det kan likevel være at en del arrangører bevisst lager arrangementer "for alle", ikke tilpasset spesielle målgrupper, og finner spørsmålets fokus på funksjonshemmede eller personer med annen etnisk bakgrunn som upassende eller gammeldags. En slik mistanke styrkes ved gjennomlesing av en del rapporteringsskjemaer, der vi ser at mange som ikke oppgir å ha funksjonshemmede eller personer med annen etnisk bakgrunn som hovedmålgruppe likevel oppgir at de har lagt til rette for disse gruppene på forskjellige måter. I intervjuet nevner en arrangør at de ikke henvendte seg spesielt til de med annen etnisk bakgrunn (selv om det var viktigste målgruppen), men til hele skoleklasser på innvandrerdominerte skoler – for ikke å stigmatisere en spesiell gruppe i en sosial sammenheng.

Barn og unge var primærmålgruppene for FÅ05, og vi kan slå fast at disse er hovedmålgrupper for mange av tiltakene. Når det gjelder de øvrige prioriterte målgruppene kan man vel neppe si at FÅ05 i særlig stor grad har oppnådd å få de forskjellige organisasjonene til å legge seg i selen for å motivere grupper som man antar er mindre aktive med tanke på friluftsliv enn resten av befolkningen (med forbehold som i avsnittet over). Vi vil senere se at funksjonshemmede og personer med annen etnisk bakgrunn enn norsk har deltatt i langt flere tiltak enn de var målgruppe for.

Vi har sett nærmere på hvilke organisasjoner og hvilke fylker som har oppgitt at de hadde de forskjellige målgruppene som viktigste hovedmålgruppe. Norges jeger- og fiskerforbund gjennomførte flest tiltak (52) der barn var oppgitt som hovedmålgruppe, deretter fulgte Norges KFUK-KFUM speidere (41), DNT (34) og Norges orienteringsforbund (31). Barn er en av ho-

vedmålgruppene i 93 % av KFUK-KFUMs tiltak, og i 100 % av tiltakene til Norges Padleforbund (3) og Skiforeningen (16). Flest tiltak med barn som hovedmålgruppe er gjennomført i fylkene Oslo (31), Akershus (27) og Rogaland (27).

Norges jeger- og fiskerforbund (89), KFUK-KFUM (31) og 4H (24) gjennomførte flest tiltak med ungdom som hovedmålgruppe. Tiltak arrangert av disse tre organisasjonene sto for 55 % av alle tiltak der ungdom var oppgitt som hovedmålgruppe. Flest tiltak med ungdom som hovedmålgruppe er gjennomført i fylkene Nord-Trøndelag (37), Møre og Romsdal (25) og Østfold (22).

Når vi undersøker hvilke organisasjoner som har gjennomført tiltak der personer med annen etnisk bakgrunn enn norsk var oppgitt som hovedmålgruppe, finner vi at dette er spredt relativt jevnt utover (personer med annen etnisk bakgrunn enn norsk var hovedmålgruppe i kun 25 tiltak). Når vi ser på fylker finner vi ikke overraskende at det er gjennomført flest tiltak med denne gruppen som hovedmålgruppe i Oslo (6). Kanskje mer overraskende er det at Nordland (5) kommer på andre plass her.

Funksjonshemmedes organisasjoner var arrangør i 13 av de 40 tiltakene som er oppgitt å ha funksjonshemmede som hovedmålgruppe. 4H har funksjonshemmede som hovedmålgruppe i 6 av sine tiltak, DNT og FNF i 4. Til sammen utgjør dette 68 % av alle tiltak der funksjonshemmede er oppgitt som hovedmålgruppe. Møre og Romsdal har flest tiltak med funksjonshemmede som hovedmålgruppe (6), deretter følger Nordland (4).

Eldreråd og lignende gjennomførte 34 av de 53 tiltakene der eldre var hovedmålgruppe (64 %), for øvrig var slike tiltak spredt på forskjellige arrangører. Hordaland (8) og Nordland (8) er de fylkene som har flest tiltak med eldre som hovedmålgruppe, deretter følger Møre og Romsdal (7) og Finnmark (6).

Friluftsrådernes landsforbund (4), DNT (3), Norges orienteringsforbund (3) og kommunale eldreråd (3) stod for mer enn halvparten av tiltakene der inaktive var hovedmålgruppe. Nordland (5), Hordaland (4) og Rogaland (3) var fylkene med flest tiltak der inaktive var hovedmålgruppe.

I intervjuene er det dessuten typisk at de fleste føyer til "alle", når en skal omtale målgruppe; men gjerne "bak" en spesiell "FA-prioritert gruppe". Noen gjør også et spesielt poeng av bygge bro over generasjonskløfter. Visse arrangører har jo i utgangspunktet (som poengtert over) spesielle målgrupper i "formålsparagrafen" eller profilen, og dette kommer også fram i prioriteringen.

6.2.2 Innsats for å nå hovedmålgrupper

I de fleste av tiltakene oppgir arrangørene at de iverksatte tiltak for å nå fram til hovedmålgruppene, som vist i tabellen under.

I hele 185 tiltak har arrangørene av tiltak svart "ja, annet", og vi har gått inn i rapporterings-skjemaene for å se på hva annet de har gjort. Vi fant blant annet at flere har vært kreative med tanke på å nå personer med annen etnisk bakgrunn. De har formidlet informasjon om tiltak gjennom blant annet norskopplæringen på stedet, på biblioteket, gjennom flyktningemottak og via Antirasistisk senter. Noen har også produsert brosjyrer både på norsk, engelsk og urdu.

For å nå inaktive har man søkt å nå ut gjennom frivillighetssentraler, bibliotek og offentlige servicekontor. Noen har sendt informasjon til alle husstander i fylket (to fylker), noen til alle husstander i sin kommune og andre til alle skoler eller alle barnehager i sitt område. Mange har

invitert egne medlemmer eller andre de har adresser til direkte via brev eller e-post, og mange har lagt ut informasjon på internett.

*Tabell 6.3 Iverksatte dere spesielle tiltak for å nå hovedmålgruppene?
Sett så mange kryss som nødvendig. N = U.*

Iverksatte tiltak	Antall tiltak	Andel av tiltakene
Ja, vi formidlet at disse gruppene var spesielt invitert i media, på plakater etc.	245	53,1
Ja, vi sendte skriftlig generell informasjon til aktuelle organisasjoner eller institusjoner	193	29,7
Ja, vi tok direkte kontakt med organisasjoner eller institusjoner.	208	32,0
Ja, annet	185	28,5
Vet ikke	3	0,5
Nei	91	14,0

6.2.3 Tilrettelegging for hovedmålgrupper

Vi var opptatt av om de som gjennomførte tiltak i FÅ05 gjorde noe spesielt for å legge til rette for de gruppene som var definert som hovedmålgrupper i FÅ05, og fant at mange hadde gjort det.

*Tabell 6.4 Gjorde dere noe spesielt for å tilrettelegge for forskjellige grupper?
Sett så mange kryss som nødvendig. N = U.*

Tilrettelagte for	Antall tiltak	Andel av tiltakene
Ja, for hovedmålgruppen(e)	376	57,8
Ja, for funksjonshemmede	111	17,1
Ja, annen etnisk bakgrunn	36	5,5
Nei	184	28,3
Vet ikke	15	2,3

Vi undersøkte om det var noen sammenheng mellom det å legge til rette for enkelte grupper og at slike grupper møter på arrangementene for gruppene funksjonshemmede og personer med annen etnisk bakgrunn enn norsk. Og vi fant en slik sammenheng. I nesten alle arrangementene hvor arrangør har oppgitt at de la til rette for personer med annen etnisk bakgrunn finner vi at det også er rapportert at personer med slik bakgrunn har deltatt i tiltaket. Den samme tendensen ser vi også når det gjelder funksjonshemmede, om enn i mindre grad.

Vi spurte også om hva man hadde gjort for å legge til rette for målgruppene. Ikke uventet handlet dette ofte om lokalisering av eller tilgjengelighet til aktiviteten, innhold og nivå i aktivitetene og tilgang på nødvendig utstyr. Mange oppgir å ha lagt arrangementet, turløypen, naturstien etc. ved tettbygd strøk, nær skoler, i områder med mange turstier etc. for at det skulle være enkelt for folk å komme seg dit. Flere har også oppgitt å ha valgt områder som er lett å komme

seg til og bruke for bevegelseshemmede, enkelte har ryddet stier og sørget for ekstra benker og bord. Noen hadde satt opp busser eller ordnet med skyss til arrangementet, enkelte tilbød også spesialskyss til funksjonshemmede som trengte det.

Mange oppgir at de har tilpasset type og nivå på aktiviteter i forhold til hovedmålgruppen, eller for å kunne nå mange grupper på en gang. For ungdom har man lagt opp til aktiviteter som er fartsfylte, spennende og utfordrende, som padling, klatring og lengre turer. For barn lager man naturlekeplass, arrangerer fiske og griller pinnebrød. Det lages naturstier og orienteringsløyper med forskjellig vanskelighetsgrad, noen også tilpasset rullestol. Flere har arrangert tur med forskjellig lengde på turene. Slik det fremgår av rapporteringsskjemaene er det relativt selvfølgelig for mange av arrangørene at man organiserer arrangementet slik at mange forskjellige mennesker kan delta på sine egne premisser. I mange tiltak er det tilbudt lån av nødvendig utstyr (klatreutstyr, kano, båt, redningsvester, fiskeutstyr, ski...), og ofte stiller arrangørene med lavvo, bål og til og med mat.

Vi finner en del spesialløsninger. På jaktkurs for jenter er det for eksempel kun kvinnelige instruktører og det er lagt spesielt vekt på det sosiale. Flere arrangører har oppgitt å ha tatt hensyn til muslimske tradisjoner i valg av mat. Det er satt opp egne handikaptalett. Flere har tilbudt guider eller losere, noen ganger flerspråklige, for personer med annen etnisk bakgrunn eller andre som ikke er kjent med nærturområdene eller friluftslivet. I noen EXIT camps (ungdomstiltak) ble det også gitt økonomisk støtte til økonomisk vanskeligstilte familier.

6.2.4 Opplevde man å nå hovedmålgruppene?

Mange har altså gjort en innsats for å nå sine målgrupper og for å legge til rette for dem på sine arrangementer. Når tiltaket så var gjennomført, syntes de da at de hadde nådd målgruppene sine? Vi spurte i hvilken grad arrangører av tiltak med støtte fra FÅ05 opplevde at de hadde greid å få personer i hovedmålgruppene til å delta.

Tabell 6.5 I hvilken grad opplevde dere at dere greide å få personer i hovedmålgruppene til å delta? N = 643 svar.

	Antall tiltak	Andel av tiltakene
I svært liten grad	6	0,9
I liten grad	11	1,7
Til en viss grad	119	18,5
I stor grad	274	42,6
I svært stor grad	221	34,4
Vet ikke	12	1,9
	643	100 %

Av tabellen ser vi at hele 77 % har svart at de har greid dette i stor eller svært stor grad, mens kun 2,6 % har svart i liten eller svært liten grad. Arrangørene er med andre ord fornøyde med tanke på hvor godt de har nådd sine hovedmålgrupper. Da er det interessant å se hva arrangørene mener er grunnene til at de nådde frem til sine målgrupper. Av tabellen under ser vi at flest legger vekt på at de har laget attraktive tiltak for målgruppene, deretter at de hadde informert godt, at de har et godt samarbeid med relevante organisasjoner og institusjoner og at det var behov for et slikt tilbud til målgruppen(e).

I intervjuene sier en informant (tiltak for funksjonshemmede) at det ekstra tilskuddet fra FÅ gjorde at en kunne markedsføre bedre og bredere – og det lykkes en med. Og det ble billigere å være deltager, noe som også var viktig.

Tabell 6.6 Dersom dere greide å få personer i hovedmålgruppene til å delta, hva mener dere er de viktigste grunnene til dette? Sett maksimalt to kryss. N = U.

	Antall tiltak	Andel av tiltakene
Vi hadde laget tiltak som var spesielt attraktive for denne gruppen/ disse gruppene	310	47,7
Vi var gode til å informere om tiltaket til denne gruppen/ disse gruppene	256	39,4
Vi var gode til å legge til rette for at denne gruppen/ disse gruppene kunne delta	196	30,2
Vi hadde et godt samarbeid med relevante organisasjoner og/ eller institusjoner	176	27,1
Det var et behov for et slikt tilbud til denne gruppen/ disse gruppene	134	20,6
Annet	23	3,5

Hva var så grunnene når man ikke greide å nå sine hovedmålgrupper? Flest har begrunnet dette med faktorer som de ikke har kontroll over, som været og kollisjon med andre arrangement. Kun to tiltak har oppgitt at de ikke var gode nok til å legge til rette for denne/ disse gruppen(e), og 12 at de ikke greide å lage tiltak som var attraktivt nok. I 21 tiltak oppga man at disse gruppene er spesielt vanskelige å få til å delta i friluftslivsaktiviteter. En informant sier at ungdommen er spesielt vanskelig å nå fram til (fisketiltak), og de lykkes ikke helt denne gangen heller. Mens et annet ungdomstiltak (vinteraktiviteter) var veldig fornøyd med deltakelsen; det krevde imidlertid et solid forarbeid, bredt samarbeid og mange instruktører.

Tabell 6.7 Dersom dere ikke greide å få personer i hovedmålgruppene til å delta i tilstrekkelig grad, hva mener dere er de viktigste grunnene til dette? Maksimalt to kryss. N = U.

	Antall tiltak	Andel av tiltak ¹⁸
Dårlig vær eller andre ukontrollerbare faktorer reduserte deltakelsen på tiltaket	40	6,2
Vårt tiltak kolliderte med et annet arrangement for denne gruppen/ disse gruppene	33	5,1
Vi var ikke gode nok til å informere om tiltaket til denne gruppen/ disse gruppene	31	4,8
Denne gruppen/ disse gruppene er spesielt vanskelig å få til å delta i friluftaktiviteter	21	3,2
Vi greide ikke å lage et tiltak som var attraktivt nok for denne gruppen/ disse gruppene	12	1,8
Vi var ikke gode nok til å legge til rette for at denne gruppen/ disse gruppene kunne delta	2	0,3
Annet	24	3,7

¹⁸ Av 649 tiltak

6.2.5 Antall deltakere, totalt og fordelt på målgrupper

Men hvor mange deltok faktisk i tiltak gjennomført med støtte fra FÅ05, totalt og innenfor målgruppene?

I tabellen under har vi oppsummert antall deltakere i FÅ05. Ca 350.000 mennesker har deltatt i tiltak gjennomført med støtte fra FÅ05. I rapporteringsskjemaet var det totalt oppgitt 317.092 deltakere i rubrikken for "totalt". Vi har gått gjennom skjemaet og lagt inn antall deltakere i kolonnen for "total" der dette manglet på grunn av rapporteringsfeil, men hvor det var oppgitt et antall deltakere i kategoriene "barn", "ungdom" etc. Tallene for barn, ungdom, funksjonshemmede og personer med annen etnisk bakgrunn enn norsk er tallene som ble oppgitt i rapporteringsskjemaene.

Tabell 6.8 Antall deltakere, totalt og innen hovedmålgruppene.

Totalt antall personer skal ikke være lik summen av de andre i tabellen, da mange grupper ikke er rapportert eksklusivt (voksne for eksempel).

	Totalt	Barn 0- 12	Ungdom 13 - 25	Funk- sjonshe- mmede	Annen etnisk bakgrunn
Antall personer	350.716	123.557	48.239	3.574	8.613
Antall tiltak som har rapportert at personer fra disse gruppene har deltatt	621	339	323	73	85
Snitt antall personer per tiltak som har rapportert slike grupper	565	365	149	50	102
Snitt antall personer per 649 tiltak	540	190	74	5	13
Antall tiltak som har rapportert 0	0	9	9	44	39
Antall tiltak som har rapportert ukjent/ satt blankt	29	306	318	533	526

Det rapporterte antall barn, ungdom, funksjonshemmede og personer med annen etnisk opprinnelse enn norsk utgjør 52 % (183.983) av det totale antall rapporterte deltakere. Barn utgjør 35 % av deltakerne, ungdom 14 %, funksjonshemmede 1 % og personer med annen etnisk opprinnelse 2,5 %¹⁹.

Til sammenligning vet vi (fra SSBs statistikker) at barn fra 0 -12 år utgjør 17 % av Norges befolkning, ungdom fra 13 – 25 år utgjør 16 % av befolkningen, 16 % av befolkningen i aldersgruppen 16 – 66 år oppgir å være funksjonshemmet mens ca 4 % av befolkningen under 16 år er funksjonshemmet²⁰, og at innvandrere fra andre land enn Europa og Nord Amerika utgjør ca

¹⁹ Her har vi ikke tatt hensyn til dobbelttelling ved at for eksempel en ungdom også kan ha annen etnisk bakgrunn enn norsk. Tallene for funksjonshemmede og personer med annen etnisk bakgrunn enn norsk er så små at de ikke gir vesentlige utslag, mens de store gruppene barn og ungdom er gjensidig utelukkende.

²⁰ SSB har spurt folk som ikke bor på institusjon om de er funksjonshemmet, definert som at de opplever "fysiske eller psykiske helseproblemer av mer varig karakter som kan medføre begrensninger i det daglige liv" (Bø 2003). I aldersgruppa 16-66 år oppga 476 000 personer, nær 16 % av

6 %²¹ av befolkningen. Dermed kan man si at barn er overrepresentert i tiltak arrangert i FÅ05, mens ungdom er litt underrepresentert. Personer med annen etnisk bakgrunn enn norsk er underrepresentert, og funksjonshemmede er svært underrepresentert.

Tallene over er imidlertid usikre, av flere grunner. Usikkerheten gjelder store tiltak i større grad enn små tiltak. Usikkerheten skyldes for det første at det ofte kan være vanskelig å telle antall deltakere i slike tiltak, spesielt når det er mange deltakere og aktiviteten er lite organisert. Det vil være enklere å registrere antall deltakere i et orienteringsløp med påmelding enn å vite hvor mange personer som har fulgt en spesielt opplagt familieløype i skogen, for eksempel. For det andre er det noen ganger vanskelig å vite hvem man skal telle med. I noen tiltak er det sendt ut materiell med oppfordring om å bruke det, eller oppfordringer til lokallag om å gjennomføre et tiltak, men det er ofte ikke lett å vite hvor mange som faktisk tok oppfordringen og gjennomførte det de ble invitert til. Dessuten er det vanligvis en tendens til overrapportering i slike skjemaer, de fleste vil heller runde av oppover enn nedover når de skal anslå antall deltakere (selv om arrangørene var oppfordret til "forsiktighetsanslag"). På den annen side har vi sett på hvilke tiltak som ikke har oppgitt antall deltakere. Vi fant at en del av disse er tiltak som med stor sannsynlighet har medført at personer har bedrevet friluftsliv (det er delt ut brosjyrer med tur-tips, laget turorienteringskart, satt opp poster nær skoler etc., i tillegg har noen rett og slett ikke oversikt over antall deltakere og de har valgt å ikke gjette på et tall). Dette representerer en underrapportering.

Vi vil dermed gjette på at det reelle antall deltakere i tiltak med støtte fra FÅ05 ligger et sted mellom 300.000 og 350.000? I TNS Gallups natur- og miljøbarometer fra mai 2006 (se kapittel 12) oppgir 6 % av de spurte at de har deltatt i aktiviteter gjennomført som del av FÅ05. Dette er bemerkelsesverdig likt det rapporterte antall deltakere (300.000 – 350.000 mennesker utgjør 6,5 – 7,6 % av Norges befolkning på ca 4,6 millioner mennesker).

Når det gjelder å anslå antall barn og unge gjelder de samme problemene som beskrevet over for registrering av totalt antall deltakere. I tillegg kan det være vanskelig å se forskjell på barn og ungdom, og på ungdom som nærmer seg 25 og voksne.

Virkelig store problemer med å oppgi riktige og nøyaktige tall får man når man kommer til gruppene funksjonshemmede og personer med annen etnisk bakgrunn enn norsk. For hvem skal regnes som funksjonshemmede i denne sammenhengen? Kun bevegelseshemmede, eller også personer med andre funksjonshemminger som ikke trenger å bety noe i utøvelse av friluftsliv (hørselshemmede, for eksempel). Og skal personer som er gamle og skrøpelige til bens regnes som bevegelseshemmede? Når man skal anslå antall personer med annen etnisk bakgrunn enn norsk kan dette være overkommelig når det gjelder dem med annen hudfarge, men i en del tilfeller blir det også feil å regne disse (kulturelt sett) til annen etnisitet (for eksempel adopterte eller tredje generasjons innvandrere)²². Men hva med alle som kommer fra steder der folk er veldig like de norske? Og de av blandet opprinnelse, om man er halvt norsk og halvt japansk og bor i Norge, har man da annen etnisk bakgrunn? Ingen av de spesielt intervjuede informantene nevner dette definisjonsproblemet. Men her er det snakk om lokale tiltak der en har god oversikt: skoler i skolekretser med mange innvandrere, og tiltak med konkret kunnskap om deltakere med annen etnisk bakgrunn.

Mange av de som har rapportert (særlig for større arrangementer) har måttet gjøre mange overslag, antagelser og gjetninger. Vi ba likevel om disse tallene, og refererer dem her, fordi vi

befolkningen, at de har en funksjonshemming. I Helseundersøkelsen fra 1985 (SSB) kom det frem at 41.000 personer av 957.500 personer under 16 år (4,2 %) var funksjonshemmede i 1985.

²¹ Innvandrerbefolkningen er da definert slik at den består av personer med to utenlandsfødte foreldre: førstegenerasjonsinnvandrere som har innvandret til Norge, og personer som er født i Norge med to foreldre som er født i utlandet (SSB 2004).

²² Etnisitet kan defineres utifra mange kriterier: Grupper av mennesker som identifiserer seg med hverandre ut fra rasemessige, kulturelle, språklige, økonomiske, historiske, religiøse eller politiske kriterier. Her er kanskje det kulturelle, historiske, språklige og politiske det mest relevante?

mener det er interessant å ha med disse grove anslagene over hvor mange barn, unge, funksjonshemmede og personer med annen etnisk bakgrunn enn norsk som har deltatt, og hvor mange som har deltatt totalt. Det finnes ingen annen gjennomførbar måte å fremskaffe disse tallene på enn å be arrangørene anslå dem.

6.2.6 Oppsummert

Barn eller ungdom var hovedmålgruppe for svært mange av tiltakene. De andre prioriterte målgruppene, eldre, funksjonshemmede, inaktive grupper, personer med annen etnisk bakgrunn enn norsk har vært hovedmålgruppe for langt færre tiltak. De fleste arrangørene hevder de hadde gjort tiltak for å nå sine definerte hovedmålgrupper og for å legge tiltaket og aktiviteten til rette for disse. De fleste arrangørene mente da også at de hadde nådd sine hovedmålgrupper.

Arrangørene har rapportert inn en total deltagelse på ca 350.000 personer i FÅ05, hvorav 35 % barn, 14 % ungdommer, 1 % funksjonshemmede og knapt 3 % med annen etnisk opprinnelse enn norsk (alle disse tallene er usikre!). Når vi sammenligner med faktisk befolkningssammensetning (se over) kan man dermed oppsummere at FÅ05 i stor grad nådde frem til primærmålgruppen barn, til en viss grad til primærmålgruppen ungdom, i liten grad til målgruppen personer med annen etnisk bakgrunn enn norsk og i svært liten grad til målgruppen funksjonshemmede.

Hvorvidt disse tallene indikerer at FÅ05 har bidratt til *økt* aktivitet blant prioriterte målgrupper er vanskelig å si, da vi ikke vet hvor aktive disse gruppene var i utgangspunktet. Mange har lagt vekt på god tilrettelegging for sine målgrupper; dette kan bety at man har bedret tilgjengeligheten for prioriterte målgrupper. Se også en kritisk kommentar til slutt i kapittel 10.4.

7 Hvordan påvirket føringer fra FÅ og FRIFO økonomiske fordelinger og utvalgte tiltak?

7.1 Tildeling av midler

At FRIFO godkjenner relativt færre søknader fra andre organisasjoners enn søknader fra FRIFO-organisasjoner (tabell 4.1) **kunne** tenkes å forklares med at FRIFO er for snever i sin vurdering av hvilke tiltak som skal godkjennes, i forhold til målsettingen om å trekke inn andre enn dem som vanligvis driver friluftsliv, og til kravet om at FRIFO skal praktisere en romslig definisjon av friluftsliv (fra bestillingsbrevet fra MD). Men det er kanskje rimeligere å tro at dette skyldes at FRIFO-organisasjoner i større grad enn andre foreslår typer tiltak som ligger innenfor FÅ05-prioriteringer (friluftsliv, aktiviteter), og at de i større grad vet hvilke beløp det er rimelig å be om.

Det er noe vanskeligere å finne gode forklaringer på at FRIFO tildeler FRIFO-organisasjoner en større andel av det *godkjente* beløpet (altså som tilfredsstillende formelle krav) enn andre organisasjoner. Resultatet er at FRIFO-organisasjoner fikk tildelt 39 % av det beløpet de søkte om, mens andre organisasjoner fikk tildelt 24 % av beløpet de ba om. Man ender opp med at FRIFO-organisasjonene får tildelt 67 % av midlene, og andre organisasjoner 33 % av midlene.

Vi har gjort en rask gjennomgang av listen over prosjekter som ikke ble tildelt midler, samt listene som viser prioriteringen blant prosjekter som ble tildelt midler. Hensikten har vært å undersøke om det er skjevheter eller tendenser i avslag eller prioriteringer som ikke er i tråd med intensjonene i FÅ05 og i de gitte kriterier og prioriteter oppgitt i veiledning til søknad. Vi har spurt FRIFO om begrunnelse for avgjørelser som vi ikke umiddelbart har funnet logiske.

Når det gjelder tiltak som ikke har fått tildelt midler (merket "ingen tildeling" i FRIFOs oversikt over tiltak som ikke har returnert rapportskjema), har vi funnet forskjellige begrunnelser.

- En rekke tiltak er åpenbart ikke aktivitetsrettede, som innkjøp av utstyr, etablering av klatrevegg, akebakker, hytte, merking av turruter, informasjonsmateriell, kurs og seminarer.
- En rekke tiltak er ikke friluftslivsaktiviteter, selv innenfor et romslig friluftslivsbegrep, som hageaktiviteter, bussturer, innendørsaktiviteter og båtturer.
- For andre tiltak er det vanskelig å lese ut fra tiltakets navn at dette ikke er aktivitetstiltak eller friluftslivsaktiviteter, men ved gjennomgang av noen slike søknader ser vi at for en del søknader utgjør aktivitets- eller friluftslivsdelen kun en liten andel av søknaden (søknadsbeløpet).
- Noen søknader er godkjent av FRIFO, men har ikke blitt prioritert av egen hovedorganisasjon.
- Noen søknader har så knapp beskrivelse av hva som skal gjøres at det ikke er mulig å vite at kriteriene for tildeling er oppfylt.

På listen over tiltak som ikke fikk tildelt midler finnes det selvsagt flest lokale tiltak, men også regionale og nasjonale tiltak (definert etter arrangør av tiltaket). Det ser ut til at alle slags organisasjoner har fått avslag, selv om vi vet at FRIFO-organisasjoner har fått avslag i mindre grad enn andre organisasjoner. Vi finner ikke at det er andre skjevheter eller logiske brister ved avslagene som er kritikkverdig med tanke på tildeling i henhold til kriteriene for tiltak i FÅ05.

Vi har også gått gjennom listen som viser hvilken prioritet tiltak er gitt (dette gjelder tiltak det er søkt støtte til direkte fra FRIFO, altså i hovedsak søknader fra andre organisasjoner enn FRIFO) med tanke på å finne forklaringer på hvorfor andre organisasjoner fikk mindre uttelling enn FRIFO-organisasjoner på sine søknader. Her ser vi at det er mange tilfeller av at organisasjoner har søkt om svært store summer i forhold til de summene tildelinger vanligvis ligger på i FÅ05. Selv om disse tiltakene er godkjent som FÅ05-tiltak blir de tildelt langt lavere sum-

mer enn det er søkt om, og dette kan forklare mye av forskjellen mellom "Godkjent" og "Tildelt" for organisasjoner utenfor FRIFO i tabell 4.1.

Det er også viktig å huske på at FÅ skulle være en ekstrasatsing der forventningene om ekstra midler var relativt store i FRIFO-organisasjonene. Dersom ikke FRIFO-organisasjonene følte at de fikk litt mer midler dette året enn de vanligvis får, ville det være demotiverende på organisasjoner som på mange måter var ryggraden i FÅ05. Her er det viktig å påpeke at deler av midlene som inngikk i finansieringen av FÅ05 var midler som også i vanlige år går til FRIFO-organisasjonene og deres aktiviteter.

7.2 Gjennomførte tiltak

Over halvparten av tiltakene som ble gjennomført i FÅ05 ville blitt gjennomført uansett, gitt svarene i tabellen under.

Tabell 7.1 Ville dette tiltaket blitt gjennomført i år dersom det ikke hadde vært FÅ 05? N = 637

	Antall tiltak	Andel av tiltakene
Ja, sannsynligvis	326	51,2
Nei, sannsynligvis ikke	247	38,8
Vet ikke	64	10,0
Sum	637	100 %

I tabellen under ser vi at prioriteringene for å få aktivitetstilskudd i FÅ05 påvirket innholdet i tiltakene i noen til stor grad, mens valg av hovedmålgruppe ble påvirket i liten grad.

Tabell 7.2 Om FÅ05 påvirket innholdet i tiltakene.

Spørsmål	I svært liten grad	I liten grad	I noen grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke/uakt.	Av totalt
I hvilken grad ble innholdet i tiltaket påvirket av prioriteringene for å få aktivitetstilskudd i FÅ 05?	8,3	18,7	38,1	25,0	8,5	1,4	648
I hvilken grad ble valg av hovedmålgruppe påvirket av prioriteringene for å få aktivitetstilskudd i FÅ 05?	17,7	29,7	27,3	19,9	4,2	1,2	644

Med det kan man si at en rekke av tiltakene som ble gjennomført i FÅ05 var tiltak som ville blitt gjennomført uansett, og som i all hovedsak ble gjennomført slik de ville blitt gjennomført om det ikke var FÅ05 (noe også informantene bekrefter – se kapittel 6.1). Man skal likevel legge merke til at ca 39 % av tiltakene, ca 250 tiltak, sannsynligvis ikke ville blitt gjennomført om det ikke var FÅ05. Men vi vet ikke om eventuell "ikke-gjennomføring" ville skyldes "faglige/ideologiske" grunner, eller praktiske, økonomiske eller organisatoriske grunner.

8 Samarbeid om tiltak i FÅ?

Ett av delmålene i FÅ05 er *"Allianser som skaper "vinn-vinn" situasjoner"*. I strategidokumentet handler dette i hovedsak om at FÅ05 skulle samarbeide med andre relevante kampanjer, som for eksempel Hundreårsmarkeringen – Norge 2005 og Den kulturelle skolesekken.

Om friluftslivet begynte å samarbeide med andre friluftsansjoner i større grad enn før, og særlig om de knyttet tettere kontakter med organisasjoner som ikke har friluftsliv som sitt hovedinnsatsområde, måtte dette være viktig i forhold til å oppnå en bred, lokal mobilisering for friluftslivet, også overfor grupper som ikke driver friluftsliv. Vi mener at dette særlig ville bidra til, eller være, oppfyllelse av hovedmålene i FÅ05 om en folkelig mobilisering til gagn for norsk friluftsliv i vid forstand og synliggjøring av friluftslivets mangfold og samfunnsmessige betydning. Mye samarbeid ville også indikere muligheter for allianser som skaper "vinn-vinn"-situasjoner.

Tabellen under viser at det har vært samarbeid mellom arrangører av tiltak i FÅ05 og en hel rekke andre, både innenfor og utenfor egen organisasjon.

Tabell 8.1 Har dere hatt nært samarbeid om tiltaket, praktisk eller økonomisk, med noen på listen under? Svarfordeling i prosent. N = 384 – 501

	Ja	Nei	Vet ikke	Av total	Snitt ²³
Eget fylkeslag	47,2	52,3	0,5	434	1,53
Andre friluftsansjoner	46,9	52,5	0,6	501	1,54
Egen moderorganisasjon	46,7	52,7	0,6	469	1,54
Andre lokallag i egen organisasjon	42,6	56,5	0,9	467	1,58
Frivillige organisasjoner som ikke er friluftsansjoner	41,7	57,6	0,6	472	1,59
Andre kommunale etater eller avdelinger	38,9	59,8	1,3	458	1,62
Skoler og barnehager	35,8	63,8	0,4	450	1,65
Fylkesmannen eller fylkeskommunen	28,4	70,6	0,9	436	1,72
Industri eller næringsliv	23,7	75,5	0,7	417	1,77
Kommunale eller interkommunale friluftsråd	13,0	85,6	1,4	416	1,88
Menigheter/ trossamfunn	11,3	88,7	0	416	1,89
Staten	8,7	89,6	1,7	403	1,93
Andre	25,8	70,6	3,6	384	1,78

Jo lavere snitt, jo flere har svart ja, og jo flere har samarbeidet. Av tabellen ser vi da at flest har samarbeidet med eget fylkeslag, dernest følger egen moderorganisasjon og andre friluftsansjoner, lokallag og andre frivillige organisasjoner. Færrest har samarbeidet med staten, deretter menigheter/ trossamfunn og friluftsråd.

²³ Jo nærmere snittet er 1, jo flere har svart ja (de har samarbeidet), og jo nærmere snittet er 2, jo flere har svart nei. Vet ikke-svar er holdt utenfor analysen.

Det er også interessant å merke seg at hele 44 % har samarbeidet med helt nye samarbeidspartnere i sitt/ sine FÅ05-tiltak.

Tabell 8.2 Samarbeid for første gang?

	Ja	Nei	Vet ikke	Av total	Snitt ²⁴
Var det noen av disse dere samarbeidet med for første gang i dette tiltaket?	44,0	53,7	2,3	564	1,55

Vi har undersøkt om vi finner forskjeller med tanke på samarbeid når vi bryter tallene ned på grupper, og fant blant annet at:

- nasjonale arrangører oppgir å ha samarbeidet med andre i større grad enn lokale arrangører av tiltak
- jo større tiltakene er (i antall deltakere) jo mer har arrangørene samarbeidet med andre av alle kategorier (dette er meget tydelig og entydig). Unntaket er samarbeid med eget fylkeslag, der det er hyppigere samarbeid jo mindre tiltaket er
- jo mindre tiltaket er, jo hyppigere har arrangørene oppgitt at det er første gang de har samarbeidet med noen av samarbeidspartnerne sine
- arrangører som er del av en FRIFO-organisasjon har mer samarbeid med andre deler av egen organisasjon, mens arrangører som ikke er del av en FRIFO-organisasjon oppgir å ha høyere grad av samarbeid med alle andre typer mulige samarbeidspartnere
- arrangører i Telemark har samarbeidet mer enn de andre med egne organisasjoner
- arrangører i Buskerud, Vest-Agder og Sør-Trøndelag har samarbeidet mer med andre enn snittet.

Vi har også spurt hvordan dette samarbeidet har fungert, og fått svar som vist i tabellen under.

Tabell 8.3 Om hvordan samarbeidet med andre i FÅ05 har fungert.

Påstand	Helt uenig	Uenig	Verken eller	Enig	Helt enig	Vet ikke/uakt.	Av totalt	Snitt ²⁵
Samarbeidet med andre lokallag i egen organisasjon fungerte bra.	0,5	0,7	6,0	21,1	24,1	47,6	588	4,29
Samarbeidet med eget fylkeslag fungerte bra.	0,7	0,2	6,7	18,7	24,9	48,9	567	4,31
Samarbeidet med egen sentral organisasjon fungerte bra.	0,7	0,3	5,6	28,3	28,7	36,3	586	4,32
Samarbeidet med andre utenfor egen organisasjon fungerte bra.	0,5	1,2	5,7	34,8	36,8	21,1	598	4,35

²⁴ Jo nærmere snittet er 1, jo flere har svart ja, og jo nærmere snittet er 2, jo flere har svart nei. Vet ikke-svar er holdt utenfor analysen.

²⁵ Her oppgis gjennomsnittet for alle har svart på dette spørsmålet. Dersom alle svarte helt uenig, ville snittet blitt 1. Jo høyere grad av enighet, jo høyere snitt. Her ligger alle snittene mellom 3,5 og 4,5. Vet ikke-svar er holdt utenfor analysen.

De som har svart på spørsmålene er enig til helt enig i at samarbeidet med andre har fungert bra. De er mest enige i at samarbeidet med andre utenfor egen institusjon har fungert bra og minst enige i at samarbeidet med andre lokallag i egen organisasjon har fungert bra, men forskjellene er små.

Vi konkluderer med at det har vært mye samarbeid med mange forskjellige parter om tiltak i FÅ05, mange har samarbeidet med noen de aldri før har samarbeidet med og respondentene har hatt gode erfaringer med dette samarbeidet. Vi kan gå ut fra at dette har bidratt til mange allianser som skapte vann-vinn situasjoner gjennom året og til en bredere folkelig mobilisering for friluftslivet.

Informantene bare bekrefter dette varierte bildet som rapporteringsskjemaet viser. Mange har mange samarbeidsparter, noen få har ingen. Og noen helt lokale (sannsynligvis personavhengige) forhold spiller inn; for eksempel når et menighetsråd samarbeider med en jakt og fiskeforening om en fiskedag.

Et poeng å ta med seg videre kom fram under Ideforumet i april: Flere organisasjoner mangler oversikt over hvem som jobber med hva. Om flere fikk bedre oversikt (gjennom for eksempel samordna informasjon) så kunne en både stimulere og effektivisere samarbeid.

9 Presseomtaler

Ett av hovedmålene for FÅ05 var å synliggjøre friluftslivets mangfold og samfunnsmessige betydning (Strategiplanen s. 3). Dette kapitlet fokuserer på måloppfyllelse i forhold til nevnte synliggjøring, og med fokus på media, spesielt pressedekning. Synliggjøringen spesifiseres til å skulle inneholde "en optimal blanding av større arrangementer, markedsføring og kommunikasjon" (Strategiplanen s. 1). Delmål 5 er her spesielt relevant. Dette er en politisk målsetting om "(ø)kt oppmerksomhet om friluftslivet fra politikere, offentlige myndigheter og media" (Strategiplanen s. 4).

FRIFO utarbeidet en egen kommunikasjonsstrategi for FÅ05 (FRIFO 2004). Her poengteres blant annet betydningen av "å synliggjøre alle tilbudene og mulighetene for egenaktivitet" (FRIFO 2004:1). Kommunikasjonsstrategien omhandler både intern og ekstern informasjon, profilering og markedsføring. Pressearbeid inngår som ett av elementene i den eksterne kommunikasjonen, ved siden av betalt massekommunikasjon, visuell profil/logo, internett, synliggjøring gjennom en strategi med rollemodeller (Dronning Sonja og ambassadørkorps), samt myndighetskontakt.

9.1 Arrangørenes vurdering av mediedekningen

Vi kan vanskelig gjøre noen vurdering av om oppmerksomhet om friluftslivet fra media har *økt*. Da måtte vi undersøkt medias oppmerksomhet om friluftslivet flere år i forveien for å se etter endringer. Det vi kan gjøre er å se på mediedekningen av FÅ05.

De som gjennomførte tiltak med støtte fra FÅ05 ble spurt om de hadde gjort noe for å skaffe mediedekning for tiltaket. I 128 tiltak, eller ca 20 % av tiltakene, var det ikke gjort noe for å skaffe mediedekning. I de øvrige tiltakene hadde man gjort en innsats. Flest oppgir å ha tatt direkte kontakt med journalister, deretter følger utsending av pressemelding, annet og utsending av skriftlig invitasjon. Mange har gitt utfyllende informasjon om hva "annet" de har gjort. Her finner vi særlig at info var lagt ut på hjemmesidene og at man satte inn annonser i aviser. Noen har også skrevet innlegg/ artikler selv i lokalaviser eller i medlemsblad.

Tabell 9.1 *Gjorde dere noe for å skaffe pressedekning for tiltaket?*
Sett så mange kryss som nødvendig. N = U.

Gjorde hva	Antall tiltak	Andel av tiltakene
Ja, vi sendte ut pressemelding	280	43,1
Ja, vi sendte ut skriftlig invitasjon	116	17,8
Ja, vi tok personlig kontakt med journalister	360	55,4
Ja, annet	137	21,1
Nei	128	19,7
Vet ikke	10	1,5

Vi spurte også om man hadde fått pressedekning i forbindelse med tiltaket. Svarene viser at rundt 80 % av tiltakene har fått pressedekning på ett eller annet vis, noe som vel må betegnes som en formidabel suksess.

Vi så på sammenhengene mellom å gjøre noe for å få pressedekning og å faktisk få pressedekning, og fant relativt innlysende sammenhenger. Av dem som ikke har fått presse på sine tiltak var det en stor andel (67 %) som heller ikke har gjort noe for å få mediedekning. Mer overraskende er det kanskje at det er rapportert 27 "tilfeller" av at man har fått pressedekning (oftest i lokal/ regional avis) uten å ha varslet pressen.

De lokale og regionale avisene har vært viktige når det gjelder pressedekning av tiltak i FÅ05. Hele 66,5 % av tiltakene har blitt omtalt i slike aviser. Kun 3,5 % av tiltakene har vært omtalt i riksdekkende aviser. Gitt at de fleste tiltakene er relativt små, er dette ikke så uventet.

Tabell 9.2 *Fikk dere pressedekning i forbindelse med tiltaket?*
Sett så mange kryss som nødvendig. N = U.

	Antall tiltak	Andel av tiltakene
Ja, i lokal eller regional avis	432	66,5
Ja, i moderorganisasjonens medlemsblad	102	15,7
Ja, i lokal eller regional radio	100	15,4
Ja, annet	98	15,1
Ja, i annet blad/ tidsskrift/ magasin	78	12,0
Ja, i lokal eller regional TV	40	6,2
Ja, i riksdekkende avis	23	3,5
Ja, i riksdekkende TV	14	2,2
Ja, i riksdekkende radio	11	1,7
Nei	124	19,1
Vet ikke	20	3,1

Når vi ser på hvilke tiltak som har fått riksdekkende mediedekning ser vi likevel at de små tiltakene står for en relativt stor andel av de riksdekkende medieoppslagene. Tiltak med 1 – 50 deltakere har fått 5 av de 38 rapporterte riksdekkende medieoppslagene (13 %), mens tiltakene med 101 – 250 deltakere er de som har fått flest oppslag i riksdekkende medier (26 % av oppslagene).

Tabell 9.3 Antall tiltak med ulik dekning av riksmedia, sett i forhold til størrelsen (antall deltakere) på tiltaket.²⁶

Antall deltakere	Riks TV	Riks radio	Riks avis	Riks total
1 – 50	2	1	2	5
51 – 100	1	0	1	2
101 – 250	2	1	7	10
251 – 500	0	1	5	6
5001 - 1000	0	3	1	4
1001 – 5000	4	1	3	8
5001 – 10.000	2	0	1	3
10.001 +	0	0	0	0
Total	11	7	20	38

Vi spurte hvordan de som gjennomførte tiltak i FÅ05 opplevde pressedekningen for FÅ05 generelt, svarene er gjengitt i tabellen under.

Tabell 9.4 Under er det satt opp noen påstander om tiltaket og om Friluftslivets år 2005 (FÅ 05) generelt. Sett ett kryss per linje for å angi hvor enig/uenig du er i påstandene. Svarfordeling i prosent.

Påstand	Helt uenig	Uenig	Verken eller	Enig	Helt enig	Vet ikke/uakt.	Av to-talt	Snitt ²⁷
FÅ 05 har vært godt promotert i mediene, så langt.	1,3	6,7	19,2	56,5	11,0	5,3	609	3,73
Oppmerksomheten rundt FÅ 05 så langt har gjort det lettere for oss å få flere til å delta i friluftslivsaktiviteter.	1,3	7,7	30,2	38,4	10,8	11,6	612	3,56

Over halvparten (56,5 %) svarte at de var enige i en påstand om at pressedekningen for FÅ05 har vært godt promotert i mediene, og i underkant av 40 % var enige i at oppmerksomheten rundt FÅ05 så langt har gjort det lettere å få flere til å delta i friluftslivsaktiviteter. Bare rundt 10 % svarte imidlertid at de er helt enige i disse påstandene.

²⁶ I denne tabellen er det ført opp færre tilfeller av mediedekning fra riksmedia enn i tabellen over. Dette skyldes at det i denne tabellen kun er tatt med tiltak hvor det er oppgitt antall deltakere i tiltaket, og denne opplysningen mangler i en del tiltak.

²⁷ Her oppgis gjennomsnittet for alle har svart på dette spørsmålet. Dersom alle svarte helt uenig, ville snittet blitt 1. Jo høyere grad av enighet, jo høyere snitt. Her ligger alle snittene mellom 3,5 og 4,5. Vet ikke-svar er holdt utenfor analysen.

Det har altså vært god mediedekning av tiltakene i FÅ05, særlig i lokale og regionale medier og i organisasjonenes medlemsblad. Når de som gjennomførte tiltak i FÅ05 likevel ikke er helt fornøyd med mediedekningen av FÅ05, kan dette skyldes at det ble mindre oppmerksomhet om FÅ05 i riksdekkende medier enn det noen hadde forventet.

9.2 FÅ05s pressearbeid og kvantitative resultater

FRIFO engasjerte en erfaren journalist som informasjonskonsulent for FÅ05 i halv stilling. Videre ble informasjonsarbeid mot media gjennomført av organisasjonene og de fylkesvise Forum for Natur og Friluftsliv (FNF). Informasjonskonsulenten skrev pressemeldinger om hovedaktivitetene, informerte medier per telefon, fotograferte, laget stoff til FÅ05s websider, samt utarbeidet egne friluftsbilag for Dagsavisen, Dagbladet og Kroppsøving. Videre bisto hun arrangørorganisasjonene med pressemeldinger, artikler og mediekontakt. Erfaringer fra informasjonskonsulentens selv er at arbeidet burde vært startet høsten 2004 i stedet for tre dager før åpningsarrangementet slik det skjedde. Videre burde det vært en hel stilling i stedet for en halv, slik at muligheten kunne vært bedre til å pleie hver enkelt avis. Grunnen til den sene starten og begrensede stillingen var at finansieringen fra MD ikke ga rom for annet.

FÅ05 har abonnert på Magenta News, som er en nettbasert tjeneste som registrerer og videbrenger avisenes nettstoff til abonnenten. Denne tjenesten har dermed skapt en oversikt over mediedekninger fra FÅ05. Alle medieinnslag blir imidlertid ikke registrert via denne nettjenesten. Avisdekninger som ikke er lagt ut på nettet faller dermed utenfor, og det samme gjelder radio- og TV-innslag. Magenta News har registrert 744 saker i 2005 der FÅ05 har vært nevnt med søkeordene "Friluftslivets År", "friluftslivsåret" og "friluftsåret". Informasjonskonsulenten anslår de totale pressedekningene til å være over 1000 saker totalt. I tillegg kommer radio- og TV-innslagene. Når det gjelder riksdekkende innslag i radio og TV, har FRIFO totalt registrert 20 innslag på hver. En viktig TV-satsing var medvirkningen til finansiering og innhold i TV2s program "Turklar" med programleder Hedda Kise. Dette programmet ble kåret til årets beste familieprogram i 2005 av organisasjonen BarneVakten (<http://www.barnevakten.no/sider/tekst.asp?side=23453>)

Det er ingen tvil om at pressedekningen i forbindelse med FÅ05 er omfattende. Men er de mer eller mindre omfattende enn forventet? Og kunne de vært mer omfattende dersom mer ressurser hadde vært benyttet til informasjonsarbeid? Og har ressursene utelukkende vært anvendt på den måten som har kunnet gi best uttelling? Dette er evalueringsspørsmål som kunne vært adressert, men som vi i denne evalueringen har valgt å ikke fokusere på. En kvantitativ evaluering av pressedekning i forhold til ønsker og forventninger ville være avhengig av en oppstilling av arrangørene i forkant av året av ønskede resultatmål.

Likevel registrerer vi som sagt at FÅ05 har resultert i en omfattende pressedekning. Tabell 9.5 gir en oversikt basert på registreringene i 2005 av Magenta News av saker på nettet fra henholdsvis riksdekkende medier, store regionsaviser, lokalaviser og andre (websider til offentlige etater, organisasjoner, etc.).

Tabell 9.5 Registreringer i 2005 relatert til Friluftslivets År. Kilde: Magenta News.

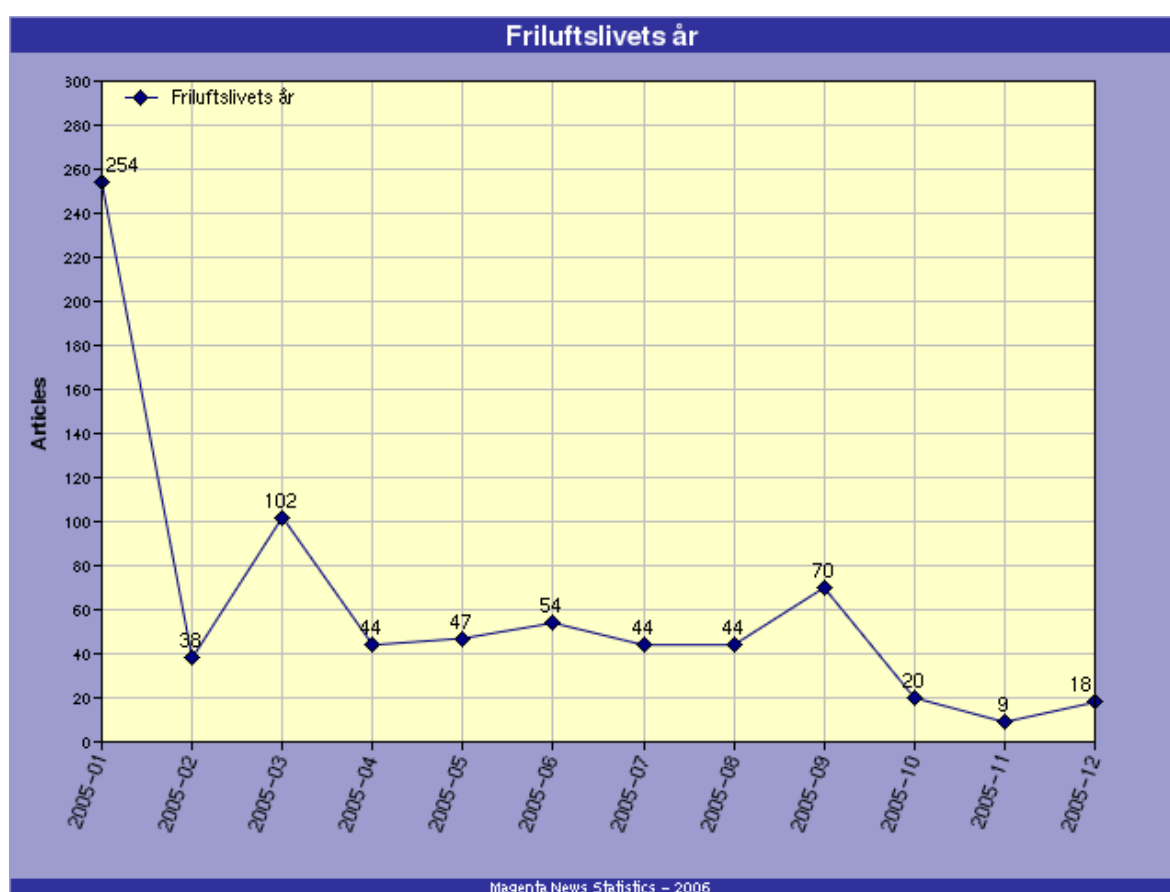
Artikler ved- rørende FÅ i:	Jan	Feb	Mar	Apr	Mai	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Des	Totalt
Riksdekkende medier	16	1	5	7	6	10	1	4	2	2	0	2	56
Store regi- onsaviser	20	1	7	5	4	6	5	4	3	2	3	3	63
Lokalaviser	182	25	73	22	23	25	27	24	57	11	4	7	480
Andre	36	11	17	10	14	13	11	12	8	5	2	6	145
Totalt	254	38	102	44	47	54	44	44	70	20	9	18	744

Tabell 9.6 Registreringer relatert til friluftsliv generelt. Kilde: Magenta News.

Jan	Feb	Mar	Apr	Mai	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Des	Totalt
461	253	424	279	392	505	388	376	472	465	206	312	4533

Tabell 9.6 viser de totale registreringene Magenta News har gjort av artikler på nettet som omhandler friluftsliv. Det går her fram at disse registreringene er over seks ganger større enn de totale registreringene for FÅ05. I hvilken grad FÅ05 kan ha hatt betydning for deler av denne mediedekningen er vanskelig å si.

Figur 9.1 viser at mediedekning i forbindelse med FÅ05 varierte mye gjennom året, med mest dekning i forbindelse med starten i januar, mindre topper i mars og september, samt lavere dekning mot slutten av året. Dette kan trolig forklares med at FÅ05 rett og slett var en nyhet i seg selv i januar, og en "ikke-nyhet" de siste månedene. Toppen i mars har trolig en viss sammenheng med at påsken generelt er tid for turstøff, mens toppen i september har en klar sammenheng med den landsomfattende avviklingen av Friluftslivets Uke.

Figur 9.1 Variasjoner i mediedekningen om FÅ05 i løpet av 2005. Kilde: Magenta News.

9.3 Innholdsanalyse av pressedekning

Vi har foretatt en innholdsanalyse av artikler i forbindelse med FÅ05 i landsdekkende aviser og store regionsaviser (se kapittel 2.6 om metoden vi har brukt). Tabell 9.7 gir en oversikt over de 45 artiklene som inngår i analysen. Det overordnede spørsmålet som belyses er hvordan avisene i utvalget har skrevet om friluftsliv i forbindelse med FÅ05. Vi har sammenlignet artiklenes innhold med viktige målsettinger for FÅ05 angående synliggjøring av friluftslivets mangfold og

samfunnsmessige betydning. Videre har vi undersøkt hvilke utøvere av friluftsliv som er fokusert i forhold til målgruppene for FÅ05, og vi har vurdert formidlingen av verdier i lys av målsettinger for FÅ05.

Tabell 9.7 Artikler utvalgt for analysen

2005	Riksdekkende aviser:	Store regionaviser
Jan	1. Nationen 7.1: Lufta er fri for alle. 2. Dagbladet 19.1: På sporet av Norge.	3. Drammens Tidende 3.1: Nye turtips for nye opplevelser. 4. Stavanger Aftenblad 22.1: Har din by et godt friluftsliv?
Feb	5. Dagbladet 3.2: kan du gå, kan du truge. 6. Aftenposten 19.2: Gøy på vannet/Skolebarn fikk isfiskedilla.	7. Adresseavisen 16.2: Miljøverndepartementets bymiljøpris: Vil noen foreslå Trondheim? - ²⁸
Mars	8. Vårt Land 12.3: Fremmedkulturell. Skiforeningen i Oslo arrangerer skiskole for minoritetsgrupper. 9. Dagsavisen 30.3: - Håpløs etteraping.	10. Adresseavisen 2.3: Friluftsliv og folkehelse. 11. Bergens Tidende 17.3: Kom bli med – ut i naturen.
April	12. Verdens Gang 15.4: Lur ungene med på tur/Alle barn bør bli grisete i blant. 13. Nationen 20.4: Hysj... hør på stillheten.	14. Adresseavisen 18.4: Manntall for pilegrimer. 15. 15. Fædrelandsvennen 23.4: Guiden til de glemte perlene.
Mai	16. Vårt Land 6.5: Helt på tur. 17. Dagbladet 3.5: Steingod trening utendørs	18. Stavanger Aftenblad 3.5: Fjellfest trakk tusenvis. 19. Drammens Tidende 29.5: Gøy på O-dag.
Juni	20. Nettavisen 6.6: Åpnet verdens lengste stafett. 21. Nationen 1.7: Lykke uten for mange ord.	22. Fædrelandsvennen 14.6: Fjelltur i blinde. 23. Bergens Tidende 30.6: Tøffe tak i havgapet.
Juli	24. Aftenposten 7.7: Med lavvo i sekken. 25. NRK.no 20.7: Kari møter Øystein – et radioprogram.	26. Bergens Tidende 6.7: Én gang beredt, alltid beredt. 27. Nordlys 13.7: "In" med friluftsliv.
Aug	28. Verdens Gang 3.8: Helt på grensen. 29. Dagsavisen 4.8: Høysesong for fjellturen.	30. Drammens Tidende 5.8: Krepsing i tre tjern. 31. Stavanger Aftenblad 12.8: Monsterhelg i Lysefjorden.
Sept	32. Nettavisen 2.9: Åpner Friluftslivets uke. 33. Aftenposten 5.9: Tusener ut i naturen.	34. Drammens Tidende 7.9: En skal tidlig krøkes ... for god ørretfisker å bli. 35. Drammens Tidende 27.9: Premierte trimmere.
Okt	36. Aftenposten 2.10: Til dals. 45. NRK.no 16.10: Brobygger og miljøverner.	37. Stavanger Aftenblad 7.10: Arboretet får grindahus. 38. Adresseavisen 31.10: Frosta-friskuser vant pris.
Nov	- ²⁹	39. Stavanger Aftenblad 5.11: 140 km langs Lysefjorden. 40. Adresseavisen 23.11: - Flott tilskudd i Røros-regionen.
Des	41. Nationen 5.12: Sandnes ble Årets friluftskommune. 42. Nationen 31.12: Med egen oksygenbar.	43. Adresseavisen 1.12: På jakt etter stillheten. 44. Stavanger Aftenblad 10.12: Nissetur og løkonsert avslutter Friluftslivets år.

²⁸Kun en av de 45 sakene registrert av Magenta News for februar var fra en stor regionsavis, og FRIFO har heller ingen relevante presseklipp i sitt arkiv fra store regionsaviser i februar.

²⁹I november var ingen relevante innslag i riksdekkende aviser registrert i Magenta News eller i FRIFOs klipparkiv.

9.3.1 Synliggjøring av friluftslivets mangfold?

For å vurdere om pressedekningen har bidratt til å synliggjøre friluftslivets mangfold, undersøkte vi først hvilke typer friluftaktiviteter som omhandles i de utvalgte artiklene. Figur 9.2 viser hva vi fant. Listen inneholder totalt 69 aktiviteter. Her der det naturligvis mange overlappinger. Likevel er det ingen tvil om at artiklene har omhandlet et stort mangfold av aktiviteter. 41 av de 45 artiklene ga bidrag til denne synliggjøringen.

1. Fottur	36. Pil og bue-skyting
2. Markatur	37. Hoppe i høy
3. Fjelltur, fjellvandring	38. "Flytur fra tretopp"
4. Fottur til nedlagt gård	39. Speiderkarusell
5. Pilegrimsvandring	40. Fuglekasse-oppsetting/-observasjon
6. Toppturer	41. Se og kjenne flora
7. Brevandring	42. Se og kjenne fauna
8. Hytte-til-hytte tur	43. Se orrhaneleik
9. Dagstur i fjellet	44. Uteskole
10. Fjellopphold	45. Fisking
11. Organiserte turer	46. Pilking
12. "Bestige" utsiktspunkt	47. Krepsing
13. Daglig spasering	48. Bærplukking
14. Sykling	49. Sopplukking
15. Orientering	50. Blomsterplukking
16. Kanopadling	51. Revejakt
17. Havkajakpadling	52. Fange krabber
18. Dykking	53. Sanke skjell
19. Seiling	54. Ligge pal ved sjøen
20. Treningstur i naturen	55. Fyrferie
21. Ridning	56. Skibladner-tur
22. Trappevandring	57. Jakt på skattekister
23. Basehopping	58. Telting
24. Skitur	59. Speiding
25. Truging (Nordic Snowshoeing)	60. Knytte knuter
26. Snøbrettkjøring	61. Spikke
27. Løssnøkjøring	62. Bruke GPS
28. Hoppe i snøen	63. Leirbålkos
29. Kiting	64. Lage gapahuk
30. Klatring	65. Lage utemat
31. Klatre i trær	66. Steke pølser
32. Klatre fra tre til tre med tau	67. Spise blomster
33. Hinderløype	68. Spise kvæ
34. Taulek ute	69. Friluftsfestilling
35. Lydvandring	

Figur 9.2 Type (store og små) friluftsliv (og ute-)aktiviteter som omhandles i de utvalgte artiklene

I noen av artiklene nevnes også kontraster til mangfoldet av positive friluftaktiviteter: Snøskuterkjøring, TV-titting, PC-bruk, oksygenbar, samt hverdagens mas, jag og støyforurensning.

Vi kan tenke oss ulike grader av konkretiseringer av hvordan friluftsliv kan synliggjøres i avisartikler. På den ene enden av skalaen kan det være en vag nevning av ulike former for friluftsliv. I midten av skalaen kan vi plassere den form for synliggjøring som innebærer at informasjon gis

om deltakelse i FÅ05s arrangementer eller utnytting av tiltak, og at slik deltakelse og utnytting kan synliggjøre nærmere hvordan folk kan bedrive ulike former for friluftsliv. Den andre enden av skalaen kan inneholde detaljerte angivelser av hvordan spesielle aktiviteter kan utføres.

I vårt materiale har vi artikler som befinner seg langs hele denne skalaen. Flere av artiklene omhandler avviklede arrangementer eller har et politisk tilsnitt og gir dermed ikke noe høy grad av konkretisering. Ni av artiklene plasserer seg i midten. Noen gir forhåndsomtaler av arrangementer så som Lysefjordhelgen (artikkel nummer 31, se tabell 9.7) og avslutningen av FÅ05 på Røros (artikkel 43). Tre av artiklene i midten gir omtale av guidebøker som er støttet av FÅ05 (artikkel 3, 15 og 28).

Åtte artikler synliggjør friluftsliv på svært konkrete måter. En VG-artikkel 15.4 er for eksempel et overflødigthorn av konkrete tips for småbarnsforeldre om hvordan de kan skape spennende opplevelser for barna ute i naturen (artikkel 12). Dagsavisen 4.8 har en artikkel med detaljerte beskrivelser av hva folk bør gjøre for å komme seg på fjelltur. I du-form får vi ikke minst vite hvilke klesplagg vi bør ha med og alt mulig annet det er verdt å pakke i sekken (artikkel 29). Dagbladets nettartikkel "På sporet av Norge" gir ideer om flere ulike feriemuligheter i naturen, og med lenker til websider der man kan finne ut mer (artikkel 2).

Hvordan er det med konkret synliggjøring av relativt sjeldne former for friluftsliv? Et stort oppslag i Dagbladet 3.2 forteller i tittelen at "Kan du gå, kan du truge". Budskapet er at truging er en aktivitet som er enkel og morsom. Her kreves det minimalt med ferdigheter og ingen tilrettelegging. Spesielt for folk som ikke liker ski gis det tips om hvordan truging kan være et alternativ for å komme seg ut i naturen og mosjonere (artikkel 5). Et annet oppslag i Dagbladet (3.5) gir spesifiserte og originale tips til hvordan folk kan gjøre naturen om til "helsestudio". De "steingode" treningstipsene er illustrert med bilder som viser ulike øvelser (artikkel 17). I Drammens Tidende 5.8 gis det konkret informasjon om når og hvor det vil være tillatt å krepse i tre tjern. Artikkelen forteller også om tillatt og hensiktsmessig redskap (artikkel 30).

Vi kan her oppsummere at med omhandlingen av 69 aktiviteter presenterer de utvalgte artiklene et stort mangfold av friluftsliv, og at en gruppe på ni artikler bidrar med synliggjøring ved informasjon om FÅ05s arrangementer som skal finne sted eller om tiltak så som guidebøker. Dessuten gir åtte artikler en svært konkret synliggjøring av friluftslivets mangfold ved å fortelle hvordan folk skal gå fram for å utøve vanlige eller uvanlige former for friluftsliv. Når det gjelder tipsartiklene, har friluftslivet blitt synliggjort på en effektiv måte ved at budskapet er tilpasset en av dagens medietrender der "sønn-gjør-du-det-artikler" er populære.

9.3.2 Synliggjøring av friluftslivets samfunnsmessige betydning?

Vi undersøkte om pressedekningen har bidratt til å synliggjøre friluftslivets samfunnsmessige betydning, og fant at 16 av artiklene i utvalget kan sies å gi slike bidrag. 11 av disse fokuserer på betydningen av friluftsliv for folkehelse. Noen av artiklene spesifiserer helsegevinster til ikke bare fysisk men også psykisk helse og trivsel. Adresseavisen 2.3 har utvalgets mest detaljerte artikkel om hvordan friluftsliv er bra for folkehelse (artikkel 10). To av artiklene fokuserer på betydningen av å oppleve naturens stillhet i kontrast til støy, mas og jag (artikkel 13 og 43). På siste dagen av Friluftslivets År har fungerende politisk redaktør i Nationen, Gunnar Syverud, en original kommentarartikkel der han fokuserer på Norges første "oksygenbar" på Grünerløkka i Oslo. Syverud setter denne i kontrast til det enkle friluftsliv der frisk luft og mosjon kan hentes kostnadsfritt direkte fra skogen (artikkel 42).

Videre kan vi spore rettferdighetsbetraktninger i to artikler, ved at nye grupper skal gis anledning til å utøve friluftsliv. Den ene artikkelen handler om tiltak for å lære barn med såkalt fremmedkulturell bakgrunn å gå på ski (artikkel 8), mens den andre forteller om en fjelltur som ble arrangert for blinde og svaksynte (artikkel 22).

En artikkel i Nationen presenterer fritidsfiske som en del av den norske kulturarven (artikkel 21), noe de fleste er inneforstått med at det er viktig å ta vare på. En annen artikkel i samme avis antyder dessuten at det å lære barn og unge kjærlighet til naturen kanskje kan øke forståelsen for bygdelivet i den oppvoksende generasjonen. Denne artikkelen framhever også betydningen av at barn kan fiske gratis som hensiktsmessig for grunneiere i forhold til framtidige kundegrunnlag (artikkel 1).

Som oppsummering kan vi registrere at omtrent en tredjedel av de undersøkte artiklene bidrar til en synliggjøring av friluftslivets samfunnsmessige betydning. Her er det et fokus på helsegevinsten av friluftsliv i om lag en fjerdedel av artiklene. Synliggjøring av andre former for samfunnsmessig betydning er relativt svak. Her har vi ikke sett noe spesifisering av målsettingen. Dersom intensjonen fra arrangørene primært har vært å fokusere på friluftslivets betydning for folkehelsen, så må de undersøkte artiklene sies å gi et godt bidrag til måloppnåelse. Her kunne man derimot tenke seg at også andre former for samfunnsmessig betydning av friluftslivet kunne vært spesifisert og vektlagt, for eksempel når det gjelder kulturelle og økonomiske dimensjoner.

9.3.3 Fokus på målgruppene for FÅ05?

Vi har undersøkt hvilke reelle og potensielle utøvere av friluftsliv som omhandles i artiklene, og i hvilken grad målgruppene for FÅ05 har blitt fokusert. Disse målgruppene består av barn, unge, nye landsmenn og funksjonshemmede. Tabell 9.8 presenterer de ulike artiklenes fokus på subjekter i forhold til friluftsliv³⁰. Her ser vi at en stor andel av artiklene fokuserer på alle, folk flest eller familier som utøvere av friluftsliv. Dette gjelder 33 av artiklene. Når det gjelder målgruppene, går det fram av tabellen at 32 av artiklene omhandler en eller flere av disse.

Barn utgjør den av målgruppene som er mest omhandlet, i alt 27 ganger, og i en del av disse artiklene er det et relativt stort fokus på barna. Minst ni av artiklene dreier seg så å si utelukkende om barn. Disse omfatter blant annet en artikkel om isfiske for skolebarn (artikkel 6), tipsartikkel for småbarnsforeldre (artikkel 12), orienteringsdag for barn (artikkel 19) og vinnere av konkurranse blant skoler om opplegg i naturen (artikkel 38).

Målgruppen unge er omhandlet i lavere grad. Vi har krysset av 12 treff, og dersom 12-åringer anses å inngå i denne kategorien, så blir det totalt 15 treff. Kun to av artiklene har et eksklusivt fokus på ungdom. Disse handler om sommerleirer i henholdsvis Hordaland og Troms (artikkel 23 og 27).

Materialet viser et veldig lavt fokus på målgruppene "nye landsmenn" og "funksjonshemmede". Disse har bare blitt nevnt i to artikler hver av de 45 artiklene i utvalget. Den ene artikkelen om nye landsmenn er en reportasje i Vårt Land 12.3 om såkalte fremmedkulturelle barn som går på skiskole (artikkel 8). Den andre saken er en notis i Nettavisen 2.9 om åpning av Friluftslivets Uke, der det nevnes at det samtidig arrangeres pakistansk skogsdag på Sognsvann (artikkel 32).

Den ene artikkelen om funksjonshemmede fokuserer på en fjelltur for blinde og svaksynte (artikkel 22), mens den andre artikkelen handler om en guidebok for friluftsliv i Kristiansandområdet, og der det kort nevnes at et av kapitlene "er viet turløyper for rullestolbrukere" (artikkel 15).

Som oppsummering kan vi først nevne at en stor andel av artiklene fokuserer på alle, folk flest eller familier som utøvere av friluftsliv. Dette gjelder 33 av artiklene, m.a.o. over to tredjedeler. Dette må anses som et positivt fokus, selv om det ikke utgjør en av de spesifiserte målgruppene. Når det gjelder de definerte målgruppene kan vi slutte at barn fokuseres meget bra i presedekningen med omhandling i 27 av artiklene, noe som utgjør 60%. Fokuset på barn er svært

³⁰ I tabellen har vi ikke tatt med intervjuobjektene selv.

omfattende i ni av disse artiklene. Videre er målgruppen unge fokusert i en tredjedel av artiklene dersom man benytter en vid definisjon på "unge". Dette kan betrakte som en relativt bra dekning, selv om bare to av artiklene fokuserer eksklusivt på ungdom. Derimot må vi konkludere at målgruppene "nye landsmenn" og "funksjonshemmede" i liten grad er synliggjort med henholdsvis hovedfokus i én artikkel og referanse i en annen artikkel for hver av gruppene.

Tabell 9.8 Artiklenes fokus på utøvere av friluftsliv (reelle og potensielle) i forhold til målgrupper for FÅ05.

Artikkel:	Hvilke reelle og potensielle utøvere av friluftsliv omhandles?	Vidt fokus på alle, folk eller familier:	Fokus på målgrupper for FÅ05?				
			Fokus på målgrupper	Barn	Unge	Nye landsmenn	Funksj.-hemmede
1	Norske barn, barn under 16 år, barn og voksne, oss.	x	X	x	x		
2	Hele Norge, alle, familier, folk, jenter, unger og voksne, feriegjester, fastboende	x	X	x	x		
3	Folk, liungene, dem som ellers ikke er så mye ute i marka.	x					
4	Alle, barn, unge.	x	X	x	x		
5	Folk, flere, ungdom, folk som tidligere ikke har gått noe særlig på ski, unger, folk i alle alder, små unger, menn, folk som ikke liker ski.	x	X	x	x		
6	11-åring, 6.-klassinger, elever, norske skolebarn, barn.		X	x			
7	Alle, barn, unge.	x	X	x	x		
8	Innvandrerbarn, ungdom.		X	x	x	x	
9	Ingen.						
10	Alle, barn, unge, barnehager, skoler, grupper som er minst fysiks aktiv.	x	X	x	x		
11	Flere, bergensere, barn, unge, alle.	x	X	x	x		
12	Barn, foreldre.	x	X	x			
13	Folk i Oppland, stressede hverdagsmennesker, vi, oss, deg, folk.	x					
14	Nordmenn, skandinaver, søreuropeere.	x					
15	100.000 potensielle friluftsmennesker, folk, solhungrige, rullestolbrukere.	x	X				x
16	Familien, barn, foreldre.	x	X	x			
17	Du, vi, alle, de spreke dame-	x					
18	Tusenvis, flere tusen, alle som tok turen, Sandnes-folket, mer enn 7000 tilskuere, folk med brukne bein og krykker, babyer, barn, foreldre, alle som valgte fjellet foran fjernsynet i går kveld.	x	X	x			

19	85 barn i alderen tre til 12 år.		X	x			
20	Hele folket invitert, flere tusen personer, fjellvandrere.	x					
21	Han, barn, man, en, faren min, jeg, vi.	x	X	x			
22	Blinde og svaksynte, funksjonshemmede		X				x
23	Tenåringer, ungdommer.		X		x		
24	Du, folk, lokale foreninger, lag, organisasjoner, skoler og barnehager.	x	X	x			
25	Mennesker, vi, nye grupper i samfunnet.	x					
26	35.000 speidere, noen 13-åringer.		X	x			
27	Ungdommer		X		x		
28	Du, deg, oss.	x					
29	"Du" brukt 22 ganger, man, folk, barn, ungdom, seniorer.	x	X	x			
30	Barn, voksne, barnefamilier.	x	X	x			
31	Barnefamilier, ungdom.	x	X	x	x		
32	Statsråd, folk med pakistansk tilknytning.		X			x	
33	Barn, foreldre, man.	x	X	x			
34	Barn, jenter, gutter, nærmere 200 mennesker.	x	X	x			
35	Mange, 7500 mennesker, 700, fem voksne avbildet, av dem fire eldre.	x					
36	Jeg, min barndoms sensomre, vi, jeg.	x	X	x			
37	Skoleklasser, turgrupper, besøkende.	x	X	x			
38	Skoler, elevene på 8. trinn.		X	x			
39	Du, 58-årig vinner, hans datter og sønn, turens yngste turdeltaker: 5-åring.	x	X	x			
40	Ingen mennesker, diverse nisser.						
41	Barn, unge.		X	x	x		
42	Jeg, du, vi.	x					
43	Enkelte, vi.	x					
44	Store og små.	x	X	x			
44	Vi, menneskene, FNs generalsekretær Kofi Annan.	x					

9.3.4 Formidling av prioriterte verdier?

I kommunikasjonsstrategien for FÅ05 framsettes glede, frihet og virkelige opplevelser som verdier for alle tiltakene, mens spenning og mangfold er tilleggsverdier for ungdomsarrangementene under Exit. Verdien "spenning" tror vi kan forstås intuitivt. "Glede" og "Frihet" må vi også velge en intuitiv "definisjon" og forståelse av. Med "virkelige opplevelser" mener FÅ-arrangørene at det skal dreie seg om egne opplevelser i motsetning til virtuelle opplevelser som er filtrerte gjennom TV og data. Med "mangfold" tenkes det på ulike aktiviteter, og det tenkes også på deltakelse av ungdom fra ulike miljøer.

I hvilken grad er de prioriterte verdiene formidlet av pressen? Tabell 9.9 gir en detaljert oversikt over verdimesse utsagn i artiklene i forhold til verdiene for Friluftslivets År, samt "ungdomsverdien" spenning. Vi ser at en eller flere av disse verdiene er formidlet i så å si alle artiklene. Noen av artiklene som ellers i liten grad formidler prioriterte verdier bidrar på grunn av verdien "virkelige opplevelser". Denne verdien må nemlig forstås så å si synonymt med friluftsliv. To artikler formidler likevel ikke verdien "virkelige opplevelser". Den ene handler om støy på grunn av åpne kontorlandskap og høy musikk på utesteder (artikkel 9), mens den andre forteller at Julenissen skal komme til avslutningen av FÅ05 på Røros, og at stedets reiselivsdirektør i den forbindelse "vil benytte anledningen til å sette seg grundig inn i nissens store planer" for å utvikle Savallen som Julenissen virkelige hjemsted (artikkel 40). Alle de andre artiklene omhandler friluftsliv og formidler derfor per definisjon verdien "virkelige opplevelser".

Likevel er det verdt å nevne at flere artikler formidler opplevelsen av "virkelige opplevelser" i form av ekte følelser i forbindelse med friluftsliv. Adresseavisen skriver for eksempel 18.4: "Det er vanskelig å tenke seg bedre friluftsliv enn det pilegrimen opplever" (artikkel 14). I Dagbladets tipsartikkel 3.5 hevdes det at "trening ute i skog og mark gir en voldsom stimulans fordi du får praktfulle opplevelser på kjøpet" (artikkel 17). I en artikkel om fiske i Nationen 1.7 fokuseres sosiale verdier i forbindelse med friluftsliv. Overskriften er "Lykke uten for mange ord", og man kan lese at det å fiske "handler om å være tause sammen" (artikkel 21). I forbindelse med presentasjonen av diktet "Siste dag på fjellet" av Haldis Moren Vesaas i Aftenposten 2.10, forteller prosjektlederen for FÅ05 at diktet tar han tilbake til sin barndoms sensomre på ferie i Østerdalen: - Vemodet over at møtet med fjellet snart er over, og samtidig den skyndsomme iveren etter å suge til seg inntrykk gjennom hele den siste timen (artikkel 36).

Videre går det fram av tabellen at i følge vår fortolkning av verdien "glede" er dette formidlet i 14 av artiklene. Mange av gledesuttrykkene er sterke, spesielt i forhold til artikler om barn. I Aftenposten 19.2 kan vi for eksempel lese om en entusiastisk gutt som synes det var "kjempekult" å prøve pilking (artikkel 6). - Jeg har hatt det kjempeartig, uttaler en ungdom på Exit-leir (artikkel 27), - Dette var kult! Men det var litt skummelt også. En gang til! Slik uttrykker et barn den skrekkblandede fryden ved sin "flytur fra tretopp" i forbindelse med Friluftslivets Uke (artikkel 33). Mange av fotografiene formidler også glede blant store og små utøvere av friluft aktiviteter.

I bare fire av artiklene finner vi uttrykk som kan assosieres med frihet. En av disse er tipsartikelen om truging der det fortelles at truging gjør det mulig å bevege seg "vekk fra skiløypene og ut i stillheten" (artikkel 5). Videre opplyser artikkelen om fjelltur for blinde at dette bød på rike opplevelser for deltakerne, og at det for mange av dem var "første fjelltur siden synet svikket" (artikkel 22). På landsleiren til Norges Speiderforbund er ordet "fri" et sentralt fokus (artikkel 26). Dessuten er det nærliggende å tenke på frihet i forbindelse med Adresseavisas artikkel "På jakt etter stillheten" (1.12), der det å begi seg ut i naturens stillhet kontrasteres til hverdagens støy, mas og jag (artikkel 43).

Spenning og mangfold er som sagt tilleggsverdier for ungdomsarrangementene under Exit. I de to artiklene som fokuserer spesielt på arrangementer for ungdom vises det klart at spenning er en framtrædende dimensjon, og det samme gjelder for mangfold av aktiviteter (artikkel 23 og

27). Det opplyses ikke i disse artiklene hvorvidt leirene er sammensatt av ungdom som kommer fra ulike miljøer.

Som oppsummering må det først slås fast at artiklene gir en svært høy grad av formidling av "virkelige opplevelser". Her er det imidlertid et definisjonsmessig sammenfall med utøvelse av friluftsliv i seg selv, slik at som verdi i forbindelse med friluftsliv framstår dette som meningsløst. I det hele tatt kunne det vært en fordel om alle de prioriterte verdiene hadde vært ilagt mer presise og meningsfulle definisjoner. Likevel gir mange av artiklene gode formidlinger av opplevelsen av ekte følelser i forbindelse med friluftsliv. Ut fra vår fortolkning av verdien "glede", finner vi dette i nesten en tredjedel av artiklene og til dels i sterke verbale uttrykk så vel som i bilder. "Frihet" er en verdi som vi har funnet i kun fire av artiklene, så her ser verdiformidlingen ut til å være lav. I artiklene om ungdomsarrangementer ser det ut til at tilleggsverdiene "spenning" og mangfold" er veldig godt formidlet.

Tabell 9.9 Verdimessige utsagn i artiklene i forhold til prioriterte verdier for FÅ05

Artikkel:	Artikkelens uttrykk for verdier:	Fokus på prioriterte verdier?	Prioriterte verdier:			
			Glede	Frihet	Virkelige opplevelser	Spenning
1	"gøy både for barn og voksne"; "gjøre oss glade i naturen"; "få oss hekta på friluftaktiviteter".	X	x		x	
2	"skikkelig vinterstemning"; "spektakulær fisketur i like spektakulære omgivelser"; "genuine naturopplevelser".	X			x	
3	"Folk kan glede seg"; "ønsker å knytte kultur- og naturopplevelser opp mot hverandre".	X	x		x	
4	"Har din by et godt friluftsliv?"	X			x	
5	"enkelt og moro"; "mulighet til å bevege deg vekk fra skiløypene, og ut i stillheten"; "friluftsopplevelse"; foto som formidler entusiasme og glede.	X	x	x	x	
6	"- Det var kjempekult å fiske"; "isfiskedilla"; "populært; "ga mersmak"; gutt forteller han skal fiske med foreldrene i morgen; foto av barn med fisk og stort smil.	X	x		x	
7	Gå og sykle i nærmiljøet til daglig.	X			x	
8	"gøy"; "mye smil og glede"; "stortrives"; "skiglede"; "veldig gøy"; "- Jeg tror jeg kommer til å fortsette å gå på ski"; foreldrene utelukkende positive; bilde formidler glede/entusiasme hos to barn.	X	x		x	
9	Nei.					
10	"I Sør-Trøndelag har vi mye flott natur og fine turmuligheter rundt oss".	X			x	
11	"naturperler"; "naturopplevelser"; "lokke flere ut i naturen".	X			x	
12	"bli spennende for ungene"; Alle barn bør bli grisete iblant"; "Se mamma, fire hestehov! sier Alva fornøyd ..."; "Det er moro å kunne spise blomster og kva som man finner selv"; bestemte mål ikke så viktig for barn, heller "lek og spenning underveis"; tiltak å komme seg ut, men "når jeg først er der ute, så føler jeg meg så mye bedre".	X	x		x	x
13	Lydvandring som kontrast til bråk, stress, etc.; "inspirasjon til å søke inn i naturen".	X			x	
14	"Det er vanskelig å tenke seg bedre friluftsliv enn det pilegrimen opplever"; "naturopplevelsen var overveldende".	X			x	
15	"stimulere folk til å gå ut og bli kjent med nye områder"; "friluftspærlar"; "bortgjemt godbit".	X			x	
16	"Blide barn gir blide foreldre".	X	x		x	

17	"trening og opplevelser"; "variasjon gjør turen lystbetont"; "trening ute i skog og mark gir en voldsom stimulans fordi du får praktfulle opplevelser på kjøpet".	X	x		x	
18	"Det mest spektakulære arrangementet i vårt distrikt i år".	X			x	
19	"morsomt"; "man får vært litt i aktivitet"; "Også slipper man bare å sitte på sofaen og se på TV og kjede seg hele dagen"; "spennende"; "stolte".	X	x		x	x
20	"grensesprengende prosjekt"; "tråkle oss sammen igjen".	X			x	
21	"Lykke uten for mange ord"; "Å fiske handler om å være tause sammen"; "Å fiske er den ultimate overleveringen mellom generasjoner".	X	x		x	
22	Fjelltur for blinde full av opplevelser: gjøken som galer, bekker som sildrer, den friske og kalde luften og det varierte underlaget. For mange: "Første fjelltur siden synet sviktet". "- Jeg kan føle utsynet"; "andre sanser tar over".	X		x	x	
23	"spektakulære opplevelser; "helt spesielt"; "angrer ikke", "nyter solen"; "får en naturopplevelse for livet"; "utfordrende opplevelser"; "gir et spesielt fellesskap; "Stillheten på leirplassen og lyden av havdønninger som slår mot land skaper stemninger tenåringene tror de vil leve lenge på". Får innblikk i hvordan folk har levd på øya. "Lykken er å kaste ut snøret og vente tålmodig".	X			x	x
24	"vise folk hvor lite som skal til for å skape hyggelige arrangementer ute, og gi positive opplevelser".	X			x	
25	Mennesker/omverden må vises "verdien av å gå på tur"; "Vi må også vise nye grupper i samfunnet gleden ved et aktivt friluftsliv".	X	x		x	
26	Ordet "fri" står sentralt på den omtalte leiren; fred og forståelse.	X		x	x	
27	"Det var min første, men ikke siste gang i kajakk"; fokus på kulturen rundt det samiske; "spennende kurs, og engasjerte deltakere"; "- Jeg har hatt det kjempeartig"; "flott ungdom"; "ikke redde for utfordringer";	X	x		x	x
28	"Grensetraktene innbyr til mang en finfin turopplevelse".	X			x	
29	"fjellet lokker med sin fineste skrud"; Komfort på DNTs hytter; Fjellet blitt ett av landets hotteste sjekkesteder.	X			x	
30	"- Krepser er en fin anledning til at barn og voksne kan gjøre noe sammen ute i naturen".	X			x	

31	Invitasjon til mange aktiviteter under Lysefjordhelgen.	X			x	
32	Opplysning om Friluftslivets Uke.	X			x	
33	"- Dette var kult! Men det var litt skummelt også. Én gang till!"; Frilufsorganisasjonene stilte opp for å vise hvor mye spennende man kan gjøre ute i det fri; "storkoste seg"; "- Kjempemorsomt!"; PM Fosmark: "- Vi håper at barna skal bli glade i å leke ute"; en pappa: "Dette arrangementet er veldig ålreit".	X	x		x	x
34	Hensikten med dagen: Å vise at friluftsliv er gøy; Viktig at ungene får kjenne på fangstfølelsen.	X	x		x	x
35	"gledelig å se at så mange har tatt seg tid til å oppleve Furumos fantastisk flotte turterreng".	X			x	
36	Stemningsbeskrivelse fra fjellet. "- Vemodet over at møtet med fjellet snart var over, og samtidig den skyndsomme iveren etter å suge til seg inntrykk gjennom hele den siste timen".	X			x	
37	Grindahus reist for å tilrettelegge for friluftsliv; "Grindahus har lange tradisjoner her på Jæren".	X			x	
38	Faglige aktiviteter tas med ut i naturen; Rektor er stolt over elevene sine.	X			x	
39	"årets tøffeste og mest spektakulære fjellvandring i Rogaland"; "en kraftprøve"; vil kombinere på sikt med kulturopplevelser.	X			x	
40	Nei.					
41	Sandnes Årets friluftskommune	X			x	
42	"avkobling"; "sjelebot"; "privilegert".	X			x	
43	Skjerpe oppmerksomheten rundt lydqualitetene i våre omgivelser; ute i naturen kommer man bort fra hverdagens mas og jag; opplever stillheten.	X		x	x	
44	"det blir en spennende tur"; flere av årets arrangementer i fylket vil videreføres.	X			x	x
45	"idealsamfunn"; "Trivselssamfunnet".	X			x	

9.4 Oppsummering

En del av hovedmålet for FÅ05 var å synliggjøre mangfold og samfunnsmessig betydning. Vår undersøkelse viser blant annet at rundt 80 % av tiltakene har fått pressedekning. Videre svarte over halvparten i rapporteringsskjemaet at de var enige i en påstand om at FÅ05 har vært godt promotert i mediene. Oversiktene til Magenta News viser 744 treff for søkeordene for FÅ05 i nettinnslag i 2005. Av disse var 480 saker i lokalaviser, 63 i store regionsaviser, 56 i riksdekkende medier, samt 145 i andre nettkilder. I tillegg kommer medieinnslag utenom nettet, innslag i 2004 og 2006, radio- og TV-innslag, samt innslag relatert til FÅ05 som ikke ble fanget

opp av de benyttede søkeordene. Til sammen er dette en omfattende mediedekning. Vurdert i forhold til den ressursmessige innsatsen er det trolig et godt resultat. Arrangørene har ikke stilt opp noe mål i forkant av FÅ05 som den oppnådde mediedekningen kan sammenlignes med.

Vi har foretatt en innholdsanalyse av et utvalg av 45 avisartikler vedrørende FÅ05 (22 fra riksdekkende og 23 fra store regionsaviser). Her finner vi først en stor grad av synliggjøring av friluftslivets mangfold ved at 69 aktiviteter av forskjellige slag ble omhandlet i de utvalgte artiklene. Synliggjøring fant dessuten sted ved informasjon om arrangementer og guidebøker. Videre ser vi at ulike former for friluftslivet har blitt spesielt godt synliggjort gjennom artikler tilpasset en generell medietrend med tips til "deg" om at "sånn-kan-du-gjøre-det".

Når det gjelder samfunnsmessig betydning, bidrar omtrent en tredjedel av de undersøkte artiklene til en synliggjøring av dette. Her er det først og fremst et fokus på helsegevinster av friluftsliv, noe vi finner i om lag en fjerdedel av artiklene. Synliggjøring av andre former for samfunnsmessig betydning er relativt svak. Her kunne det godt ha vært en spesifisering av målsettingen. Dersom intensjonen fra arrangørene primært har vært å fokusere på friluftslivets betydning for folkehelsen, så må de undersøkte artiklene sies å gi et veldig godt bidrag til måloppnåelse. Her kunne man derimot tenke seg at også andre former for samfunnsmessig betydning av friluftslivet kunne vært spesifisert og vektlagt, for eksempel når det gjelder kulturelle og økonomiske dimensjoner.

En stor andel av artiklene handler om "alle", "folk flest" eller "familier" som utøvere av friluftsliv. Dette gjelder 33 av artiklene, m.a.o. over to tredjedeler. Det kan anses som positivt, selv om det ikke handler om en av de spesifiserte målgruppene. Målgruppen "barn" er meget bra synliggjort i pressedekningen med omhandling i 27 av artiklene, det vil si 60 %. Fokuset på barn er svært omfattende i ni av disse artiklene. Videre er målgruppen "unge" omhandlet i en tredjedel av artiklene, dersom man benytter en vid definisjon på "unge". Dette kan betrakte som en relativt bra dekning, selv om bare to av artiklene fokuserer utelukkende på ungdom. Derimot må vi konkludere at målgruppene "nye landsmenn" og "funksjonshemmede" i liten grad er synliggjort med henholdsvis hovedfokus i én artikkel og referanse i en annen artikkel for hver av gruppene.

Når det gjelder formidling av prioriterte verdier, må det først slås fast at artiklene i stor grad fokuserer på "virkelige opplevelser". Her er det imidlertid et definisjonsmessig sammenfall med utøvelse av friluftsliv i seg selv, slik at som verdi i forbindelse med friluftsliv framstår dette som meningsløst. I det hele tatt kunne det vært en fordel om alle de prioriterte verdiene hadde vært ilagt mer presise og meningsfulle definisjoner. Likevel gir mange av artiklene gode formidlinger av opplevelsen av ekte følelser i forbindelse med friluftsliv. Ut fra vår fortolkning av verdien "glede", finner vi dette i nesten en tredjedel av artiklene og til dels i sterke verbale uttrykk så vel som i bilder. "Frihet" er en verdi som vi har funnet i kun fire av artiklene, så her ser verdiformidlingen ut til å være lav. I artiklene om ungdomsarrangementer ser det ut til at tilleggsverdiene "spenning" og "mangfold" er veldig godt formidlet.

Kunne noe vært gjort annerledes når det gjaldt satsingen mot media? Vi tror at det hadde stor betydning at FRIFO engasjerte en erfaren journalist som informasjonskonsulent for FÅ05. Dette var imidlertid kun en halv stilling og med en relativt sen start. Innholdsanalysen viser at FÅ05 har nådd gjennom med mye som man ønsket å formidle gjennom media. Mer spesifiserte målsettinger på dette området kunne vært en fordel både med hensyn til omfang og innhold. Når det gjelder mer detaljerte spørsmål angående strategivalg for mediesatsingen har dette blitt omhandlet i arrangørenes interne evaluering.

10 Vurdering av FÅ 2005, fra tiltaksarrangører og organisasjoner

10.1 Tilfredshet med gjennomføringen av egne tiltak

Vi fant at de som har gjennomført tiltak i FÅ05 var godt fornøyde med gjennomføring av sine egne tiltak. Respondentene har i snitt svart mellom "enig" og "helt enig" på påstandene om at de ikke opplevde vesentlige vanskeligheter av noe slag ved gjennomføring av tiltaket, at tiltaket ble gjennomført som planlagt og at tiltaket kommer til å bli gjentatt.

Tabell 10.1 Under er det satt opp en rekke påstander om tiltaket og om Friluftslivets år 2005 (FÅ 05) generelt. Sett ett kryss per linje for å angi hvor enig/uenig du er i påstandene. Svarfordeling i prosent.

Påstand	Helt uenig	Uenig	Verken eller	Enig	Helt enig	Vet ikke/uakt.	Av to-talt	Snitt ³¹
Vi opplevde ikke vesentlige vanskeligheter, av organisatorisk, økonomisk eller praktisk art, i forbindelse med tiltaket.	0,6	5,2	9,3	56,7	25,3	2,9	621	4,04
Tiltaket ble i all hovedsak gjennomført som planlagt (jmf beskrivelsen i søknaden).	0,5	3,3	3,0	51,5	41,3	0,3	629	4,30
Dette tiltaket kommer sannsynligvis til å bli gjentatt i kommende år.	2,3	4,2	7,1	40,0	33,9	12,5	622	4,13

På direkte spørsmål om hvor fornøyde de er med gjennomføring av tiltaket sier flertallet at de er svært fornøyde.

Tabell 10.2 Alt i alt, hvor fornøyde er dere med gjennomføringen av tiltaket?

	Antall tiltak	Andel av tiltakene
Svært misfornøyde	4	0,6
Misfornøyde	6	0,9
Sånn passe	45	7,0
Fornøyde	238	36,8
Svært fornøyde	351	54,2
Vet ikke	3	0,5
	647	100 %

³¹ Her oppgis gjennomsnittet for alle som har svart på dette spørsmålet. Dersom alle svarte helt uenig, ville snittet blitt 1. Jo høyere grad av enighet, jo høyere snitt. Her ligger alle snittene mellom 3,5 og 4,5. Vet ikke-svar er holdt utenfor analysen.

Dermed må man vel si at arrangørene av tiltak i FÅ05 vurderer FÅ05 som vellykket for sin egen del.

10.2 Arrangørenes opplevelse av egne forbedringsmuligheter

En rekke kommentarer i skjemaet pekte på ting som arrangørene av tiltak hadde erfart underveis i FÅ05, både positive ting som de ønsket å videreformidle og ting de vil gjøre bedre eller annerledes ved en annen anledning.

Komme tidligere i gang

Flere av kommentarene handler om planlegging og gjennomføring av tiltak i FÅ05 og i egne organisasjoner, og dette handler ofte om "å komme tidligere i gang". Kommentarer som "Tidlig informasjon gjennom hovedorganisasjonene er viktig", "Informasjon om FÅ05 kom sent, vi savnet spesielt tidlig informasjon fra fylkets eldreråd", "Komme tidligere i gang", "Vi burde være tidligere ute med fullt program" viser til fremdriften og organiseringen i eget miljø eller egen organisasjon.

Erfaringer fra samarbeid

Ellers er erfaringer fra samarbeid med andre hyppig kommentert. Det rapporteres mange positive erfaringer, som at "vi har fått kontakt med andre, det er hyggelig og bra". Men man har også opplevd at samarbeid krever at man er flinkere til å avklare ansvar og økonomiske rammer, man må være bevisst på kulturforskjeller mellom organisasjoner og bli flinkere til å informere og å koordinere.

Noen peker på at det har vært for lite samarbeid og for lite engasjement lokalt, andre sier at de bør bli flinkere til å se etter samarbeidsmuligheter lokalt og at de kan se etter flere samarbeidspartnere.

Konkrete råd

Flere har gitt konkrete råd for senere arrangementer:

- Høstarrangementer bør arrangeres tidlig høst.
- Arrangementer som inkluderer funksjonshemmede, eldre eller andre som trenger hjelpere må arrangeres på dagtid i uken, da de profesjonelle hjelperne er på jobb.
- Man må generelt bli bedre på tilrettelegging for funksjonshemmede.
- Man kan bli mer bevisst hvilken målgruppe tiltaket er for, og rette informasjon mer målrettet mot dem.
- Man kan også bruke mer tid på valg av tiltak og være bevisste på hva man ønsker å gjennomføre og oppnå.

Også den direkte tilbakemeldingen vi har fått fra sentral ledelse i (noen) FRIFO-organisasjoner bekrefter at en er veldig fornøyd med gjennomføringen av egne tiltak. Delvis var det også snakk om nye og store tiltak som var avhengig av den økonomiske støtten fra FÅ – tiltak som en hadde ønske om å "repetere" i 2006, men som en ikke har klart pga. pengemangel.

10.3 Tilfredshet med innsatsen fra FÅ sentralt.

Vi ønsket å undersøke om de som arrangerte tiltak i FÅ 05 var tilfredse med måten FÅ05 har vært styrt og organisert på, og stilte flere relativt detaljerte spørsmål om dette. Tabellen under viser at det er stor grad av tilfredshet på alle punkter. Nesten ingen er vesentlig misfornøyd med noe som helst. På bakgrunn av dette må vi konkludere med at de som gjennomførte tiltak i FÅ05 i all hovedsak var fornøyd med alle sider av sekretariatets innsats.

Tabell 10.3 Meninger om hvordan FÅ05 har vært lagt opp, styrt og gjennomført.

Påstand	Helt uenig	Uenig	Verken eller	Enig	Helt enig	Vet ikke/uakt.	Av totalt	Snitt ³²
Søknadsprosedyrene for å få midler fra FÅ 05 var ukompliserte.	0,3	2,6	11,7	49,8	26,0	9,5	622	4,09
Vi fant den nødvendige informasjonen om FÅ 05 på FRIFOs hjemmesider (www.frifo.no).	1,7	4,8	11,4	48,7	21,5	12,0	606	3,95
Publikumsweben (www.friluftslivet.no) var lett å bruke.	0,3	4,4	18,4	41,6	16,0	19,2	608	3,85
Markedsføringsmateriellet fra FÅ 05 har vært nyttig.	1,0	4,3	26,8	39,0	12,3	16,6	608	3,69
Slik vi har opplevd det, har FÅ 05 vært godt administrert.	0,2	2,4	13,7	58,1	15,6	9,9	614	3,96
Vi som arrangører av tiltak har fått god informasjon om FÅ 05.	0,2	2,8	13,2	63,0	15,5	5,4	614	3,96

Vi har gjort en sammenligning mellom respondentenes svar på spørsmål om tilfredshet ved forskjellige aspekter ved FÅ05. Respondentene er mest enig i utsagnene "samarbeidet med andre utenfor egen organisasjon fungerte bra", "samarbeidet med egen sentral organisasjon fungerte bra" og "dette tiltaket kommer sannsynligvis til å bli gjentatt i kommende år". Respondentene var minst enige i at "oppmerksomheten rundt FÅ05 så langt har gjort det lettere for oss å få flere til å delta i friluftslivsaktiviteter" og at "markedsføringsmateriellet fra FÅ05 har vært nyttig". Mer generelt kan man si at tilfredsheten er høyest når det gjelder samarbeid, og lavest når det gjelder informasjon, søknadsprosedyrer, organisering etc. fra prosjektledelsen. Tilfredsheten med prosjektledelsen er likevel god, i snitt har respondentene svart "enig" på våre positivt formulerte utsagn.

Vi har brutt svarene på tilfredshetsspørsmålene ned på forskjellige gruppene, for å se på forskjeller mellom grupper. Når vi sammenligner lokale, regionale og nasjonale arrangører av tiltak finner vi at nasjonale arrangører totalt sett er mest fornøyde, mens regionale arrangører er minst fornøyde. Lokale arrangører er minst enige i utsagnene som gjelder samarbeid (minst fornøyde), men mest fornøyde med gjennomføring av egne tiltak. Regionale arrangører er mest fornøyd med det som gjelder media. Nasjonale arrangører er mest fornøyde med søknadsprosedyrer, informasjon og organisering fra prosjektledelsen, men minst fornøyde med mediedekningen.

Men i den direkte kontakten med sentral ledelse i et par FRIFO-organisasjoner kommer det også fram litt kritiske kommentarer om kontakten mot den sentrale ledelsen, bl.a. at prosjektleider har vært vanskelig å få kontakt med (telefon og e-post). Det er derimot mye ros om innfor-

³² Her oppgis gjennomsnittet for alle har svart på dette spørsmålet. Dersom alle svarte helt uenig, ville snittet blitt 1. Jo høyere grad av enighet, jo høyere snitt. I spørsmålsbatteriet er alle spørsmålene positivt formulert, slik at tilfredsheten er større jo høyere snitt svaret har oppnådd. Vet ikke-svar er holdt utenfor analysen.

masjonen og mulighetene for å påvirke gjennom de mange Idéforum, og også de viktige Nyhetsbrevene. Disse informantene bekrefter også den litt mangelfulle nasjonale mediedekningen – men mener denne har vært langt bedre lokalt og regionalt.

Når vi undersøker hvor fornøyde arrangørene er i forhold til hvor mange deltakere tiltaket har hatt, finner vi tendenser som samsvarer med dette. Arrangørene av de minste tiltakene (1 – 50, 51 – 100 og 101 – 250 deltakere) er gjennomgående mindre enige i de positive utsagnene enn resten. Arrangører av tiltak med 501 – 1000 og 1001 – 5000 deltakere var gjennomgående mest enige med de positive utsagnene i spørsmålsbatteriet.

En av de mer misfornøyde regionale arrangørene ble intervjuet (ikke FRIFO-medlem, Vestlandet, ungdomstiltak). En var misfornøyd med markedsføringen og oppfølgingen fra FRIFO/FÅ sentralt (for lite synliggjøring, vanskelig å få lovd materiell, vanskelig å få kontakt), men derimot veldig godt fornøyd med den lokale/regionale FÅ-innsatsen.

I totalvurderingen er arrangører fra Oppland, Rogaland og Sogn og Fjordane mest fornøyde, mens arrangører fra Troms er minst fornøyde.

FRIFO-organisasjoner er mer fornøyde enn andre, men forskjellene er små. Når vi bryter svarene ned på enkeltorganisasjoner blir antall tiltak i hver gruppe så små for de fleste organisasjonene at det ikke gir mening å gjøre analyser på dette nivået.

Vi stilte respondentene oppsummerende spørsmål om hvorvidt de mente at FÅ05 hadde vært vellykket, og om FÅ05 hadde vært til nytte for dem. 76 % var enig eller helt enig i at FÅ 05 hadde vært vellykket, mens 91 % mente at FÅ05 hadde vært til nytte for dem. Det må anses som en godkjent-kvittering fra dem som gjennomførte tiltak i FÅ05 om at prosjektet er vel gjennomført.

Tabell 10.4 Oppsummerende spørsmål om FÅ05.

Påstand	Helt uenig	Uenig	Verken eller	Enig	Helt enig	Vet ikke/uakt.	Av totalt	Snitt
FÅ 05 har vært til nytte for oss.	0	0	6,7	54,2	37,3	1,8	625	4,31
Friluftslivets År 2005 har vært vellykket, så langt.	0,3	0,3	19,8	63,2	13,1	3,3	641	3,92

10.4 Hva kunne FÅ-ledelsen gjort annerledes?

Til slutt i rapporteringsskjemaet ble de som svarte (altså arrangører av tiltak i FÅ05) bedt om å svare på følgende åpne spørsmål: Dersom det skal arrangeres et nytt FÅ eller lignende, er det noe dere, den sentrale prosjektledelsen eller andre involverte burde gjøre annerledes? Det finnes kommentarer på 159 (25 %) av skjemaene, her er det også talt med en del kommentarer av typen "Ingen spesielle kommentarer". Kommentarene i rapporteringsskjemaene er noen ganger rettet til egen sentral organisasjon og andre ganger til FRIFO/ hovedansvarlig for FÅ05, og det er ikke alltid klart hvem kommentaren går til. Kommentarene spriker også mye, og går dels i motsatte retninger (for eksempel under markedsføring, media, profilering)

Godord

Mange av kommentarene på skjemaene er ros til dem som har arrangert FÅ05 og til at FÅ05 ble arrangert. Dette kommer til uttrykk i kommentarer som "Godt jobbet!", "Gjør det likedan,

dette var bra!", "Takk for støtten", "Viktig med slike markeringer som FÅ05", "Hurra for Friluftslivets År" og "Det burde være FÅ hvert år".

Kritiske kommentarer til frister og rammer. Å skyte på pianisten?

Dette er et tema som mange har kommentert. De går på at det var for kort tid fra de fikk vite om at FÅ05 skulle gjennomføres til søknadsfristen, at det tok for lang tid før de fikk tilsagn om støtte og at midlene ble utbetalt etter at tiltaket var gjennomført ("Frister for planlegging av tiltak og søknad om tilskudd etter at det ble kjent at FÅ 2005 skulle gjennomføres var for kort for organer som lokale eldreråd, som har en møtestruktur som gjør det vanskelig å overholde korte tidsfrister", "Med litt bedre tid skal vi kontakte skolene i kommunen for informasjon og påmelding", "Det er på slutten av prosjektåret at ting begynner å skje, fordi organisasjoner trenger tid til å gi plass til aktiviteten", "Komme i gang tidligere", "Søknadsfristen for midler var for tidlig", "Vanskelig med tidlig søknadsfrist på midler dersom det er forutsetning for støtte, planer lages tidlig i samme semester, ikke i semesteret før", "Tidligere planlegging av EXIT-tiltak", "Tidligere tilsagn om økonomisk støtte", "Betale ut penger før tiltaket er gjennomført"). Det ble også etterlyst ad hoc midler som kunne tildeles etter hvert som året skred frem og flere ble klar over at det var midler å søke i FÅ05.

Man kan diskutere hvorvidt en slik kritikk mot FÅ05 er rettferdig eller ikke. Vi har vurdert dette i kapittel 13.3.

Mediedekning og markedsføring

På den mer kritiske siden har også relativt mange uttrykt skuffelse over at man ikke klarte å skaffe bedre mediedekning av FÅ05 fra sentralt hold, selv om mange også gir uttrykk for at de vet at dette kan være vanskelig. Denne misnøyen kommer til tross for at vi i kapittel 9 bl.a. viste at rundt 80 % av tiltakene har fått pressedekning. Eksempler på kommentarer er "Bruke media enda mer – også lokalt", "Tror veldig mange ikke vet at det er FÅ i år, lite omtale", "Mindre Oslofokus, mer landsdekkende mediearbeid" og "Mer fokus på mediedekning og mer presse". Det kommer også frem forslag på hvordan dette kan gjøres. Ett forslag er å samarbeide med kjendiser (som FÅ05 for øvrig hadde gjennom sitt "ambassadørkorps"), et annet å knytte til seg en journalist som vet hvordan en når fram til pressen (noe som også er gjort gjennom engasjering av journalist med lang erfaring som informasjonskonsulent, men bare i halv stilling).

Beslektet med dette (men langt fra like hyppig kommentert) finner vi at det er forskjellige meninger om hvor mye ressurser som skal brukes for å markedsføre seg mot pressen og andre. En del kommentarer etterlyser mer PR og vinklinger som er interessante for pressen ("Arrangere noe spektakulært, annerledes, nytt – det trekker presse", "Få frem en slående logo"), mens andre kommentarer tydeligvis var en reaksjon mot for mye fokus på slikt ("Bruke mindre penger på reklamebyrå", "Litt for mye PR/ markedsføring – for stor budsjettpost", "Mer lokal aktivitet, mindre fokus på designprogram", "For mye happenings, mer tro på tiltak som motiverer til friluftsliv over tid", "Det bør settes av mer penger til administrasjon og gjennomføring av prosjektene, og mindre til produksjon av logo etc.")).

Noen har kommentert at arrangørene av tiltak ikke har vært gode nok til å markedsføre eller synliggjøre FÅ05 i sine tiltak, og at arrangørene burde være forpliktet til å markedsføre FÅ05, spesielt overfor mediene.

Markedsføringsmateriellet kommenteres også av en del. Det skulle vært mer og bedre, og det skulle ikke minst ha kommet tidligere ("Mer og bedre markedsføringsmaterieell savnes", "Komme med info og materiell tidligere").

Flere ressurser til mediearbeid kunne sikkert medført uttelling i form av flere medieinnslag om FÅ05. Den engasjerte informasjonskonsulenten mener at dette arbeidet burde ha vært startet tidligere, og det burde vært en hel stilling i stedet for en halv. Når skal en være fornøyd med markedsføring og medieoppslag? Noe av den uttrykte misnøyen med den landsomfattende mediedekningen kan skyldes urealistiske forventninger, ikke minst i forhold til knappe ressur-

ser. Her kunne det vært hensiktsmessig å sette opp noen realistiske mål på forhånd om omfang av mediedekning som ville være tilfredsstillende.

Bruk av ressursene

Det er mange meninger om hvordan ressursene skulle vært brukt i forhold til hvordan de oppfatter at ressursene er brukt. Flere har kommentert at de mener at midlene i større grad burde vært brukt lokalt ("Bruke mer midler lokalt, kutte administrasjon og arrangementer sentralt", "Større vekt på lokale tiltak", "Satse mer lokalt også med fordeling av midler til administrasjon lokalt"). En annen gruppe av kommentarer gjelder muligheten for bruk av midler til administrasjon og lønn lokalt, slik at de kan kjøpe fri folk som kan gjøre en jobb for organisasjonen ("Midler til lønn/ administrasjon hadde gjort det mye enklere"). Det var også kommentarer på at det burde vært satt av mer midler til tiltak som kan aktivisere gjennom hele året (i stedet for "happenings"), at man ønsket seg mer sentral drahjelp til regionale arrangementer, at det skulle vært satt av ressurser sentralt i egen organisasjon til å følge opp FÅ05 og at flere små tiltak kanskje var bedre enn få store tiltak for å tiltrekke friluftsfolk. En etterlyser mer tilstedeværende sponsorer.

Når det gjelder hvilke grupper som fokuseres er det også forslag, man bør rette fokus også på de feite førtiåringene, tiltakene bør rettes mot "flere grupper" og voksne og eldre må inkluderes som målgruppe i større grad. Én har kommentert at det bør være mer fokus i arbeidet, og mer bestemte satsingsområder.

Tilskudd er viktig

Mange har kommentert viktigheten av at de har fått støtte til gjennomføring av tiltak i FÅ05. Kommentarene er ofte generelle ("Stor betydning å få økonomisk støtte", "Det virker motiverende at det gis midler"), mens andre er mer spesifikke ("Penger til annonsering var helt avgjørende for god oppslutning"). En foreslo at informasjon om mulighetene for å søke tilskudd fra andre instanser burde inngå i info om/ fra FÅ05.

Informasjon

Informasjonen har også vært kommentert av noen. Det burde vært mer ungdomsinfo, man må bli bedre på å få info helt ut (sannsynligvis rettet mot egen organisasjon), man bør vise mer eksempler på gode ideer, informasjonen er rettet litt for mye mot "ens egne", det bør gis enda mer info – gjentatte ganger. En har kommentert at weben ikke var fleksibel nok, man bør også kunne legge ut lenker, det tar for lang tid å legge ut info når man har mange tiltak som skal legges ut. Det etterlyses også bedre orientering om rapporteringen, enhetlig info og bedre nettside (ikke utfyllende kommentarer).

Bruke FÅ05 mer politisk

Noen pekte på at det ligger "stor verdi i generell fokus på friluftsliv, helse, naturopplevelse, lære kart og kompass med mer", mens andre mente at FÅ05, eller andre lignende satsinger, burde/ bør brukes politisk i større grad for å markere behov for støtte til friluftslivet og bevaring av naturen. "Et nytt Friluftslivets år bør, uansett hvor vellykket dette var, forankres sterkere i den samfunnsaktørrollen natur- og friluftorganisasjonene har i forhold til å kjempe for bevaring av naturområder og andre ressursarealer for friluftslivet", "Mer fokus på politikk, verdien av å ta vare på og sikre naturen som er truet" og "Press staten – like mye penger til friluftsliv som til idrett - tilskudd er en nøkkel" er sitater som representerer innholdet i slike kommentarer.

Andre innspill

- Flere friluftsråd bemerket at MD eller DN burde stått for gjennomføringen av FÅ05, uten at dette er begrunnet eller forklart.
- Det er påpekt at betegnelsen funksjonshemmet er ubrukelig (også) i denne sammenheng. Betegnelser som bevegelseshemmet, hørselshemmet og lignende bør heller brukes om de skal være nyttige.
- Et tips er å lage ferdige arrangementspakker med materiell, tips og markedsføring, som i Hold Norge rent! Det ga blant annet en tydelig profil og de fikk gode tilbakemeldinger.

- Man bør være mer bevisst på deltakelse av jenter i tradisjonelt maskuline friluftsområder.
- Noen er nok glade for at FÅ05 er over. Som én kommenterer "Nå må vi ha litt pause fra disse årene slik at vi får tid til å gå på tur".

Om rapporteringsskjemaet

Flere etterspurte et elektronisk rapporteringsskjema. Noen mente at rapporteringsskjemaet var for langt/ tok lang tid å fylle ut og at det burde være enklere, og dessuten at det er vanskelig å fylle ut generelle skjema da tiltak og samarbeidspartnere er så ulike, andre uklarheter i spørreskjema ("Uklart om hjelpere/ arrangører skal registreres som deltakere"). En kommenterte at skjemaet ikke egner seg til å rapportere 20 tiltak på en gang, og dette kan forklares med at det var en klar forutsetning ved utarbeidelse av skjemaet at hvert prosjekt skulle rapporteres for seg.

En kritisk etterkommentar

Fra ledelsen i en FRIFO-organisasjon er en kritisk til forholdet mellom den store ambisjonen i FÅ2005 om å nå fram til nye grupper, og evnen til å gjøre det (særlig med tanke på ungdomsgruppa, og de med annen etnisk bakgrunn). Vedkommende spør for eksempel om åpningen av FÅ2005 med dronning Sonja, på beste vestkant var tilstrekkelig gjennomtenkt; Gir det rette signaleffekten dersom en ønsker å nå nye grupper? Hvorfor ikke heller på østkanten med en mer moderne sosial profil rettet mot "nye landsmenn" og ikke minst en klarere ungdomsprofil?

Andre FRIFO-organisasjoner kan en tolke i en annen retning: Gjør gjerne mer, og nytt, men gi ikke slipp på de aktivitetene som er der fra før og som er vellykka. Men en skal bruke de mulighetene som et FÅ gir, til å tenke nytt, prøve det nye. Dette synspunktet kom fram under Idéforumet i april 2006, der mange organisasjoner og etater var samla. Andre kritiske synspunkter – som også er nevnt fra andre kilder – var disse (etter all rosen som ble retta til FÅ / FRIFO, og takknemligheten for at en var blitt invitert med i Idéforum etc – ikke minst for de som ikke er medlemmer i FRIFO):

- En kom for sent i gang med å invitere folk inn i planleggingsarbeidet
- Det ble for sent avklart om og hvor mye penger en hadde (i organisasjonene) til å gjennomføre tiltak
- Mediadekningen var dårligere enn forventet.

På Idéforumet ble det også understreket både den konkrete nytten og den "organisasjonspsykologiske" effekten av at det kommer penger fra sentralt hold til lokalt nivå. En mente også at pengene gjerne kastet mer av seg lokalt.

11 Hovedsamarbeidspartnerne i FÅ2005

FRIFO hadde to hovedsamarbeidspartnere (hovedsponsorer), nemlig Statskog SF og G-SPORT (nedenfor gjerne kalt "partnerne"). De to hadde sannsynligvis litt ulikt utgangspunkt for å gå inn i samarbeidet med FRIFO.

Statskog er landets største grunneier, og har en flersidig samfunnsrolle. På hjemmesida saks- ser vi følgende (<http://www.statskog.no/index.asp?>):

Strategi for Statskog SF 2003-2006:

Visjon

Statskog skal fremme bærekraftig drift og utvikling av statlige skog- og fjelleiendommer og være en konkurransedyktig tjenesteleverandør basert på Statskogs kjernekompetanse.

Hovedmål

Med basis i en desentralisert organisasjon, effektiv drift og et tilfredsstillende økonomisk resultat, skal Statskog:

- bidra til å oppfylle nasjonale mål for bruk og vern av skog- og fjellområdene
- legge til rette for allmennhetens tilgang til jakt, fiske og annet friluftsliv
- skape og sikre lønnsomme arbeidsplasser gjennom rasjonell og forretningsmessig utnyttelse av kompetanse, kapital og areal
- øke egen og andres verdiskaping i tilknytning til eiendommene
- styrke sin posisjon som tjenesteleverandør

Statskog har en nasjonal ansvars- og utviklingsrolle i forhold til naturvern og friluftsliv (i hvert fall på egen grunn), men også en kommersiell rolle. Ifølge Statskogs informanter er arbeidet med friluftsliv i endring: En skal legge mer vekt på motivasjon og stimulering, og kanskje mindre vekt på fysisk tilrettelegging, og budsjetttramma for friluftsliv er økt. Statskog har derfor også et ideologisk, og ikke minste et omdømme- og synliggjøringsmotiv for å gå inn i samarbeidet, i tillegg til det kommersielle.

G-SPORT er Norges største sportsskjede med over 200 butikker, og har en mer enn 100-årig historie. Sports- og friluftsutstyr er blant hovedproduktene. Det er sannsynligvis grunn til å hevde at motivet for G-SPORT er mer rendyrket kommersielt, men poenget med godt omdømme og synliggjøring er nok like viktig for G-SPORT som for Statskog. På sin hjemmeside (<http://www.g-sport.no/gs/templates/Artikkel.aspx?id=2190>) har for eksempel G-SPORT to hovedpoeng: det første er "Norges største sportsskjede" og det andre er "Norges 6. sterkeste merkevare" (i følge en undersøkelse), noe som veldig sterkt knytter an til nettopp stikkord som omdømme og synliggjøring.

11.1 Samarbeidet med FRIFO og lokale arrangører. Synliggjøring?

Begge partnerne er veldig godt fornøyd med kontakten og oppfølgingen fra FRIFO og FÅ-lederen – både seriøsitet og god, rask oppfølging. Ideforum var en veldig god arena for planlegging og samhandling. Planleggingen var i det hele både god og grundig. Derimot ser det ut til at de to er litt uenige hvor gode og klare reglene for samarbeidet ble. Statskog mener det ble et uklart grunnlag for tolkning (en misforståelse?), noe som ga seg utslag i krav om ekstrabeta- ling for å bli synliggjort i **lokale** arrangementer; en synliggjøring som Statskog mente lå inne i hovedavtalen. Begge partnerne er forøvrig samstemte i at profileringen av sponsorene ble for dårlig. Det var særlig tydelig ved lokale arrangementer, der de to ofte manglet / ikke ble synlige. Er det da FÅ sentralt som har sviktet? Den ene partneren legger vekt på at FRIFO (som ideell organisasjon) og lokale ikke-kommersielle arrangører har hatt vanskelig for å agere

som/med en kommersiell aktør, og kanskje vegrer seg for å løfte fram "noe kommersielt". Et møte mellom to kulturer og tankesett som vanskelig lar seg forene? I G-SPORT har en av og til hatt inntrykk av å bli sett på som et "nødvendig onde". Begge poengterer at en ikke ble synlig ved mange arrangementer, eller at det kom krav om ekstrabetaling for å bli synliggjort. I forbindelse med annonsering var det gjerne på samme måten: enten ble en ikke med, eller fikk krav om å betale. Kanskje var ikke samarbeidsavtalen kjent nok nedover i FÅ-systemet? Det fantes flere offisielle logoer, men ikke alle hadde med samarbeidspartnerne. I lokale arrangementer var en avhengig av å være tilstede for å bli synlig. Partnerne ble mer synlige i store og sentralt styrte arrangementer der FÅ-ledelsen hadde ansvaret.

11.2 Innsats og effekt

Begge partnerne hadde også eget markedsføringsmaterieill, og brukte FÅ-logoen i egen virksomhet. Begge trekker også fram den interne effekten (i egen bedrift) av den spesielle satsingen på friluftsliv – både kommersielt (særlig i G-SPORT) og ideologisk gjennom forståelsen for verdien av friluftsliv (i begge). Dessuten berømmer partnerne samarbeidet med hverandre – en litt uforutsett bonuseffekt.

Statskog sin innsats var delvis ren økonomisk støtte, men i langt større grad (omgjort til penger) i form av aktiviteter og bruk av egen arbeidsstab (i hele organisasjonen). Alle arrangementer der Statskog var med er listet opp i Statskogs Årsrapport 2005. Den kan lastes ned på Statskog sin hjemmeside. Denne setningen fra årsrapporten sier litt om den interne innsatsen: *"Hver tredje dag i 2005 deltok Statskog-ansatte på friluftslivsarrangement – fra Finnmark til Agder"*

Utover den økonomiske støtten til FÅ hadde G-SPORT en utlånssekk i 140 butikker, lokale markedsføringstiltak i 40 butikker, samt den nasjonale markedsføring og profilering av samarbeidet med FÅ, og samarbeid med lokale friluftslag og -foreninger.

G-SPORT hadde en omsetningsøkning i friluftskategorien i 2005 på 4 %, men mener det er vanskelig å spore den effekten tilbake til FÅ2005. Det er likevel sannsynlig at det er en av de medvirkende årsakene til økningen. En har også hatt en økning på profilparameteren "G-Sport – for hele familien"

I Statskog mener en at en ikke kan spore noen direkte økonomisk eller markedsmessig effekt av engasjementet i FÅ2005. En langtidseffekt kan være mulig? Derimot gir informantene fra Statskog uttrykk for at de (for mange) ble "gjenoppdaga" som friluftslivsaktør, og fikk sterkere kontakt med for eksempel en del friluftsråd og DNT. En var også spesielt fornøyd med samarbeidet med Speiderforbundet, og dette må ha vært gjensidig: En representant for speiderne nevner (i et annet intervju) spesielt samarbeidet med Statskog og at dette vil bli videreført.

Fra Statskog kommer også følgende ettertanke: Sett at en ikke hadde gått inn som hovedsamarbeidspart, men heller hadde satsa på flere høgt profilerte egne aktiviteter (slik for eksempel DNT gjorde); ville det gitt Statskog en mer synlig rolle og en større effekt for egen virksomhet?

11.3 Viktig utfordring

Ledelsen for FÅ og samarbeidspartene synes å ha noe ulikt syn på hva som var å forvente ut fra forhandlinger og inngåtte avtaler. Det gjelder særlig punktet om annonsering, markedsføring og synliggjøring/profilering på lokale / regionale arrangementer, og derfor også hva som skulle kreve tilleggsbetaling eller ikke for å bli synliggjort. Det har oppstått en del uheldige og ubehagelige episoder (sett fra samarbeidspartene) pga. uklarhet. I evalueringa er det særlig viktig å ta disse erfaringene med til et senere "år" og da være oppmerksom på at dette er et viktig og vanskelig punkt. Men vanskelig vil det nok være uansett så lenge de som er tiltaksarrangører og skal/bør synliggjøre sponsorene ikke er de samme som har framforhandla samar-

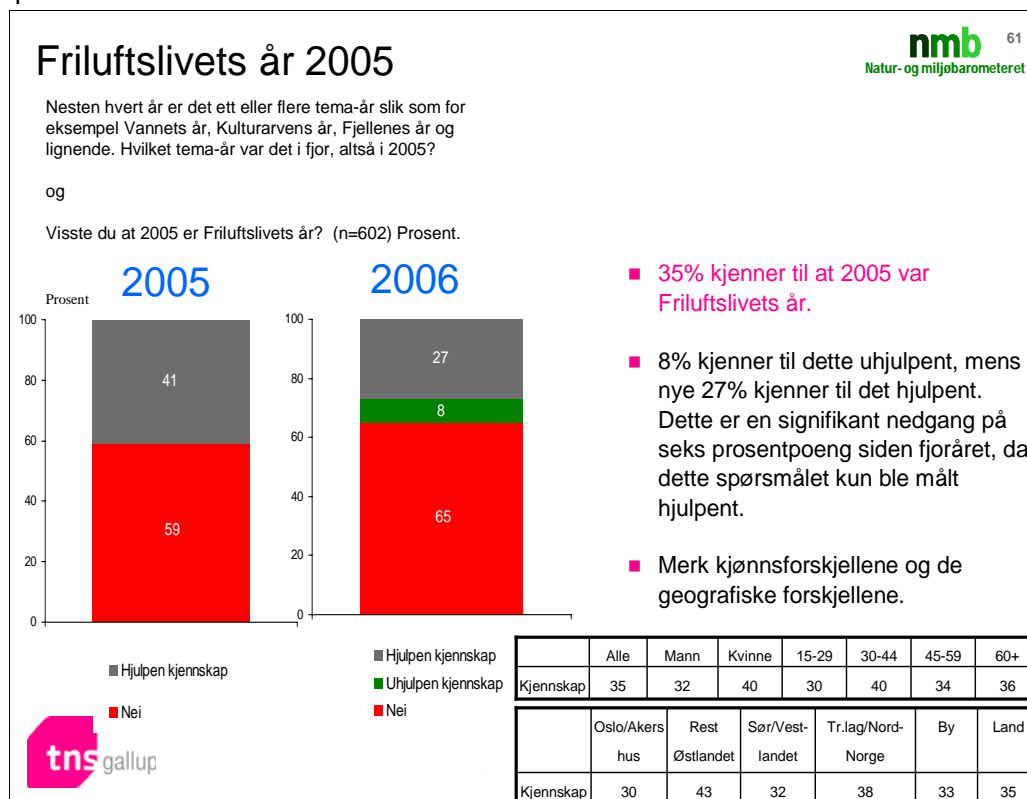
beidsavtalene. Det blir bl.a. et samspill mellom innhold og rutiner i den sentrale informasjonen, og forståelse, organisasjonskultur og personlig vilje hos de lokale arrangørene.

Statskog foreslår at det burde vært laga standardisert informasjonsmateriell med logo, som FRIFO/FÅ automatisk skulle sende ut til de som hadde fått økonomisk støtte til tiltak. Og selv-sagt skulle FÅ-arrangører bli pålagt å bruke disse (selv om det ikke kunne kontrolleres). Det blir også pekt på som problematisk at FÅ fikk mindre midler enn omsøkt / forventa, noe om gjorde at profilering og markedsføring ble en salderingspost.

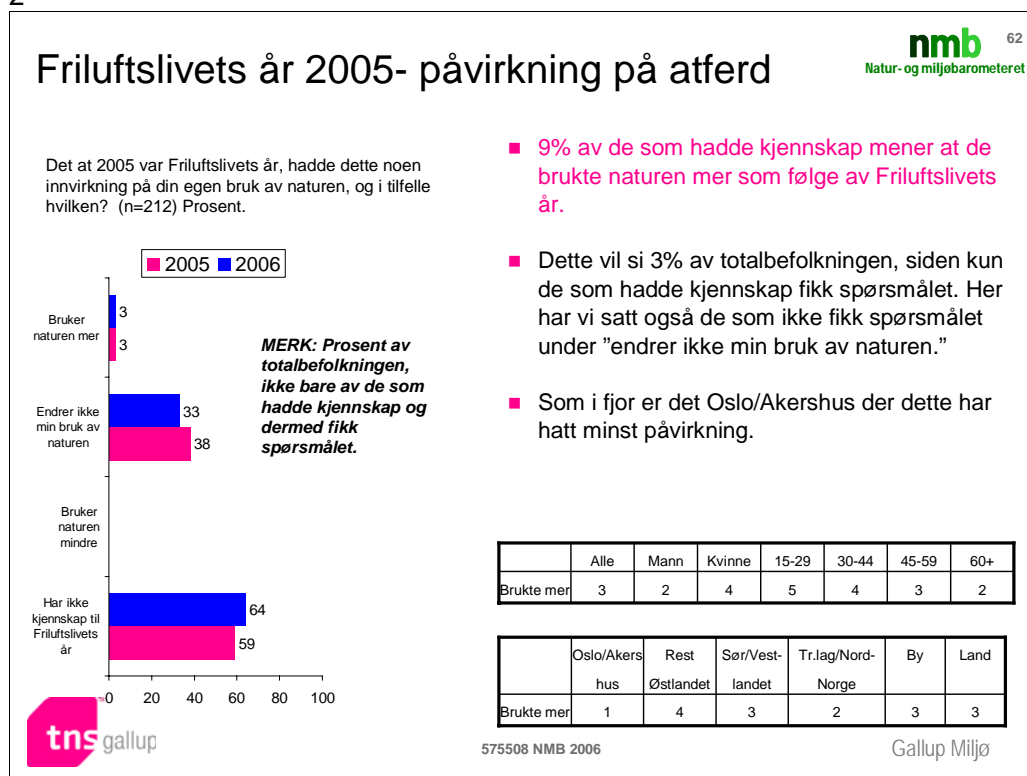
12 FÅ2005 i Natur- og miljøbarometeret 2006

Nedenfor gjengir vi TNS Gallup (2006) sin undersøkelse om Friluftslivets år 2005, i forbindelse med Natur- og Miljøbarometeret (nmb) 2006 (N=602, i landsrepresentativt utvalg over 15 år).

1

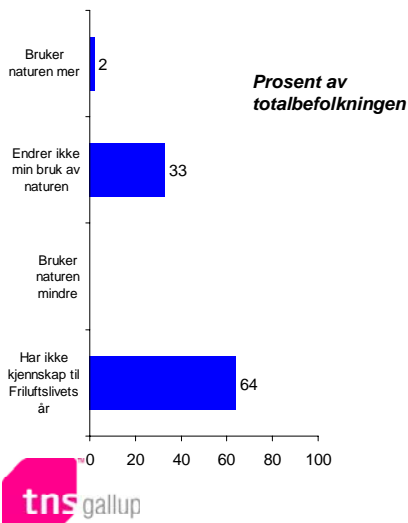
2

Friluftslivets år 2005- påvirkning på framtidig atferd

nmb 63
Natur- og miljøbarometeret

Det at 2005 var Friluftslivets år, tror du det vil ha noen innvirkning på din egen bruk av naturen i tida framover, og i tilfelle hvilken? (n=212) Prosent.

■ 7% av de som hadde kjennskap mener at de vil bruke naturen mer som en følge av at det var friluftslivets år 2005.

■ Det er de yngste som sier at det i minst grad vil ha innvirkning på bruken av naturen i tida framover.

	Alle	Mann	Kvinne	15-29	30-44	45-59	60+
Vil bruke mer	3	2	3	7	3	1	1

	Oslo/Akers hus	Rest Østlandet	Sør/Vest-landet	Tr.lag/Nord-Norge	By	Land
Vil brukte mer	3	2	4	2	3	2

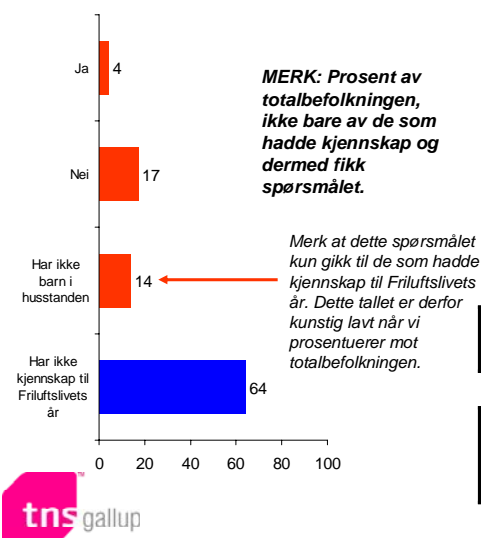
575508 NMB 2006

Gallup Miljø

Friluftslivets år 2005- påvirkning på framtidig atferd

nmb 64
Natur- og miljøbarometeret

Det at 2005 var Friluftslivets år, førte det til at eventuelle barn i husstanden under 15 år benyttet naturen mer i løpet av året som gikk? (n=212) Prosent.

■ 12% av de som hadde kjennskap mener at barn i husstanden under 15 år benyttet naturen mer i løpet av året som gikk. I alt er dette 20% av de som hadde kjennskap og hadde barn i husstanden.

■ I forhold til totalbefolkningen blir det imidlertid 4%. Det er ikke uventet befolkningen under 45 år som framhever dette, og i større grad kvinner enn menn.

	Alle	Mann	Kvinne	15-29	30-44	45-59	60+
Ja	4	3	6	7	7	4	2

	Oslo/Akers hus	Rest Østlandet	Sør/Vest-landet	Tr.lag/Nord-Norge	By	Land
Ja	3	5	3	2	5	4

575508 NMB 2006

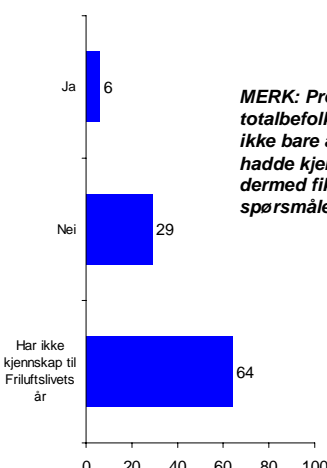
Gallup Miljø

5

Friluftslivets år 2005- hvilke aktiviteter var man med på?

nmb 65
Natur- og miljøbarometeret

Var du med på noen aktiviteter som ble organisert i anledning av Friluftslivets år, og i så fall hvilke? (n=212) Prosent.

MERK: Prosent av totalbefolkningen, ikke bare av de som hadde kjennskap og dermed fikk spørsmålet.

tns gallup

- 18% av de som hadde kjennskap var med på tiltak, 6% av totalbefolkningen.
- Dette viser at tiltakene var en viktig driver for å få fram budskapet om Friluftslivets år 2005.
- Det ser ut til at det særlig er i mer rurale strøk at man har deltatt på aktiviteter. Se neste side for hvilke aktiviteter man har vært med på.

	Alle	Mann	Kvinne	15-29	30-44	45-59	60+
Ja	6	6	6	7	8	6	5

	Oslo/Akershus	Rest Østlandet	Sør/Vestlandet	Tr.lag/Nord-Norge	By	Land
Ja	4	6	8	7	5	8

575508 NMB 2006

Gallup Miljø

6

Hvilke aktiviteter?

nmb 66
Natur- og miljøbarometeret

- Var med på å arrangere aktiviteter for DNT
- Familieorientering
- Uteskole
- 100 års-marsj, poster
- Speideren og turistforeningen
- Tur i skogen
- Kano
- Turistforeningens topp-tur, lokalt.
- Tursti og konkurranser
- Med DNT på en økologisk drevet gård, på brevandring, hyttegreier i stranda og sauesanking og i Lysefjorden (aktivitetshelg)
- I Røros var det en markering av avslutningen
- Orientering
- Natursti, poster
- Fjelltur arrangert av ett idrettslag
- Laget punkter i fjellet man skulle gå på. Guide på fjellturer.
- Turopplegg i regi av idrettslaget. turorientering. friluftsliv.
- Skog tur
- Tur med organisering
- Ja, men husker ikke. hun er lærer og det var i forbindelse med skolen...
- Gjennom den lokale jeger og fiske foreningen
- Interne på sykehuset og turer i kommunen
- Møte via jobben
- Kajakkurs
- Stand på kulturuka
- Gjennom skolen
- Noen topper som skulle bestiges, kurs i forbindelse med jobb, er lærer
- Orienteringsløp
- Idrett, stavgang osv
- Kommunale arrangementer.
- Orientering
- Skirenn
- Fjelltur
- Orientering
- Et treff i regi av turistforeningen
- Skogstur med skoglaget
- Arrangement i kommunen, familiedag, og bestige en topp, og naturstier
- Folkemarsjen.
- To turer til fjells, og en til sjøs
- Guidet turer, turistforeningen

tns gallup

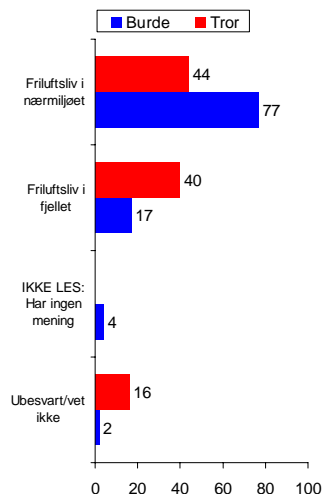
575508 NMB 2006

Gallup Miljø

Friluftslivets år 2005- prioriteringer

nmb 67
Natur- og miljøbarometeret

Hva synes du man burde prioritert/tror du man prioriterte høyest i Friluftslivets år 2005? (n=602) Prosent.

tns gallup

575508 NMB 2006

Gallup Miljø

■ De fleste mener man burde prioritert friluftsliv i nærmiljøet høyest i Friluftslivets år 2005.

■ Dermed gir de fleste sin støtte til den valgte strategi. Folk kjenner imidlertid ikke til dette.

■ Merk at de som har *kjennskap* til Friluftslivets år fordeler seg slik på hva de *tror* ble prioritert høyest:

■ Nærmiljøet: 50%

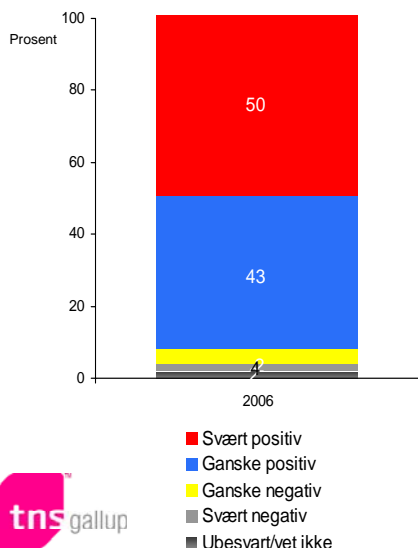
■ Fjellet: 38%

■ Ubesvart/vet ikke: 12

Holdning til offentlige tiltak

nmb 68
Natur- og miljøbarometeret

"Hvor positiv eller negativ er du generelt til offentlige tiltak som har som formål å stimulere til mer friluftsliv i befolkningen?" (n=602) Prosent.

tns gallup

575508 NMB 2006

Gallup Miljø

■ Sterk støtte til offentlige tiltak som har til formål å stimulere til mer friluftsliv.

■ Tallene taler her sin klare tale. Hele 93% mener dette er positivt.

■ Det er visse forskjeller i nedbrytningene, men støtten er så sterk i alle grupper at det ikke er interessant å kommentere.

	Alle	Mann	Kvinne	15-29	30-44	45-59	60+
Enige	93	93	93	89	94	94	96

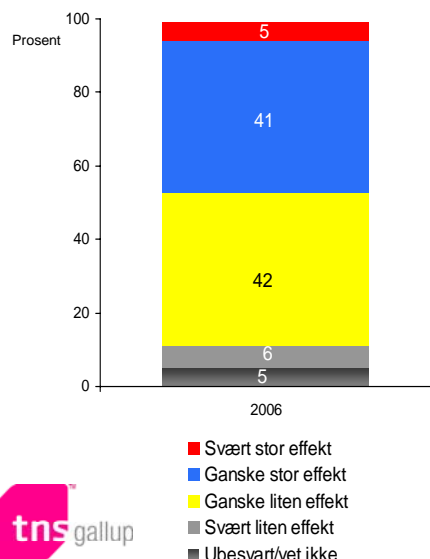
	Oslo/Akershus	Rest Østlandet	Sør/Vestlandet	Tr.lag/Nord-Norge	By	Land
Ja	92	93	90	98	93	92

9

Troen på effekt av offentlige tiltak

nmb 69
Natur- og miljøbarometeret

"Hvor stor effekt tror du et tiltak som Friluftslivets år 2005 har dersom en ønsker å stimulere til mer friluftsliv i befolkningen?" (n=602) Prosent.

- **Befolkningen er mer usikre på effekten av slike tiltak**
- 5% mener det har svært stor effekt, mens nye 41% mener det har ganske stor effekt. I alt nærmere 49% mener det har ganske liten effekt.
- Merk de store aldersforskjellene, her er det særlig de eldre som mener det har en viss effekt.
- Det er også mye større tro på slike tiltak i Trøndelag/Nord-Norge enn det er i eksempelvis Oslo/Akershus.

	Alle	Mann	Kvinne	15-29	30-44	45-59	60+
Enige	46	42	51	39	42	46	59

	Oslo/Akershus	Rest Østlandet	Sør/Vestlandet	Tr.lag/Nord-Norge	By	Land
Ja	38	49	45	54	44	49

575508 NMB 2006

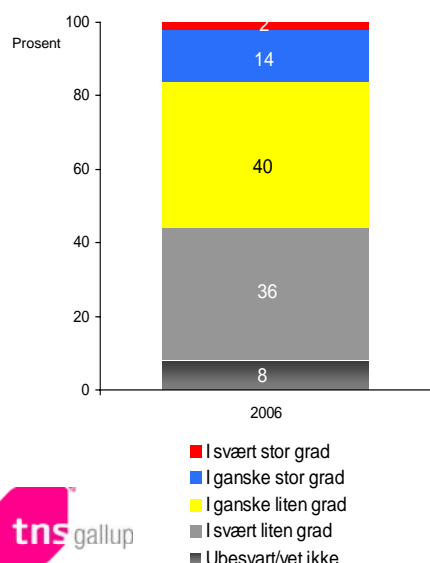
Gallup Miljø

10

Betydningen for kjennskapen til det lokale friluftslivstilbudet

nmb 70
Natur- og miljøbarometeret

"I hvilken grad ble din kjennskap til det lokale friluftslivstilbudet styrket i 2005, altså tilbud i kommunen eller regionen der du bor?" (n=602) Prosent.

- **Relativt liten betydning for kjennskapen til det lokale friluftslivstilbudet**
- Til sammen 16% mener kjennskapen til friluftslivstilbudet ble styrket i 2005. Merk at vi ikke kan spore dette bare til Friluftslivets år. Blant *de som har kjennskap til Friluftslivets år* ligger tallene som følger:

- I svært stor grad: 3%, i ganske stor grad: 17%
- I ganske liten grad: 42%, I svært liten grad: 33%
- Ubesvart/vet ikke: 5%

- Den lille forskjellen mellom de som har kjennskap og ikke kjennskap tyder på at det er lite av kjennskapsøkningen som kan linkes til Friluftslivets år 2005.

	Alle	Mann	Kvinne	15-29	30-44	45-59	60+
Enige	16	16	16	9	15	17	21

	Oslo/Akershus	Rest Østlandet	Sør/Vestlandet	Tr.lag/Nord-Norge	By	Land
Ja	12	18	17	13	13	18

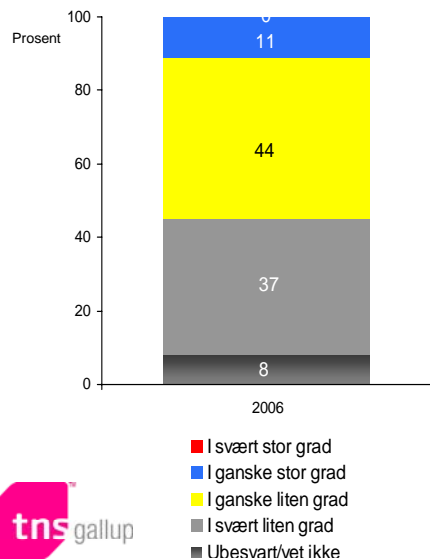
575508 NMB 2006

Gallup Miljø

Betydningen for kjennskapen til lokale/regionale friluftslivsorganisasjoner

nmb 71
Natur- og miljøbarometeret

"I hvilken grad ble din kjennskap til friluftslivstilbudet styrket i 2005, altså tilbud i kommunen eller regionen der du bor?" (n=602) Prosent.

■ 1 av 10 mener at kjennskapen til friluftslivstilbudet i kommunen eller regionen ble styrket i løpet av 2005.

■ Blant de som har kjennskap til Friluftslivets år ligger tallene som følger:

- I svært stor grad: 0%, I ganske stor grad: 16%
- I ganske liten grad: 44%, I svært liten grad: 36%
- Ubesvart/vet ikke: 5%

■ Heller ikke her er det altså veldig stor forskjell mellom de som har kjennskap og de som ikke har det. Se neste side for hvilke organisasjoner man fikk mer kjennskap til.

	Alle	Mann	Kvinne	15-29	30-44	45-59	60+
Enige	11	11	12	7	8	11	19

	Oslo/Akershus	Rest Østlandet	Sør/Vestlandet	Tr.lag/Nord-Norge	By	Land
Ja	7	13	14	10	8	14

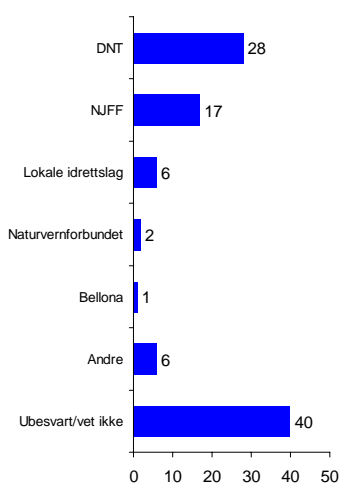
575508 NMB 2006

Gallup Miljø

Friluftslivets år 2005- hvilke organisasjoners tilbud fikk man større kjennskap til ?

nmb 72
Natur- og miljøbarometeret

Hvilke organisasjoners tilbud fikk du særlig større kjennskap til? (n=67) Prosent.

■ DNT og NJFF er de som i størst grad blir nevnt av organisasjoner man fikk bedre kjennskap til

■ Basene blir her for små til å gjøre nedbrytninger, men det er DNT og NJFF som har fått styrket sin kjennskap.

■ Av "andre"- svar ligger her udefinerte svar som "turmarsj", "natur", etc.

tns gallup

575508 NMB 2006

Gallup Miljø

12.1 Kommentarer til funnene i nmb 2006

Natur og miljøbarometeret er en årlig undersøkelse som særlig benyttes til å si noe om endringer og utvikling i befolkningen når det gjelder ulike miljøspørsmål. Derfor bør spørsmålene ligge fast så langt råd er (for sammenligningens skyld). I 2005 var det bare med to spørsmål om FÅ05 (se 1. og 2. "bilde"). Det var altså ikke mulig (med disse to unntakene) å benytte nmb til en før-etter, eller en effektundersøkelse. Etter ønske fra FRIFO ble likevel årets nmb-undersøkelse utvida slik at flere spørsmål tok for seg FÅ05. I samarbeid med TNS Gallup var evaluator med og forma ut spørsmål som kunne være relevante for evalueringa av Friluftslivets år.

Det er en nedgang (sammenligna med undersøkelsen våren 2005) i hvor mange som kjenner til at det var Friluftslivets år i 2005 (fra 41 til 35 %). TNS Gallup (2006:6) har selv kommentert dette med at *"folk glemmer lett og at et slikt tiltak ikke sitter i lenge"*. Det kan godt være noe i den vurderingen, men en skal heller ikke se bort fra at det kan være en effekt av den nye (først uhjulpne, så hjulpne) måten dette spørsmålet ble stilt i år (se bilde 1).

Bildene 2-4 viser svar om faktisk og tenkt framtidig atferd (friluftslivsutøvelse), som effekt av FÅ05. Det kan virke som veldig uforpliktende å svare positivt på slike spørsmål, og at en gjerne mer får kartlagt hva folk gjerne skulle ha gjort (ønsketenkning), enn det de faktisk gjorde / vil gjøre. Og kanskje er det også slik. Men om vi ser på kapittel 6.2.5 så er det et forbausende godt samsvar mellom hvor mange som her sier (bilde 5, i nmb) at de deltok i FÅ-aktiviteter, og hvor mange deltakere som arrangørene av FÅ-aktiviteter har rapportert at deltok (gjennom rapporteringsskjemaet, se kap 6.2.5). Og bilde 2 reduserer også inntrykket av at folk mest gir uttrykk for bare ønsketenkning: I 2005 oppga 7 % (av de som visste at det var FÅ) at de trodde FÅ ville gjøre at de brukte naturen mer, mens i 2006 oppga tilsvarende 9 % at de hadde brukt naturen mer i 2005 pga. FÅ.

Spørsmålet i bilde 7 er mest for å få en vurdering av om det er samsvar mellom hvordan folk flest tenker og hvordan de ansvarlige har tenkt og prioritert i organiseringa av FÅ. Et slagord for FÅ05 var *"Friluftsliv for alle – hver dag"* og delmål 8 var å *"sikre friluftslivets arealgrunnlag i nærmiljøet"* (se Strategiplanen, vedlegg 2) – altså en klar prioritering av friluftsliv i nærmiljøet. I spørsmålet i nmb er nærmiljø "satt opp mot" fjellet. (For folk flest er nemlig ikke nærmiljøet et fjellområde, men en kan gjerne hevde at fjellet det "klassiske" norske tur- og friluftslandskapet – se for eksempel tekstutvalget i Breivik & Løvmo (1978)). Det er fullt samsvar mellom hvordan FÅ (organisasjoner og myndigheter) og folk flest (77 %) **prioriterer nærmiljøet** som det en burde satse på i FÅ. Men det er interessant å se at bare 44 % **tror** at FÅ har prioritert (for de vet det ikke) på den måten. Nesten like mange tror at FÅ har prioritert *"Friluftsliv i fjellet"*. Det er kanskje et signal til myndigheter og frilufsorganisasjoner at så mange tankekobler friluftsliv og fjell, når de tenker på organiserte og offentlig stimulerte tiltak for friluftslivet?

Undersøkelsen viser videre at det er stor støtte til offentlige tiltak for å stimulere friluftslivet (bilde 8), men ikke så stor tro på effekten av slike tiltak (bilde 9). Kanskje er det skuffende at kunnskapen om lokale / regionale friluftslivstilbud bare ble bedret for 16 % av befolkningen, og i følge nmb kan sannsynligvis ikke så stor andel av dette kobles til at FÅ05 er avviklet (bilde 10). Men om en tar tallet 16 % på alvor så er det en fantastisk økning i kunnskapen om lokale friluftsmuligheter – og i "FÅ-kretser" er det stadig gjentatt at poenget med FÅ er bare å være enda en stimulator sammen med flere andre friluftsstimulatorer – poenget er jo at folk utøver mer friluftsliv. Og kunnskap om mulighetene er et viktig grunnlag for det.

Neste bilde (11) har trykkfeil; spørsmålet dreier seg om kjennskap til lokale/regionale friluftslivsorganisasjoner og deres tilbud (som riktig nok overskrifta sier, men i spørsmål og kommentar er dette blitt feil (til bare **"friluftslivstilbudet"**). Her er effekten litt mindre enn for kjennskapet til friluftslivstilbudet (bilde 10), og det er (tilbudet til) de to store organisasjonene som er blitt bedre kjent (Den Norske Turistforening, og Norges Jeger og Fiskeforening).

13 Samla evaluering av FÅ2005

13.1 Generelt

Som sagt i kapittel 1.2 kan ikke alle mål og delmål for FÅ05 evalueres. Flere av dem er forma så "stort" at resultat ikke lar seg "måle", eller de krever detaljerte før- og etterundersøkelser (mål av typen økt aktivitet, engasjement, rekruttering, arealsikring osv) som ikke lar seg passe inn i ei etterevaluering som dette. Og uansett kunne det fort være vanskelig å skille effekten av Friluftslivets år fra effekten av andre faktorer.

Vi har likevel lagt inn visse vurderinger, selv der datagrunnlaget kan være svakt. Det gjelder særlig når det har kommet fram klare synspunkter fra våre informanter eller når det ser ut til å være visse mønster eller tendenser som vi mener bør nevnes. Det kan reise nyttige refleksjoner hos de som skal stå for senere storaksjoner og "år".

Det er dessuten viktig å huske på at også denne eksterne evalueringa er en form for internevaluering, fordi den konsentrerer seg om "de som var med" – enten som arrangører eller samarbeidsparter. De som ikke fikk støtte til tiltak, eller de som ikke ville eller hadde lyst til å være med, eller de som ikke visste om Friluftslivet år (men burde ha gjort det) ... – de kommer heller ikke til orde her. De gjør det bare indirekte når informanter har nevnt målgrupper de ikke nådde fram til, eller nevnte mulige samarbeidsparter som kunne vært mobilisert osv. Derfor blir kanskje vår evaluering mer av en solskinnshistorie enn om "disse andre" også hadde gitt datagrunnlag for evalueringa. Men dette vet vi ikke noe om.

13.2 Fordeling av penger og tiltak

Kapittel 3.2 sier grovt hvilke økonomiske rammer som gjelder for FÅ2005. Det er imidlertid litt for enkelt å bare vurdere ut fra disse ytre rammene, all den tid en god del midler ble omfordelt / ompostert og gjort disponibelt for FRIFO/FÅ2005. Poenget (problemet?) er at en del instanser og organisasjoner må søke midler nye steder, med nye prosedyrer. Eller de mister noe ett sted for om mulig å få det "kompensert" eller forhåpentlig overgått (i form av mer midler siden det er FÅ) et annet sted. Poenget er at slike rakeringer kan virke inn på forventninger, tilfredshet og ev. skuffelse "over FÅ05". Men dette er det nesten uråd å si noe klart og overordna om.

FRIFO/FÅ fikk søknader om støtte til aktivitetstiltak for mer enn 30 millioner kr, men hadde ca 11,5 millioner å fordele til slike tiltak. I alt er ca 14,5 millioner fordelt på hovedtiltak, kommunikasjonstiltak og (7,1 millioner til) lokale/regionale aktivitetstiltak. Tildelinga ble gjort i form av delfinansiering (i gjennomsnitt rundt 40 %) til tiltak som ble godkjent etter visse kriterier som var lagt for FÅ-prioriteringer.

Fordelingen av tiltak og penger viser i hovedsak at FÅ05 / FRIFO har fulgt retningslinjene gitt av MD i tildelingsbrevet, intensjonene i egen strategiplan, samt de utarbeida kriteriene for tildeling av støtte.

60 % av tiltakene som har fått økonomisk støtte er gjennomført av det lokale nivået i organisasjonene. Disse la beslag på om lag 30 % av tiltakspengene. 31 % av tiltakene er gjennomført av det regionale nivået (for 26 % av pengene). De nasjonale tiltakene har vært færre (knappt 10 % i antall), men de har vært store og kostbare (44 % av pengene).

Tiltak og penger er spredd på en lang rekke organisasjoner, institusjoner og annet. Ca 1/3 av tiltakene er gjennomført av organisasjoner og instanser som ikke ligger under FRIFO-paraplyen. Antall tiltak gjennomført i hvert fylke varierer relativt mye, men forskjellene kan i stor grad forklares ved forskjeller i folketall. Det kan likevel se ut som om andre faktorer har hatt

innflytelse på antall gjennomførte tiltak, uten at vi kan vite hva disse faktorene er, basert på den undersøkelsen vi har gjort.

Relativt mindre er altså innvilga av søknader fra utenfor FRIFO-familien enn innenfor, men dette kan i hovedsak forklares med at kriteriene for tildeling i mindre grad var oppfylt (mindre aktivitets- og friluftslivsretta), at noen hadde søkt om særlig store beløp, og noen hadde også for knapp beskrivelse av hva som skulle gjøres i tiltaket. Dessuten er FRIFO-organisasjonene sannsynligvis bedre kjent med hva som er innefor kriteriene, og de hadde nok også høyere forventninger om et løft i Friluftslivets År, sammenligna et "normalår". Det ville det være rimelig å imøtekomme.

Blant FRIFO-organisasjonene er det DNT som er "vinneren" – i form av størst tildeling. NJFF har fått støtte til nesten dobbelt så mange tiltak som DNT, men de har vært "billigere" å gjennomføre (dvs. fått relativt mindre økonomisk tildeling). Orienteringsforbundet har fått støtte til nesten like mange tiltak som DNT, men de har også fått mindre økonomisk støtte; omlag 1/3 av det beløpet som DNT har fått. Men det blir selvsagt feil å bare sammenlikne kroner og antall tiltak, uten å gå inn på innhold og deltakertall i de gjennomførte tiltakene. For eksempel så har over halvparten av alle deltakerne (som er rapportert å ha vært med) på FÅ-tiltak, vært med i store tiltak med flere enn 5000 deltakere, men disse store utgjør bare 3 % av antall tiltak. Det har altså vært en kombinasjon av få store (delvis sentrale) tiltak med mange deltakere og mange små lokale tiltak med få deltakere på hvert tiltak. 42 % av tiltakene hadde mindre enn 50 deltakere hver, noe som utgjorde bare 2 % av det samlede deltakertallet i FÅ-tiltak.

I forhold til effekt utad for organisasjonene så tyder Natur- og miljøbarometeret på at det er DNT og NJFF som har vært mest synlig i FÅ05 (dvs. som folk sier de har fått bedre kjennskap til). For eksempel blir ikke Orienteringsforbundet (som arrangerte nesten like mange tiltak som DNT) nevnt av de intervjuede.

13.3 God organisering?

13.3.1 Gjennomføring av tiltak i Friluftslivets År 2005

Når det gjelder de som har gjennomført tiltak så er hovedfunnet at de ansvarlige for tiltakene ikke hadde vesentlige problemer (organisatorisk, økonomisk eller praktisk) med planlegging og gjennomføring av egne tiltak. Over 90 % er rett og slett fornøyde med egen gjennomføring. Nær 40 % sier at tiltaket ikke hadde blitt gjennomført om det ikke var for FÅ05. Men dette kan en også snu på: Over halvparten av tiltakene ville sannsynligvis ha blitt gjennomført selv om det ikke hadde vært Friluftslivets år. FÅ05 var altså ikke et så unikt år for mange arrangører – det var et år med noen ekstra økonomiske, organisatoriske og politiske stimulanser og muligheter – og ikke minst forhåpninger. Det betyr også at mye av det organisatoriske har gått mellom kjente aktører og i kjente mønstre. Men for lokale og regionale nivå hadde FÅ05 en del nye prosedyrer for søknader om støtte til tiltak (for eksempel gangen gjennom FRIFO og ikke Fylkesmannen).

Når det gjelder samarbeid så er det samarbeid med eget fylkeslag, med egen moderorganisasjon og/eller med andre friluftslivsorganisasjoner som er hyppigst innrapportert (for rundt 47 % av de som har svart konkret om samarbeidspartnere). Men mest interessant er det vel at 44 % sier de nå hadde samarbeid med nye partnere. Det er særlig nasjonale arrangører og ved store tiltak at en har samarbeidet med andre (av alle kategorier partnere). Og de nasjonale arrangørene er også mest fornøyd med samarbeidet, og også mest fornøyd med kontakten mot ledelsen av FÅ.

Men det er for de små tiltakene at det er mest vanlig å føre opp første gangs samarbeid. Det er interessant siden det tyder på nye lokale samarbeidskonstellasjoner. Og de som samarbeidet synes i hovedsak at samarbeidet fungerte bra, både innenfor egen og med andre organisasjo-

ner / partnere. Dette er i det minste en god start for eventuelt å få til noe som kan kalles nye allianser og vinn-vinn situasjoner, og ei breiere folkelig mobilisering for friluftslivet.

Men det finnes kritikk fra tiltaksarrangørene:

Det er et ønske om å komme tidligere i gang med egen planlegging. For enkelte lokale arrangører ble det etterlyst tidligere informasjon fra sentralt hold i egen organisasjon. Dette er nok noe av grunnen til at tiden fra utlysning av prosjektmidler (medio juni 2004) til søknadsfristen (medio oktober) blir opplevd for kort for mange av søkerne (ferietid, ikke eget sekretariat, sjeldne møter, for sent informert etc). Det er også uttrykt ønske om tidligere avklaring av om tiltaks-søknaden var innvilget, med den samme begrunnelsen – å få tilstrekkelig tid til planlegging. Vår vurdering er at deler av denne kritikken fort må rettes videre mot bevilgende myndigheter og de politiske prosesser (måtte avvente vedtatt statsbudsjett på tampen av 2004). Det er svært uheldig å ikke ha de økonomiske rammene for "året" klart tidligere. Dette er også kritikk som ble reist i evalueringa etter FÅ1993 (Skjæveland & Anderssen 1994).

Kort oppsummert gikk nemlig FRIFO-prosessen med FÅ05 slik:

FRIFO fikk tildelt hovedansvar for gjennomføring av FÅ05 i mars 2003. Første idémøte for FRIFO-organisasjoner ble gjennomført i mai 2003. Prosjektleder ble ansatt i august 2003. Første Idéforum der "alle" (73) organisasjoner mm var invitert (og 43 stilte) ble gjennomført i november 2003, andre Idéforum i juni 2004. Søknadsinfo, skjemaer etc. ble lagt ut på internett i juni 2004, og søknadsfristen var 15. oktober. Dette kan ikke kalles en sendrektig framdrift, men det er like fullt forståelig at mange (særlig lokale / regionale nivå av organisasjoner) har problem med å "svinge seg" fort nok og godt nok, og har kanskje fått informasjon om mulighetene langt senere enn disse datoene kan tilsi. Det kan selvsagt diskuteres om FÅ05 (og de sentrale hjelperne) var gode nok til å nå ut med info (i god tid) til alle som burde vært nådd.

Når det gjelder tilsagn, måtte FÅ05 vente helt til desember 2004 før det var klart hvor mye midler man fikk til gjennomføring av FÅ05, og noen av midlene ble tildelt så sent som i januar 2005. Tilsagnsbrev til arrangørene ble sendt straks det var avklart hvor mye midler som var tilgjengelig. Støtte til tiltak ble utbetalt så snart rapporteringsskjemaet for tiltaket ble registrert hos FRIFO – og de fleste venta til helt mot slutten (februar 2006) og mange var også på overtid. Det er vel ganske vanlig at slike midler utbetales etter gjennomført tiltak, men for organisasjoner/arrangører uten oppsparte midler kan dette selvsagt skape problemer for gjennomføring av tiltaket.

13.3.2 Gjennomføring av Friluftslivets År 2005

Planlegging og gjennomføring av FÅ05 bærer preg av et sterkt og styringsvillig FRIFO, men også et FRIFO med vilje til involvering og samarbeid. De såkalte Idéforum ble etablert allerede høsten 2003. Og før den tid hadde en hatt to idémøter blant de 12 FRIFO-organisasjonene. Det er også mye rosende omtale (gjennom intervjuer og samtaler med informanter) om hvordan FRIFO og prosjektleder har gjennomført planlegging og gjennomføring av FÅ2005. Men selv om det har vært en involverende kultur i FÅ2005, så er det ingen tvil om at det er FRIFO som har hatt (og tatt) hovedansvar for planlegging og gjennomføring av Friluftslivets År (slik de også fikk mandat til fra MD). Noen har også reist spørsmål om de mange Idéforum har virka vel så mye som forum der FRIFO får informert andre og ikke som reelle forum for kontaktskaping og kunnskapsutvikling mellom organisasjoner/etater, eller for å påvirke innholdet i FÅ05?

Vi skal først og fremst uttale oss om FÅ05 sett fra friluftslivetsorganisasjonene og de tiltaksansvarlige, samt fra hovedsamarbeidspartene. Når det gjelder samhandling mellom FÅ/FRIFO og departementer, direktorater, FL og FNF-nettverket, så er det mest et tema for den interne evalueringen. Men det er visse kommentarer fra disse partene også i vårt materiale. For eksempel har flere friluftsråd påpekt at støtten fra Fylkesmannen og fra Fylkeskommunen gikk ned i 2005, slik at de ikke fikk de ekstra midlene til det løftet som skulle gjøres. Og en kommentar

uttrykte meget spesifikt: *"Hvis FÅ skal arrangeres på nytt, og med FNF i rollen som koordinator, bør FNF bli utstyrt med tilstrekkelige ressurser til å kunne utføre den jobben".*

En del kommentarer går på balansen mellom (store) sentrale tiltak og de (mindre) lokale tiltakene, se drøfting i kapittel 13.2. Flere etterlyser sterkere prioritering av lokal aktivitet. Her kunne det nok vært prioritert annerledes og med (enda) sterkere lokal profil. For selv om disse tiltakene dominerte i antall (60 %) så var de "billigere" ved at de bare la beslag på rundt 30 % av tiltakspengene. Men de var (og vil være) forholdsvis små i deltakertall, og da spørres det hva man skal legge i målet om "folkelig mobilisering"? Mange av de store hovedtiltakene gav seg jo også utslag i flere lokale arrangementer, selv om de hadde en sentralt ansvarlig arrangør.

Hovedkonklusjonen er at de fleste tiltaksarrangørene er godt tilfreds med FÅ og FÅ-ledelsen. FRIFO-organisasjonene er noe mer fornøyde enn andre, men forskjellene er små. ¾ mente FÅ2005 var vellykket og over 90 % mente FÅ hadde vært til nytte for dem.

De to hovedsamarbeidspartene, Statskog SF og G-SPORT, er i hovedsak veldig godt fornøyd med samarbeidet med FRIFO og prosjektlederen for FÅ05. Det var både profesjonalitet og effektivitet over arbeidet. Men når det kom til en del konkret profilering og synliggjøring av de to partnerne (ved mange arrangementer), så ble det tydelig at avtaler og forståelse ikke var helt avklart. Og dette ble sannsynligvis forsterket av at "den norske friluftslivskulturen" ikke tenker kommersielt, men ideelt. Resultatet var en mindre omfattende synliggjøring og delvis krav om ekstrabetaling for å bli synlig i forbindelse med markedsføring og gjennomføring av arrangementer. Det er tydelig at det var behov for ytterligere klargjøring av hva som var framforhandla og avtalt, og et bedre arbeid med å kommunisere dette til de en skulle samhandle med (tiltaksansvarlige, organisasjoner, nedover i "systemet").

Organiseringa av FÅ05 har vært prega av et FRIFO med myndighet og vilje til gjennomføring. Styret i FRIFO har formelt sett vært styringsgruppe og hatt det overordna ansvaret for FÅ05. Det er stilt spørsmål ved hvor viktig den såkalte rådgivende gruppa (bestående av FRIFOs generalsekretærmøte og en representant fra Friluftsrådernes Landsforbund og en fra Direktoratet for naturforvaltning) var. Var dette en gruppe som i like stor grad ble informert, som å fungere rådgivende? Og er dette i tilfelle en sterk kritikk av gjennomføring og struktur, eller er det bare en side av en valgt organisasjonsmodell som har samla makt i FRIFO, og som derigjennom er ganske sentralisert, ambisiøs, handlingsretta og effektiv?

Det viktige spørsmålet er: Har noe gått tapt, eller ville noe vært klart bedre ved en annen modell? Det er ikke lett besvart, og har heller ikke stått sentralt i denne eksterne evalueringa. Men vi har grunnlag for visse betraktninger og vi konstaterer for eksempel at den valgte modellen er vesensforskjellig fra den DN foreslo i sitt forslag til MD (i brev av 15.10.02) for planlegging og gjennomføring av FÅ 2005. DN hadde foreslått en styringsgruppe med MD (ved statsråden) som leder og med representanter fra FRIFO, FL, 4 departementer, skogeierforbundet NHO, LO og KS. Videre var prosjektsekretariatet forslått med prosjektleder (fra MD eller DN) og sekretær fra DN (ev. fra FRIFO eller FL). Alt i alt en mer kompleks og kanskje mer "tungrodd" modell. Men i alle fall en modell med kraftig forankring inn i det offentlige og kanskje inn i det politiske. Men MD valgte altså "FRIFO-modellen".

Kanskje har FÅ05 mista noe politisk tyngde og gjennomslag ved den fortetta FRIFO-modellen. Ganske sikkert har en vunnet mye i effektivitet og evne til å få til lokal aktivitet. Det er en utfordring å tenke ut en god alternativ modell som beholder smidighet, handlingsevne og lokalt kontaktnett, og som samtidig bedrer muligheten for friluftspolitisk gjennomslag.

13.4 Måloppnåelse?

13.4.1 Relevante delmål

Jfr. den samla lista av delmål i kapittel 1.2, og de som er nevnt her og som lar seg evaluere i denne rapporten.

Lokalt engasjement og lokale aktiviteter

Det er udiskutabelt at det var et stort lokalt engasjement og mange lokale aktiviteter som ble avvikla i løpet av FÅ05. Seksti prosent av alle tiltak med FÅ-støtte var (pr. definisjon) lokale. Utover det har mange av de regionale og nasjonale FÅ-tiltakene også gitt seg utslag i lokale arrangement. Og ikke minst: Det ble arrangert langt flere tiltak i anledning Friluftslivets År (altså uten FÅ-finansiering), enn de 386 lokale tiltakene (se tabell 4.4) som fikk støtte.

Det er like fullt klart at de mange lokale tiltaka fikk en forholdsvis mindre andel av kronene, og hadde i hovedsak også færre deltakere enn de såkalte regionale og nasjonale tiltaka. Men flere av de store nasjonale og regionale tiltaka hadde jo også i seg mange lokale arrangement og aktiviteter.

Dette er sannsynligvis det delmålet der en har lyktes best med FÅ05.

Økt aktivitet blant prioriterte målgrupper

Utover det overordna "Friluftsliv for alle" så var barn og unge de viktigste målgruppene. Også funksjonshemma og personer med annen etnisk bakgrunn enn norsk var særlig vektlagt. I tillegg har en hatt spesielt fokus på de inaktive i disse målgruppene.

Det er særlig for målgruppa barn at en har fått de store deltakertall. Denne gruppa har en delvis nådd ved å henvende seg til familier og delvis direkte til barn. Beregninger viser at rundt 35 % av de innmeldte deltakerne var barn, 14 % ungdom, 1 % funksjonshemma og knapt 3 % av annen etnisk bakgrunn enn norsk. Vi kan ikke uttale oss om en har lyktes med å aktivisere de mest inaktive i målgruppene.

Selv om nesten like mange arrangører oppgir at det har henvendt seg til ungdom (40 %) som til barn (45 %), så har en altså lyktes i mindre grad når det gjelder ungdom. Barn er nok den enkleste gruppa å nå, og det er også der en har lyktes best. Jevnt over melder arrangørene at de hadde gjort spesielle tiltak for å nå målgruppene sine, og over ¾ mener også at de lyktes i å nå fram til disse gruppene.

Når burde en være fornøyd i forhold til prioriterte målgrupper? Det er selvsagt ikke enkle svar på det. Men her synes det opplagt at en bør være fornøyd i forhold til målgruppa barn, men det er kanskje mer diskutabelt når det gjelder ungdom. Det er i hvert fall liten tvil om at ungdomstiltak har vært lett synlig på FÅ's nettsider, der EXIT hovedtiltak (eksklusivt for ungdom) fort lyser en imot, og med informative oppslag både på hva, hvem, når og hvor. Flere poengterer at ungdom er ei vanskelig gruppe å nå, og noen som har lyktes poengterer hvor grundig planlegging og tilrettelegging som trengs (for eksempel med bredt samarbeid og mange instruktører).

Når det gjelder målgruppene annen etniske bakgrunn enn norsk og særlig funksjonshemma så er det nok en veg å gå før en bør være fornøyd med deltagelsen. Medieanalysen viser også at disse to målgruppene er særlig lite synlige. Men det er flere eksempler på vellykka arrangement for disse gruppene, og det er gjort tilrettelegging mm som har åpna for senere deltakelse fra disse gruppene.

Økt rekruttering til friluftslivet av prioriterte målgrupper

Dette punktet har vi rett og slett ikke data på! Eventuelle kvantitative endringer (medlemstall, deltakelse) vil det uansett være vanskelig å skulle årsaksforklare, og særlig vanskelig å prøve å skille ut effekten av FÅ05 spesielt. Men om en snakker om det organiserte friluftslivet bør ulike organisasjoner etter hvert kunne si hvordan det har gått med medlemstallet og medlemsmassen, og eventuelt ha synspunkt på hvorfor endringer har skjedd.

Økt oppmerksomhet om friluftslivet både fra politikere, offentlige myndigheter, media og samfunnet for øvrig

Selv om noen klager over at det har vært for lite medieoppslag om FÅ05, så er det nok mer korrekt å si at det har vært god mediedekning av året. Men det har vært langt mindre oppslag i region- og riksavisene enn i lokale aviser. Og det er da også de nasjonale arrangørene som gir uttrykk for at de er mindre fornøyde med mediedekningen. Og 80 % av arrangørene hadde gjort egne tiltak for å få medieoppslag omkring eget arrangement og langt på veg lykkes med det.

Det er grunn til å si at FRIFO / FÅ fikk rimelig god økonomisk uttelling til gjennomføring av Friluftslivets År, selv om mange av millionene ikke var ferske midler, men omdisponert fra andre budsjettposter (MD midler). Dessuten kom det en fersk million både fra SHD og fra KKD. Det er vanskelig å si i hvor stor grad dette er uttrykk *"Økt oppmerksomhet om friluftslivet både fra politikere, offentlige myndigheter,..."*. Dette usikre blir ytterligere forsterket av at det var tre ulike miljøvernministere i posisjon (og ett regjeringsskifte) i perioden fra FRIFO fikk tildelt ansvaret for FÅ (Brende), via planlegging og gjennomføring (Hareide), til avslutning og evaluering (Bjørnøy). Dette kan ha redusert den politiske effekten. Når nå for eksempel miljøvernmyndighetene (i 2006) "likevel" har fått mer midler til sikring av friluftsområder enn før, så er trolig det mer en effekt av regjeringsskiftet enn av Friluftslivets År.

Det er en del informanter som mener den politiske uttellingen av FÅ har blitt liten. Noen har uttrykt at FRIFOs sterke prioritering av lokalt tiltaksretta arbeid har gått ut over det politiske og langsiktige arbeidet. Det er også sagt at den valgte organisasjonsmodellen gjorde vegen lengre og tyngre i det politiske og myndighetsretta arbeidet. Alt dette kan være rimelige vurderinger. Og vi må være enige i at friluftslivet – heller ikke i forbindelse med FÅ05 – har fått noe tydelig politisk løft. Men det er for eksempel veldig positivt – og kanskje et nytt politisk signal? – at det kommer midler fra Helse- og sosialdirektoratet og fra Kultur- og Kirkedepartementet til FÅ05, selv om det ikke var så store beløp.

For det mangler ikke på forståelse eller velvilje for friluftslivet – snarere tvert imot. Det grunnleggende problemet er kanskje mer motsatt: Mangler friluftslivet politisk posisjon fordi det er for sjølsagt? At det er noe som alltid bare er der, og som nesten alltid har vært der – som morsmålet og morsinstinktet, som skogene og fjellet, som havet og den friske lufta? Og allemannsretten åpner jo opp alt dette for oss – gratis. Kanskje er det en del av problemet, at vi får for mye gratis i friluftslivet? Temaet er verdt en rapport i seg sjøl: Hvorfor har ikke det norske friluftslivet – som vi er så stolte av og som noen kaller "naturvernets viktigste metode" – en framskutt miljøpolitisk og økonomisk prioritet?

Sikre friluftslivets arealgrunnlag i nærmiljøet

Vi har ikke datagrunnlag for å vurdere i hvor stor grad arbeidet for å sikre nærturområde for friluftslivet fikk et oppsving i FÅ05. Men vi vet at det for tida er relativt gode økonomiske vilkår for sikring av friluftsområde. Vi har ikke undersøkt hva dette betyr i praksis i forhold til nærmiljø og dagliglivets friluftsliv. Og denne satsinga er sannsynligvis mer pga prioriteringer i den nye regjeringa enn pga Friluftslivets år.

Men det er viktig å merke seg resultatet fra Natur- og Miljøbarometeret som viser tydelig støtte i folket for å prioritere nærmiljøet for spesiell innsats i FÅ05.

Bedret tilgjengelighet for prioriterte målgrupper

Dette er også et vanskelig mål å vurdere. Det er klart at mange aktører har gjort en innsats for å tilrettelegge for og stimulere spesielle grupper til aktivitet i naturen. Så lenge dette er delmål under overskrifta 'Areal' så er det sannsynligvis tenkt på fysisk tilgjengelighet, og kanskje er det tenkt spesielt på målgruppa handikappa? Som vi har vist tidligere er nok dette den målgruppa som en i minst grad klarte å nå fram til. Men det kan likevel ha blitt gjort gode og varige tiltak, selv om det ikke gav seg så store utslag i deltakertall i løpet av FÅ05.

I denne sammenheng er det viktig å minne om forholdet mellom mentale, sosiale og fysiske barrierer. Og en kan spørre: Hvor langt kan en (fysisk) tilrettelegge seg vekk fra "utilgjengeligheten"? Her er det verd å nevne at mange viste initiativ og kreativitet overfor personer med annen etnisk bakgrunn (invitere direkte, flerspråklige guider og tilpassa mat). Mange tiltak er også rettet mot eldre (tilby transport, sette ut ekstra benker). Slike spesielle fokus kan ha bidratt til kompetanseoppbygging i organisasjonene som gjør det enklere å både få med og tilrettelegge for disse gruppene i fremtiden, og dermed at tilgjengeligheten er bedret.

Allianser som skaper "vinn – vinn" situasjoner

Ja, det har vært mye samarbeid i løpet av FÅ04 og mange er godt fornøyde med samarbeidet. Det er også interessant å merke seg at hele 44 % av de tiltaksansvarlige har samarbeidet med helt nye samarbeidspartnere i sitt / sine FÅ05-tiltak. Dette er en indikasjon på at det er prøvd ut nye allianser og sannsynligvis har det gitt "vinn-vinn" situasjoner – uten at det kan dokumenteres noe grundigere. All den tid særlig mange av de tiltaksansvarlige var enige i utsagnet "samarbeidet med andre utenfor egen organisasjon fungerte bra", så styrker det vår antakelse.

13.4.2 Hovedmål

Folkelig mobilisering til gagn for norsk friluftsliv i vid forstand

Svært mange friluftslivstiltak er gjennomført i løpet av året 2005 – og med et bredt spekter av innhold. Noen har fått direkte økonomisk støtte fra FÅ-potten. Det er disse (649 innrapporterte) som er hovedgrunnlaget for denne evalueringen. Men på FÅ sin aktivitetskalender (på internett) er det informasjon om tre ganger så mange tiltak (1918), og i tillegg må en regne med at atter andre (organiserte) tiltak ble motivert av FÅ eller "solgte" sitt tilbud under en "Friluftslivs År fane".

Gjennomføringa er prega av stor og ganske jevn geografisk spredning (relativt minst i Oslo/Akershus) og stor variasjon i friluftsmessig innhold – dette blir bekrefta både i rapporteringsskjemaene og gjennomgangen av medieoppslag. Summering av innrapporterte deltakertall på FÅ-arrangement gir om lag 350.000 deltakere. Tall fra Natur- og Miljøbarometeret 2006 tyder også på et deltakertall i denne størrelsesorden.

Dessuten har det vært mye samarbeid om arrangement – både innen og mellom ulike friluftslivsorganisasjoner, og med organisasjoner og etater mer eller mindre utenfor friluftslivsfeltet.

Alt dette er positive vurderinger i forhold til første hovedmål, men:

Det er selvsagt vanskelig å vurdere suksess i forhold til et så ambisiøst og uevaluerbart mål som *"folkelig mobilisering"*. Og hvor *"vid forstand"* skal man legge til grunn for å vurdere graden av *"gagn for norsk friluftsliv"*? I denne evalueringa har vi ikke gått i noen innholdsmessig normativ vurdering av fenomenet 'norsk friluftsliv'. Noe slikt finnes heller ikke i tildelingsbrevet fra MD (bortsett fra formuleringen *"å fremme et romslig friluftsliv"*), og i liten grad i Strategiplanen for FÅ (Vedlegg 2), med unntak for ett avsnitt i punkt 1 (Viktige utfordringer, trender og utviklingstrekk). Her vektlegges det hvor viktig det er å rekruttere barn og unge for friluftslivet, og videre: *"Når det gjelder ungdom, så er det en trend for mer moderne prestasjonsorientert eller sportslig preget friluftsliv. Det er en utfordring å kunne møte disse mer på deres premisser."* Barn og unge var jo de viktigste målgruppene for FÅ2005, og det å møte *"disse mer på deres premisser"* er ikke bare en utfordring for FÅ05, det kan også være en utfordring i forhold til hva som er (tradisjonelt) å regne som friluftsliv og ikke.

Det å både skulle tilfredsstille det overordna mottoet for FÅ 2005 *"Friluftsliv for alle – hver dag"*, og samtidig prøve å nå flere spesielle målgrupper (barn, unge, de med annen etnisk bakgrunn, samt funksjonshemma) er et veldig ambisiøst prosjekt. Dessuten blir de inaktive innen målgruppene nevnt spesielt: *"Overfor inaktive skal friluftslivsaktiviteter introduseres gjennom positive førstegangsopplevelser med hensyn på å oppnå varige effekter"* (FRIFO 2004: 4, i Vedlegg 2), noe som igjen er voldsom ambisjon.

I denne sammenheng er det viktig å minne om noe av det mest særprega som forskning har påvist med friluftsliv og friluftslivsutøvere, nemlig variasjon i innhold, aktiviteter, motivasjon, miljøpreferanser, opplevelser og utbytte (se for eksempel Kaltenborn & Vorkinn 1993, som NINA publiserte i anledning Friluftslivets År 1993). Derfor må en ri veldig mange hester – samtidig – når en har så mange målgrupper og delmål å nå.

Men om en toner ned litt denne ambisjonen om å skulle få til alt og nå alle, så er det et veldig positivt resultat (og i nettopp **retning** av disse ambisiøse mål) at det har vært så mange ulike aktiviteter og arrangører i sving, og aktivitetene har påviselig vært veldig varierte. Men en kan kanskje spørre om en har vært nytenkende nok i forhold til å få "mobilisert" nye målgrupper, slik en gjerne ville. Dette peker mot neste hovedmål, nemlig å

Synliggjøre friluftslivets mangfold og samfunnsmessige betydning

Mye av dette mangfoldet er som sagt vist i gjennomføringa av FÅ05 (mengda tiltak, samt variasjonen i målgrupper og aktiviteter). Dette er påvist både gjennom rapporteringsskjema (f.eks. tabell 5.1) og innholdsanalysen av presseoppslag (figur 9.2). Det har dessuten vært stor lokal aktivitet og mange deltakere på aktiviteter. Stor grad av samarbeid innen og mellom organisasjoner styrker det samme bildet.

Men en har sannsynligvis lykkes bedre med å vise mangfoldet enn i å få fram den samfunnsmessige betydningen. FÅ05 har nok ikke lykkes helt med å styrke friluftslivets politiske posisjon, noe som ville ha vokst ut av nettopp det å få fram den samfunnsmessige betydningen. Det er for eksempel ennå en lang veg å gå for å få fordelt ansvar og politisk engasjement på og mellom alle de relevante departementene (Miljøvern-, Kultur-, Landbruk- og ikke minst Helsedepartementet).

Avslutningsvis – og kanskje dessverre som en illustrasjon på friluftslivets manglende eller litt bortgjømte samfunnsmessige posisjon – er det fristende å vise til en ny landsomfattende aksjon som nå blir gjennomført (september 2006). Den blir kalt "Hvert skritt teller" og har LHL (Landsforeningen for hjerte- og lungesyke) som ansvarlig arrangør, men i et samarbeid med ulike lag, foreninger og sponsorer. Poenget er å få folk mer fysisk aktive fordi inaktivitet er en hovedårsak til sykdom og til svært mange dødsfall (i følge Aftenposten 22. august til ett av fire dødsfall). Fra hjemmesida sakser vi følgende: *"Målet med Hvert skritt teller er å få folk flest til å bevege seg mer i hverdagen, gjennom en morsom, tilrettelagt og inkluderende kampanje vi håper kan utvikle seg til å bli en folkebevegelse."* (<http://www.hvert-skritt-teller.no/>). Dette kunne nesten vært et mål i Friluftslivets År. H M Dronning Sonja er kampanjens høye beskytter (som for FÅ05) og Helse- og omsorgsminister Sylvia Brustad er en av frontpersonene.

Hva er så problemet med dette: Jo, ingen friluftslivsorganisasjoner er med som samarbeidspartnere, og ordet friluftsliv er ikke nevnt én gang verken på hjemmesida eller i noen av de mange avisartikler vi har lest i forbindelse med oppstart av aksjonen (men mange av aktivitetene som blir foreslått er sjølsagt friluftslivsaktiviteter). For oss som er "innafor friluftsfamilien" er FRILUFTSLIV det første vi tenker på når behovet for mer fysisk aktivitet nevnes, for de som er "utafor" er det tydeligvis ikke det. Vi ser dette som et eksempel på at "friluftslivets samfunnsmessige betydning" (eksemplifisert med helse og aktivitet) ikke er tilfredsstillende synliggjort – og det er bare 8 måneder siden FÅ 05 ble avslutta! Endatil viser vår medianalyse av FÅ05 at det er nettopp helsegevinsten som er den samfunnsmessige betydningen som har fått mest oppmerksomhet i media.

I sin hilsmingstale på årsmøtet i FRIFO 11. mai 2006 sa miljøvernministeren at hun i neste Stortingsmelding om regjeringas miljøvernpolitikk (som legges fram neste år) tar sikte på å *"redegjøre for hvordan de ulike departementenes rolle kan styrkes og avklares i en offensiv for friluftslivet."* (<http://www.odin.no/md/norsk/aktuelt/taler/minister/022001-090158/dok-bn.html>). Det kan være et viktig grep. Ministeren sa også at det er satt av mer spillemidler til friluftslivsfor-

mål, og mer midler for tilskudd til anlegg i fjellet. Ellers er prioriterte områder skogvern, vern av strandsonene og bruken av nasjonalparkene. Alt dette er viktig for friluftslivet. Senere i foredraget sier ministeren at *"Kampen om arealene blir stadig viktigere"*, og helt til slutt at *"... den norske naturgleden i hverdagen (er) vårt sterkeste kort..."*

Her er vi helt enig og derfor mener vi at det viktigste feltet sannsynligvis er – slik Friluftslivets År 2005 vektla – *"Friluftsliv for alle – hver dag"*. Og da kan en si at friluftsliv i nærmiljøet er det viktigste friluftslivet, og bonære naturområder den viktigste kamparenaen. Og der står nok også den vanskeligste kampen. Spørsmålet nå er om FÅ05 har styrket den politiske posisjonen til friluftslivet og ført oss noen skritt framover mot MINDRE TAP av skog og annen natur i nærområdene. For det er ikke snakk om å vinne mer natur for nærfriluftslivet, det er snakk om å bremse og begrense tapet.

14 Konklusjoner og anbefalinger

14.1 Friluftslivets År 2005!

MD ga FRIFO (Friluftslivets fellesorganisasjon) ansvaret for å planlegge og gjennomføre Friluftslivets År 2005. Og FRIFO (ved styre, sekretariat og prosjektledelse) har hatt styringa av det hele, men med gode muligheter for innspill fra etater og organisasjoner, særlig gjennom den åpne møteserien med Idéforum.

Det var rimelig godt økonomisk grunnlag for å få til stor aktivitet i FÅ05, selv om mye av de disponible midlene kom gjennom omposteringer og ikke "friske FÅ-midler". Nær 12 millioner gikk til aktivitetstiltak, og rundt 3 millioner til kommunikasjons- og reklametiltak.

Det har vært svært høgt (lokal) aktivitet i FÅ05. Vi har analysert de 649 tiltakene som fikk økonomisk støtte (etter søknad), men i tillegg har det vært svært mye annen aktivitet i anledning FÅ (på for eksempel lokale initiativ). Alt dette gir et bilde av mange (typer) arrangement, mange deltakere (anslått til ca 350.000) og en ganske brei folkelig mobilisering. FRIFO er sannsynligvis den beste koordinerende aktøren til nettopp å få til så bredt (geografisk og friluftsmangfoldig) engasjement lokalt – pga det store organisasjonsapparatet. FRIFO sine egne medlemsorganisasjoner har fått bedre økonomisk uttelling enn andre organisasjoner, men det ser ut til å være gode grunner (og ganske klare kriterier) for de tildelinger som er gjort. Det har vært mye samarbeid i gjennomføringa av tiltak, både innen og mellom friluftsgesamtisjoner, men også med andre organisasjoner og etater. Og i hovedsak er det veldig positive tilbakemeldinger på nettopp samarbeidserfaringene. Rundt 80 % av alle tiltak har fått pressedekning – et veldig høgt tall – men oppslagene har særlig vært i lokale aviser. En del sentrale aktører er mer misfornøyd med mediegjennomslaget for FÅ05, fordi en har vært mer fraværende i riksmedia.

FRIFO har villet veldig mye med FÅ05, med flere prioriterte målgrupper og mange og ambisiøse mål og delmål. En ville nå "alle", men har spesielt utpekt fire målgrupper (barn, unge, "annen etnisitet", funksjonshemma). Av disse fire er det nok særlig i forhold til barn (det vil ofte si familier) at en har lyktes. Til en viss grad har en også nådd fram til ungdom – en gruppe som opplagt er vanskeligere å få "tak i". Når det gjelder grupper med annen etnisk bakgrunn og de funksjonshemma har FÅ05 lyktes mindre, men det finnes gode eksempler på vellykka tiltak.

I forhold til de to hovedmålene for FÅ05 har en nok lyktes best med en "*folkelig mobilisering til gagn for norsk friluftsliv i vid forstand*". Det andre hovedmålet er todelt, og det å "*synliggjøre friluftslivets mangfold*" har en også lyktes ganske bra med – både tiltaksanalysen og medieanalysen viser for eksempel et stort spekter av aktiviteter. Et stykke på veg har en nok også fått "*synliggjort friluftslivets samfunnsmessige betydning*", om lag 1/3 av de analyserte avisartiklene bidrar til dette (de fleste med vekt på helseaspektet). Dette målet henger nøye sammen med delmålet om å "*øke oppmerksomheten om friluftsliv fra politikere, offentlige myndigheter og media*". Omtalen av FÅ og FÅ-tiltak i media er alt omtalt og må sies å være ganske tilfredsstillende. Når det gjelder friluftslivets posisjon hos politikere og offentlige myndigheter så er nok det lærretet nesten like langt å bleike nå, som før FÅ05. Dette har vært, og er, en svært viktig og vanskelig oppgave. Og forhåpentlig gir FÅ05 enda et lite bidrag i riktig retning. Men sannsynligvis har ikke FRIFO lyktes helt med den delen av prosjektet sitt. Kanskje burde tyngre politiske, administrative og faglige myndigheter vært inne i styrende posisjon for FÅ05. Risikoen ville da fort være en mer tungrodd, mindre smidig og lite effektiv ledelse som ville gi mindre gevinst der FRIFO lyktes godt (lokal aktivitet og bredt engasjement).

14.2 Hva så? Anbefalinger til neste gang

En kan tenke seg anbefalinger på tre nivå:

1. Organisering av og innhold i FÅ: hovedaktør, modell og mål for arbeidet

2. Forholdet mellom FÅ-ansvarlig og politiske, bevilgende myndigheter
3. Forholdet mellom FÅ-ansvarlig og de gjennomførende aktørene

Til 1 og 2:

For FÅ2005 var det udiskutabelt at FRIFO satt ved roret, selv om svært mange ("alle") har vært invitert til å gi innspill og påvirke innholdet: FRIFO fikk tildelt hovedansvaret fra MD og de har styrt "FÅ-skuta" gjennom Friluftslivets År. Og en har tydelig lyktes når det gjelder å få til mye og variert lokal aktivitet. Det bør likevel vurderes om flere instanser enn FRIFO burde vært med i en mer formelt styrende posisjon i FÅ-arbeidet, for eksempel representanter fra faginstanser som Friluftsrådernes Landsforbund, Direktoratet for naturforvaltning og kanskje også fra departementene. Et slikt grep kunne være verdt å prøve i et forsøk på å styrke den politiske og samfunnsmessige posisjonen til friluftslivet. Men som alt sagt: risikoen for å få en mer upraktisk og tungrodd modell er til stede. Dessuten er det regionale leddet (fylkeskontaktene i FÅ) en utfordring, både økonomisk og organisatorisk. Har FNF hatt gode nok vilkår for å gjøre jobben sin?

Hvordan gjøre friluftslivet politisk synlig og prioritert? For omsatt i politisk posisjon og økonomisk prioritering så lever friluftslivet et ganske så nøytralt liv – også innafor miljøsektoren (i forvaltning, i forskning, i planlegging osv.). Så sjøl om "alle er for friluftsliv" fordi det er så sunt og trivelig og norsk, så er friluftslivet også så sjølsagt at det fort bare drukner i et hav av velvilje. Kanskje burde en hatt en systematisk analyse av ulike "år" – hvordan var de organisert, hvor stor var (og fra hvor kom) finansieringa, hvor sentral var direkte involvering fra departementalt hold (politisk / administrativ ledelse)? I det hele tatt: Hvordan var organiseringa, hvor godt lykkes en (og med hva)? Poenget er at alle slike tema-år konsentrerer seg om et samfunnsaktuelt område som det er (tilstrekkelig) politisk vilje til å løfte fram og gi spesiell oppmerksomhet. Lyktes man? ... eller: Når har en lyktes med det? Var for eksempel FÅ05 for ambisiøs med for mange målgrupper og målsettinger? Er effekten større med et enklere mål for øyet?

Vi ser av Natur- og miljøbarometeret 2006 at over 50 % av befolkningen er "svært positive" til offentlige tiltak for å stimulere friluftslivet, men bare 5 % har "svært stor tro" på effekten av et "friluftslivets år." Er det noe "politisk-avlat-prega" over slike år? Gir det et skinn av at noe blir gjort, av at temaet har fått politisk prioritet? Og derfor også denne faren for "sovepute-effekt".

Til 3:

Det er viktig med god tid fra en utlysing blir kunngjort og fram til søknadsfristen. Det er en større "treghet" i (særlig lokale ledd) av organisasjoner, for eksempel er det gjerne lang tid mellom møtene, alt skjer frivillig/på fritid, og det er en sommerferie i mellom som forverrer problemet. Det har kommet dels sterke kommentarer på nettopp dette i denne gjennomføringa av FÅ. Men det er selvsagt like viktig at den ansvarlige (her: FRIFO) får rammebetingelser som gjør dem i stand til gi god service til de som søker og vil sette i gang tiltak.

Det har kommet fram et ønske om bedre kunnskap om hvem som arbeider med hva – innafor friluftslivsfeltet. En bedre kunnskap og oversikt ville både stimulere og effektivisere samarbeid. Kanskje er det særlig de "friluftslivs-relevante" organisasjoner og etater, men som ikke er medlemmer av FRIFO, som lever et litt anonymt liv i forhold til de som er del av "familien"? Men kunnskapen om disse er nok like viktig for FRIFO-organisasjonene, særlig når det er snakk om utradisjonelle prosjekt og samarbeid for å nå fram til nye grupper. Sannsynligvis er slikt samarbeid viktig for å vise den samfunnsmessige betydningen av friluftslivet.

Tilbakemeldinger fra noen tiltaksarrangører slår hull på myten om at "personer med annen etnisk bakgrunn enn norsk" er vanskelige å mobilisere til friluftsliv. Det blir sagt at når man inviterer disse personene relativt direkte, og når man har et opplegg som er litt sosialt, så er de lette å mobilisere. Dette er viktig lærdom å ta med seg i det videre arbeidet med å mobilisere den norske befolkning (uavhengig av "etnisk bakgrunn") til friluftslivet, og bør dessuten være utgangspunkt for et eget forskningsprosjekt på etnisitet og friluftsliv i Norge.

Man kan også ta lærdom av erfaringene fra FÅ05 med at det er vanskelig å skaffe (nok) riksdekkende mediedekning av en slik satsing. I FÅ05 ble det innledet et samarbeid med et TV2 som resulterte i serien Turklar, som ga friluftslivet mye TV-tid direkte rettet mot hovedmålgruppene. Dette kan sees som en måte å kompensere for manglende interesse fra riksdekkende medier, men hadde en ganske stor økonomisk kostnad for FÅ05.

Referanser

Breivik, G. & Løvmo, H. (red.) 1978: Friluftsliv. Fra Fridtjof Nansen til våre dager. Oslo: Universitetsforlaget.

Bø, Tor Petter (2003): Arbeidskraftundersøkelsen. Tilleggsundersøkelser om funksjonshemmede - Flere funksjonshemmede i arbeid. ssb.

<http://www.ssb.no/samfunnsspeilet/utg/200501/06/art-2005-03-03-01.html>

FRIFO 2004. Strategiplan for friluftslivets år 2005. Oslo: FRIFO

Kaltenborn, B.P. & Vorkinn, M. (red.) 1993. Vårt friluftsliv. Aktiviteter, miljøkrav og forvaltningsbehov. - NINA Temahefte 3.

Miljøverndepartementet (2003): Friluftslivets år 2005 – tildeling av hovedansvar. Avklaring av rammer for videre planlegging. Brev fra MD til FRIFO datert 31.03.2003

Skjæveland, O. & Anderssen, N. 1994. *Evaluerings av aksjonen Friluftslivets år 1993. En rapport om organisering og samarbeid*. HEMIL-rapport nr. 7. HEMIL-SENTERET. Universitetet i Bergen.

SSB (2004): Innvandring og innvandrere – temasider www.ssb.no/emner/00/00/10/innvandring/

St. meld. Nr. 39 (2000-2001) *Friluftsliv. Ein veg til høgare livskvalitet*. Miljøverndepartementet.

TNS Gallup (2006): Natur- og miljøbarometeret. Nordmenns holdninger og atferd i natur- og miljøvernsspørsmål. Oslo: TNS Gallup

Vedlegg 1:
Tildelingsbrev fra MD

DET KONGELIGE
MILJØVERNDEPARTEMENT

Statsråden

Friluftslivets fellesorganisasjon
Nedre Slottsgt. 25
0157 Oslo

Deres ref

Vår ref

Dato

Ark:

31 MAR 2003

**FRILUFTSLIVETS ÅR 2005 – TILDELING AV HOVEDANSVAR
AVKLARING AV RAMMER FOR VIDERE PLANLEGGING**

Jeg viser til deres brev av 28. september 2001 samt brev av 30. januar i år.

St. meld. nr. 39 (2000-2001) om friluftsliv anbefaler at det gjennomføres et nytt friluftslivets år i 2005. Stortinget hadde ingen innvendinger til dette da meldingen ble behandlet våren 2002.

Friluftslivets fellesorganisasjon ble tildelt ansvaret for det første temaåret i 1993 og hovedinntrykket fra evalueringen var meget positiv. FRIFOs styre besluttet høsten 2001 å søke departementet om å få hovedansvaret også for gjennomføringen av det kommende temaåret. Organisasjonen pekte på nødvendighetene av å komme tidlig i gang med forberedelsene og understreket behovet for tilstrekkelig med midler til prosjektet.

Miljøverndepartementet ba ved årsskiftet 2001/2002 Direktoratet for naturforvaltning om å legge fram forslag til oppfølging av friluftsmeldingen på dette punktet. Forslaget forelå i oktober i fjor. I vår egen miljøhandlingsplan for perioden 2003-2006 er det lagt til grunn at vi skal *starte arbeidet med "Friluftslivets år 2005" ved å invitere FRIFO til å ta prosjektansvaret*. På bakgrunn av denne beslutningen mottok vi deres innspill til rammer for prosjektet i slutten av januar i år.

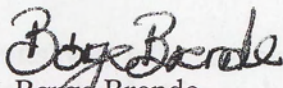
Jeg viser til MDs miljøhandlingsplan og inviterer med dette FRIFO til å ta hovedansvaret for planleggingen, gjennomføring og evalueringen av "Friluftslivets år 2005".

Jeg ønsker å komme tilbake til en nærmere drøfting av premisser og mål for prosjektet sammen med FRIFO og Direktoratet for naturforvaltning. Følgende punkter forutsetter jeg imidlertid at vil stå sentralt i det videre planleggingsarbeidet:

- Prosjektet bør starte allerede inneværende år og avsluttes innen utløpet av 2. kvartal 2006.
- FRIFO utarbeider et strategidokument basert på eget innspill av 30.10.03. I den sammenheng skal Direktoratet for naturforvaltnings forslag av 15.10.02, med unntak for punktene om organisering og finansiering, også vurderes.
- Prosjektet skal bygge på erfaringer fra andre relevante temaår og kampanjer fra 90-tallet, og involvere de forsknings- og undervisningsinstitusjoner som har kompetanse på feltet.
- Prosjektet skal være til gagn for norsk friluftsliv i vid forstand. Det er forutsettes derfor at alle større, offentlige, private og frivillige organisasjoner med formål å fremme et romslig friluftsliv i tråd med de nasjonale målene, vurderes med tanke på deltakelse i prosjektet.
- Prosjektet skal bygge brede allianser til andre relevante kampanjer, temaår og prosjekter med sikte på "vinn-vinn-effekter". Eksempler på slik er " Hundreårs-markeringen – Norge 2005", "Norske Spor", "iNatur", "Den kulturelle skolesekken", m.fl.
- Aktivitet, deltakelse, stimulering og motivering skal kjennetegne selve gjennomføringen av året og barn og unge skal være primærmålgruppen. Det bør tilstrebes et minimum av seminarer, konferanser o.likn.

Jeg ser fram til å samarbeide med FRIFO om planleggingen og gjennomføringen av "Friluftslivets år 2005" og ønsker lykke til med oppgaven !

Med hilsen

Børge Brende

Vedlegg 2:

STRATEGIPLAN FOR FRILUFTSLIVETS ÅR 2005

Innledning/bakgrunn	1
1. Viktige utfordringer, trender og utviklingstrekk	2
2. Hovedmål	3
3. Delmål	3
4. Målgrupper	4
5. Tiltak	4
6. Organisering og samarbeidsparter	5
7. Kommunikasjon	6
8. Økonomi	6
9. Evaluering	7

Innledning/bakgrunn

I forbindelse med arbeidet med stortingsmelding nr. 39 (2000 – 2001) Friluftsliv – Ein veg til høgare livskvalitet, kom friluftslivsorganisasjonene bl.a. med et forslag om at det ble arrangert et nytt Friluftslivets År 10 år etter det forrige i 1993.

I stortingsmeldingen foreslo Regjeringen et nytt Friluftslivets År i 2005 som et tiltak i forhold til motivasjon og stimulering. Regjeringen begrunner dette med at det i et samfunn med sterk konkurranse fra andre aktiviteter er behov for å jevnlig fokusere på **verdien** av friluftslivet gjennom en **folkelig mobilisering** for og en **synliggjøring** av friluftslivet.

Med ”en folkelig mobilisering for friluftslivet” forstås en koordinert og bred lokal mobilisering av aktivitetstilbudet innenfor friluftsliv, ikke bare overfor grupper som er aktive, men også overfor de som er inaktive eller ikke driver organisert friluftsliv.

En ”synliggjøring av friluftslivet” er et sentralt krav til Friluftslivets År 2005, og må inneholde en optimal blanding av større arrangementer, markedsføring og kommunikasjon.

Det skal videre fokuseres på **verdien** av friluftslivet, først og fremst på friluftslivets **egenverdi** som aktivitet, opplevelse og ferdighet. I motiveringsarbeidet er det da naturlig å trekke frem den trivselsmessige betydningen av friluftslivet. Men i forbindelse med arbeid for økt samfunnsmessig betydning er det naturlig å trekke frem viktige positive ringvirkninger, som eksempelvis den helsemessige betydningen av friluftslivet.

Friluftslivets fellesorganisasjon, FRIFO, sendte på vegne av sine 12 medlemsorganisasjoner en anmodning til Miljøverndepartementet om, som i 1993, å få prosjektansvaret for Friluftslivets År 2005. I sitt svarbrev av 31. mars 2003, hvor FRIFO får oppdraget, forutsetter miljøvernminister Børge Brende at følgende punkter vil stå sentralt i det videre planarbeidet:

- Prosjektet bør starte allerede inneværende år og avsluttes innen utløpet av 2. kvartal 2006.
- FRIFO utarbeider et strategidokument basert på eget innspill av 30.01.03. I den sammenheng skal Direktoratet for naturforvaltnings forslag av 15.10.02, med unntak for punktene om organisering og finansiering, også vurderes.

- Prosjektet skal bygge på erfaringer fra andre relevante temaår og kampanjer fra 90-tallet, og involvere de forsknings- og undervisningsinstitusjoner som har kompetanse på feltet.
- Prosjektet skal være til gagn for norsk friluftsliv i vid forstand. Det forutsettes derfor at alle større, offentlige, private og frivillige organisasjoner med formål å fremme et romslig friluftsliv i tråd med de nasjonale målene, vurderes med tanke på deltakelse i prosjektet.
- Prosjektet skal bygge brede allianser til andre relevante kampanjer, temaår og prosjekter med sikte på ”vinn-vinn-effekter”. Eksempler på slike er ”Hundreårsmarkeringen – Norge 2005”, ”Norske Spor”, ”iNatur”, ”Den kulturelle skolesekken” m.fl.
- Aktivitet, deltagelse, stimulering og motivering skal kjennetegne selve gjennomføringen av året og barn og unge skal være primærmålgruppen. Det bør tilstrebes et minimum av seminarer, konferanser o.likn.

Et ”romslig friluftsliv” fortolkes som at det skal kunne rekrutteres nye og viktige grupper i befolkningen til helsefremmende og trivselskapende naturkontakt. Det skal også være åpenhet for flere motiv for og former for friluftslivsutøvelse under forutsetning av at aktivitetene er miljøvennlige og helsefremmende.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) foreslår i sitt innspill av 15. oktober 2002 at målsettingen for året bør være ”Friluftsliv for alle” sett i et folkehelseperspektiv. DN's innspill er tatt med i vurderingsgrunnlaget for strategiplanen.

I vurderingsgrunnlaget inngår også evalueringen av Friluftslivets År 1993, evalueringen av Folk i form til vinter-OL 94 og erfaringene fra Naturvernåret 1995 og Kulturminneåret 1997.

I møter med FRIFOs medlemsorganisasjoner og på Friluftslivets Års Idéforum er det kommet mange innspill til arbeidet med strategiplanen. Her følger en kortfattet oppsummering:

- Det er viktig med et overbyggende hovedmål/slagord/motto
- Det er viktig å presentere friluftsliv som en positiv livsstil i det norske samfunn
- Kommunikasjon og visualisering må vektlegges – kommunikasjon bør være et eget punkt i strategiplanen
- Organisasjonene må få utvikle det de er gode på
- Støtte til lokal aktivitet må prioriteres
- Friluftslivets År 2005 bør føre til en mer samordnet og helhetlig friluftslivspolitik
- Et resultatkrav må være at friluftsliv får større politisk oppmerksomhet og dermed tilføres økte ressurser
- Det er viktig å tenke resultat utover 2005

Strategiplanen skal være et helhetlig styringsdokument, uten å gå i detaljer hva gjelder konkrete tiltak. Det hører hjemme i en egen handlingsplan/tiltaksplan. Strategiplanen skal imidlertid kunne styre prioriteringene av tiltak.

1. Viktige utfordringer, trender og utviklingstrekk

Friluftslivsmeldingen har en bred omtale av disse elementene. Det vises særlig til kap. 3, Friluftsliv i eit nytt hundreår – status og utfordringer, og til kap. 5, Friluftslivet i endring.

FRIFO har i sin langtidsplan også analysert hvilke utviklingstrekk og utfordringer friluftslivsorganisasjonene spesielt bør ha oppmerksomheten på.

En kortfattet og oppsummert fremstilling er:

- Press på den allmenne ferdselsretten
- Innskrenkning i verdifulle rekreasjonsområder
- Manglende kunnskap om og evne til ferdsel og opphold i naturen
- Manglende naturkontakt og fremmedgjøring overfor natur
- Økende fysisk inaktivitet, især blant barn og unge og grupper med annen etnisk bakgrunn

Det er samtidig viktig å ta med at nyere undersøkelser gir et positivt bilde av friluftslivets status i befolkningen. Undersøkelsene viser at friluftslivet har en sterk forankring både hva gjelder interesse, verdier og faktisk utøvelse. Omkring 90 % av den voksne befolkningen deltok i minst en av de mest tradisjonelle friluftslivsaktivitetene i 1999.

Friluftslivet i fremtiden vil avhenge av de som i dag er barn og unge. Her ser man på den ene siden en positiv utvikling i form av flere utedager i skoler og barnehager, og økt antall medlemskap i eksempelvis DNTs Barnas Turlag og NJFFs Fiskeklubben. På den annen side er det klare utfordringer i forhold til mange barn og unge hva gjelder både fysisk inaktivitet og evne til ferdsel og opphold i naturen. Når det gjelder ungdom, så er det en trend for mer moderne prestasjonsorientert eller sportslig preget friluftsliv. Det er en utfordring å kunne møte disse mer på deres premisser.

I 2005 vil det også bli en stor markering av at det er 100 år siden unionen med Sverige ble oppløst. En utfordring for Friluftslivets År 2005 er kampen om oppmerksomheten, idet det er avsatt store ressurser til markeringen av unionsoppløsningen. Markeringen gir samtidig mange muligheter til konstruktivt samarbeid. Friluftsliv har vært og er fortsatt en viktig del av vår nasjonale identitet og kulturarv og bør således kunne være godt egnet for samarbeid.

2. Hovedmål

Med utgangspunkt i grunnlaget og føringene for Friluftslivets År 2005 som fremgår i innledningen, er hovedmålet:

- Få til en **folkelig mobilisering** til gagn for norsk friluftsliv i vid forstand
- **Synliggjøre** friluftslivets mangfold og samfunnsmessige betydning

Friluftslivets År 2005 skal ha et overbyggende slagord/motto og logo. Grunnlaget for utarbeidelsen av slagordet vil være:

”Friluftsliv for alle – hver dag”

Dette understreker også friluftslivet som en del av den norske livsstilen.

Utarbeidelsen av logo og motto relateres til de ulike målgrupper.

3. Delmål

Delmålene representerer de områdene det er strategisk viktigst å lykkes på for å oppnå hovedmålsettingene. I den videre planleggingen utformes nærmere resultatmål tilknyttet disse.

Delmålene er:

Aktivitet:

1. Lokalt engasjement og lokale aktiviteter
2. Økt aktivitet blant prioriterte målgrupper

Politisk:

3. Sikre grunnlaget for god opplevelseskvalitet.
4. Økt rekruttering til friluftslivet av prioriterte målgrupper
5. Økt oppmerksomhet om friluftslivet fra politikere, offentlige myndigheter og media
6. En mer samordnet og helhetlig friluftslivspolitik

Økonomi:

7. Økte bevilgninger til friluftslivsaktiviteter

Areal:

8. Sikre friluftslivets arealgrunnlag i nærmiljøet
9. Bedret tilgjengelighet for prioriterte målgrupper

Samarbeid:

10. Allianser som skaper "vinn-vinn" situasjoner

4. Målgrupper

Hovedmålsettingene og delmålene tilsier i utgangspunktet friluftsliv for alle. Det er samtidig en klar føring om at barn og unge er primærmålgruppen og derfor skal prioriteres. I denne sammenheng er det naturlig at det også settes fokus på familien. Det skal fokuseres på å synliggjøre mangfoldet av friluftslivstilbud til de som ikke driver organisert friluftsliv og de som er inaktive i målgruppen. Overfor inaktive skal friluftslivsaktiviteter introduseres gjennom positive førstegangsopplevelser mtp. å oppnå varige effekter.

Friluftslivsmeldingen setter også søkelyset på funksjonshemmede og på grupper med annen etnisk bakgrunn. Hovedmålsettingene gjør det naturlig også å iverksette spesielle tiltak i forhold til disse gruppene. I dette arbeidet skal det søkes samarbeid med organisasjoner som representerer disse målgruppene. Det er også naturlig å legge til grunn anbefalinger gitt i DN-utredning 2003-4 "Friluftsliv for funksjonshemmede".

5. Tiltak

Målsettingen om synliggjøring tilsier at noen sentrale tiltak med stor mediaoppmerksomhet blir merket som hovedtiltak og gitt prioritet i markedsføringen. I kategoriseringen fremkommer hvilke hovedtiltak som blir initiert og ledet av henholdsvis Friluftslivets År og organisasjonene selv (alle aktører som kan tenkes å stå som arrangører av friluftslivstiltak omtales her som "organisasjoner"):

A) Hovedtiltak initiert av Friluftslivets År:

Tiltak som gis status som hovedtiltak, og som er initiert i regi av Friluftslivets År sentralt. Tiltakene utføres av organisasjonene, og ledes av Friluftslivets År.

B) Hovedtiltak initiert av Organisasjonene:

Tiltak som gis status som hovedtiltak, og som er initiert av organisasjonene. Tiltakene utføres og ledes av organisasjonene.

C) Organisasjoners sentrale tiltak:

Organisasjoners *sentrale* tiltak *uten* status som hovedtiltak i Friluftslivets År. Tiltakene initieres, utføres og ledes av organisasjonene.

D) Organisasjoners regionale og lokale tiltak:

Organisasjoners *regionale* og *lokale* tiltak *uten* status som hovedtiltak i Friluftslivets År. Tiltakene initieres, utføres og ledes av organisasjonene.

Eksempler på hovedtiltak i kategori A er åpningsarrangement og avslutningsarrangement. Hovedtiltak i kategori B kan være DNTs Grensesøm eller NSF's landsleir. Kategori C og D utgjør volumet av arrangementer og består av organisasjonenes planlagte og ordinære tiltak evt. noen som er endret noe eller er nye.

De fleste tiltak vil være rettet mot aktivitet, deltagelse, stimulering og motivering og dermed primært være i de operative organisasjonenes regi. Det er imidlertid aktuelt med samordning av visse tiltak, spesielt hovedtiltakene. Tiltakene bør stå i forhold til delmålene og resultatkravene for disse. Det forutsettes at alle tiltak som ledes og utføres av organisasjonene er i tråd med Friluftslivets Års hovedmålsettinger.

Tiltaksdelen blir et viktig tema i den videre planleggingen. En første utgave av tiltaksplanen skal foreligge før sommeren 2004.

6. Organisering og samarbeidsparter

Det er viktig å ha for øye at prosjektet går over kort tid og dermed stiller krav til en effektiv, rasjonell og handlingsorientert organisasjon. En egen prosjektleder er ansatt for perioden fra 25. august 2003 til 30. juni 2006, og er plassert i FRIFOs administrasjon.

Det etableres en prosjektorganisasjon med følgende struktur:

Styringsgruppe:

Styret i FRIFO har det overordnede ansvaret for prosjektet og for at oppdraget løses innenfor rammer gitt av oppdragsgiver. Styret vedtar strategiplan, økonomiske rammer og de overordnede prioriteringene.

Rådgivende organ:

FRIFOs Generalsekretærmøte utvides med en representant fra Friluftsrådernes Landsforbund og en fra Direktoratet for naturforvaltning. Generalsekretærmøte fungerer som rådgivende organ for prosjektledelsen i forhold til det løpende operative arbeid.

Prosjektledelsen:

Prosjektledelsen er ansvarlig direkte overfor styret, og utgjøres av generalsekretær og prosjektleder. Prosjektleder er ansvarlig for planlegging og koordinering av prosjektet med bistand fra FRIFOs øvrige administrasjon.

Idéforum:

Sentrale samarbeids- og allianseparter som grunneiere og -forvaltere, prosjekter, departementer, direktorater og organisasjoner som kan tenkes å ha interesse av å delta i Friluftslivets År 2005 inviteres til å stille med representanter i Idéforum. Forumet blir prosjektets sentrale enhet for innspill om konkrete aktiviteter og samarbeidsmuligheter. Det forventes at deltakende organisasjoner som et minimum

bidrar med innspill eller tilbakemeldinger på møtene, og i tillegg ser muligheten av å gjennomføre friluftslivstiltak selv eller sammen med andre i Friluftslivets År 2005. Det legges opp til kvartalsvise møter i Idéforum.

Regionalt koordinasjonsledd:

Forum for natur og friluftsliv (FNF) skal fungere som regionalt koordinasjonsledd. Dette innebærer informasjon, stimulering og motivering, fellestiltak og kontakt med fylkesmyndigheter og kommuner.

Ambassadørkorps:

Friluftslivets År legger opp til å knytte til seg noen kjente personer som har et forhold til friluftsliv, som er forbilder for barn og unge, og som barn og unge vil assosiere seg med. Disse er tiltenkt en rolle i kommunikasjonsaktivitetene i Friluftslivets År 2005.

Arbeidsgrupper:

I tillegg etableres tre mindre arbeidsgrupper med funksjoner innenfor finansiering, kommunikasjon og evaluering.

FRIFOs medlemsorganisasjoner blir naturlig nok en slags ”motor” hva gjelder operativ virksomhet.

I forhold til offentlige myndigheter vil DN og MD være sentrale samarbeidsparter. Prosjektleder etablerer en egnet rapporteringsfunksjon overfor MD.

I miljøvernministerens tildelingsbrev pekes bl.a. på involvering av relevante forsknings- og undervisningsinstitusjoner og allianseparter. Forskningsinstitusjonene følges opp spesielt i evalueringsarbeidet.

Forutsetningene fra miljøvernministerens side om brede allianser, følges opp dels gjennom deltakelse i Idéforum og dels gjennom direkte kontakter med aktuelle aktører.

7. Kommunikasjon

Både i forhold til mobilisering og synliggjøring blir måten det kommuniseres på av avgjørende betydning. Det utarbeides derfor en egen delstrategi for kommunikasjon, som dekker både intern og ekstern informasjon, profilering og markedsføring, og som står i forhold til de enkelte målgruppene. En av erfaringene fra Friluftslivets År 1993 var at målrettet informasjon til rett tid er meget viktig i forhold til både motivering og involvering.

8. Økonomi

Det er viktig å få en avklaring av den økonomiske rammen for 2005 så tidlig som mulig i 2004. Skal målsettingen om synlighet og folkelig mobilisering lykkes, må det være stimuleringsmidler på minst samme nivå som i Friluftslivets År 1993 (rammen for 1993 prisjustert). Det er en målsetting at det økonomiske løftet for å gjennomføre Friluftslivets År 2005 medfører friske midler til friluftslivet utover 2005.

For øvrig budsjetteres det med en egenfinansiering fra FRIFO.

Som i 1993 vil lokale aktiviteter motta den største andelen av tildelingene, hvor det også er størst dugnadsinnsats. Det utarbeides prinsipper for tildeling og informeres om disse i god tid.

Det utarbeides et innspill om midler for 2005 så tidlig som mulig etter at det foreligger et plangrunnlag for å kunne sette opp et budsjett for disse midlene og finansieringen.

Det bør tas sikte på å få knyttet sponsorer til prosjektet, hvor deltagelse kan gi en vinn-vinn situasjon. Sponsorkonseptet må ses i sammenheng med kommunikasjonsstrategien.

9. Evaluering

Evalueringen **skal** omfatte:

- Resultatmål (knyttet til delmålene, operasjonalisert med hensiktsmessige nivåer)
- Organiseringen og arbeidet

Evalueringen **bør** omfatte:

- Potensialet som året gir

Evalueringsopplegg, herunder den forskningsmessige delen, bør avklares så snart det foreligger et plangrunnlag for dette. Det vil gi mulighet for den som skal evaluere til også å følge planleggingen og forberedelsene.

Ved siden av evalueringen av måloppnåelse, gjennomføring og planlegging, er det viktig å få frem det potensialet året måtte ha skapt for videre arbeid i forhold til målsettingene og på hvilke måter dette kan utløses.

I planleggingen må derfor inngå et element av beredskap for oppfølging av de muligheter året har skapt og som av forskjellige årsaker ikke kunne realiseres i 2005.

En egen arbeidsgruppe ledet av prosjektleder sørger for planlegging og gjennomføring av evalueringsprosessen.

Selve evalueringsarbeidet bør, som for 1993, bestå av både en ekstern evaluering av en profesjonell institusjon og en intern evaluering.

Til alle arrangører av tiltak i Friluftslivets År 2005

Rapporteringskjema for tiltak i Friluftslivets År 2005

Lokale tiltak er ryggraden i Friluftslivets År 2005 (FÅ), og vi er derfor svært takknemlige for deres bidrag!

Gjennomføringen av FÅ 05 skal dokumenteres overfor presse og Miljøverndepartementet, og mer langsiktige utfordringer og muligheter skal kartlegges for strategisk bruk av organisasjonene selv. Dette rapporteringskjemaet er bidraget fra dere i evalueringsarbeidet. Norsk institutt for naturforskning (NINA) og Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) skal utføre evalueringen.

Etter at tiltaket er gjennomført, men **senest 1. februar 2006**, må dere sende oss følgende:

- **Utfyllt rapporteringskjema (alle fire sider)**
- **Regnskap for tiltaket**

Den økonomiske støtten til deres tiltak utbetales så snart vi mottar dette – ikke før! Svarene i skjemaet har ingen innvirkning på tildeling av midler.

Benytt adressen: Friluftslivets fellesorganisasjon, Nedre Slottsgate 25, 0157 Oslo.

Spørsmål om utfylling kan rettes til prosjektleder for FÅ 05, Per Martin Fosmark, tlf. nr. 23 31 09 80 eller til NIBR v/ Aud Tennøy, tlf nr 22 95 89 84.

Til utfylling:

Organisasjon (navn):	
Adresse:	
Kontaktperson (navn):	
Telefonnummer:	
e-postadresse:	
Prosjektets/ tiltakets navn:	
I hvilke(n) kommune(r) ble tiltaket gjennomført?	
Sum bevilget:	Utbetales til kontonummer:

Med vennlig hilsen
Friluftslivets fellesorganisasjon, FRIFO

Per Martin Fosmark

Per Martin Fosmark, prosjektleder Friluftslivets År 2005
e-post: fosmark@frifo.no www.frifo.no

For administrasjonen (ikke fyll ut her):	LØPENR.	1-4	00 ORG:	5-7	
01 SUM :	8-12	02 K:	13-15	03 FRIFO?:	16
04 Dato inn (åå.mm.dd):	17-22	05 F:	23-24	06 NIVÅ:	25

Offisielle samarbeidspartnere for Friluftslivets År 2005:

SPORT

Tiltaket

1. Hva var den viktigste aktiviteten i tiltaket? Sett inntil fire kryss.

☐ Båt	26	☐ Jakt	33	☐ Snø og is	40
☐ Dyr	27	☐ Kart og kompass	34	☐ Snøbrett	41
☐ Fiske	28	☐ Klatre	35	☐ Sykle	42
☐ Gå tur	29	☐ Kultur	36	☐ Tilberede mat	43
☐ Hjelp, sikring, redning	30	☐ Leir	37	☐ Vandre	44
☐ Hytte	31	☐ Padle	38	☐ Kursing	45
☐ Høste	32	☐ Ski	39	☐ Annet	46-47

2. Hva var de viktigste målsettingene med tiltaket? Sett maksimalt to kryss.

☐ Rekruttering til egen organisasjon	48	☐ Fokuserer på verdien av friluftslivet	52
☐ Tiltak for egne medlemmer	49	☐ Synliggjøre friluftslivet	53
☐ Inspirere til nye måter å drive friluftsliv på	50	☐ Annet	54-55
☐ Mobilisere nye grupper til å drive friluftsliv	51		

3. Var tiltaket lukket (kun for organisasjonens medlemmer) eller åpent (for alle/ flere)?

¹ ☐ Åpent, for alle	² ☐ Lukket, kun for medlemmer	56
---	---	----

4. Hvem var de viktigste hovedmålgruppene for tiltaket? Sett maksimalt to kryss.

☐ Barn til og med 12 år	57	☐ Eldre	61
☐ Ungdom (ca 13 til 25 år)	58	☐ Inaktive grupper	62
☐ Grupper med annen etnisk bakgrunn enn norsk	59	☐ Hele lokalmiljøet, alle	63
☐ Funksjonshemmede	60	☐ Andre	64-65

5. Iverksatte dere spesielle tiltak for å nå hovedmålgruppene? Sett så mange kryss som nødvendig.

☐ Nei	66
☐ Ja, vi formidlet at disse gruppene var spesielt invitert i media, på plakater etc.	67
☐ Ja, vi sendte skriftlig, generell informasjon til aktuelle organisasjoner eller institusjoner	68
☐ Ja, vi tok direkte kontakt med organisasjoner eller institusjoner	69
☐ Ja, annet	70-71
☐ Vet ikke	72

6. Gjorde dere noe spesielt for å tilrettelegge for forskjellige grupper? Sett så mange kryss som nødvendig.

☐ 73	☐ 74	☐ 75	☐ 76	☐ 77
Ja, for hovedmålgruppen(e)	Ja, for funksjonshemmede	Ja, annen etnisk bakgrunn	Nei	Vet ikke

7. Dersom svaret var ja på forrige spørsmål, hvilke tiltak var dette?

..... 78

8. Når ble selve tiltaket avholdt?

Fra og med dd.mm |__|_|. |__|_| 79-82 Til og med dd.mm |__|_|. |__|_| 83-86

9. Gjorde dere noe for å skaffe pressdekning for tiltaket? Sett så mange kryss som nødvendig.

☐ Ja, vi sendte ut pressemelding	87	☐ Ja, annet.....	90-91
☐ Ja, vi sendte ut skriftlig invitasjon	88	☐ Nei	92
☐ Ja, vi tok personlig kontakt med journalister	89	☐ Vet ikke	93

Resultatene

10. Kan du anslå hvor mange (ca) som deltok i tiltaket. Dersom ingen, skriv 0. Dersom ukjent, sett -.

1. Totalt	1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	94-98
2. Barn til og med 12 år	1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	99-103
3. Ungdom mellom 13 og 25 år	1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	104-108
4. Funksjonshemmede	1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	109-113
5. Personer med annen etnisk bakgrunn enn norsk	1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	114-118

11. Kan du anslå i hvor mange timer (ca) hver deltaker utøvet friluftslivsaktivitet, i gjennomsnitt? Hvis tiltaket varte i mer enn en dag, kan du anslå det gjennomsnittlige, daglige aktivitetsnivået?

☐ 1 Inntil 30 min
 ☐ 2 30 min - 2 t
 ☐ 3 2 - 4 t
 ☐ 4 4 - 8 t
 ☐ 5 8-12 t
 ☐ 6 Mer enn 12 t
 ☐ 7 Vet ikke
 119

12. I hvilken grad opplevde dere at dere greide å få personer i hovedmålgruppene til å delta?

☐ 1 I svært liten grad
 ☐ 2 I liten grad
 ☐ 3 Til en viss grad
 ☐ 4 I stor grad
 ☐ 5 I svært stor grad
 ☐ 6 Vet ikke
 120

13. Dersom dere **greide** å få personer i hovedmålgruppene til å delta, hva mener dere er de viktigste grunnene til dette? Sett maksimalt to kryss.

☐ Vi var gode til å informere om tiltaket til denne gruppen/ disse gruppene	121
☐ Vi var gode til å legge til rette for at denne gruppen/ disse gruppene kunne delta	122
☐ Vi hadde laget et tiltak som var spesielt attraktivt for denne gruppen/ disse gruppene	123
☐ Det var et behov for et slikt tilbud til denne gruppen/ disse gruppene (det finnes få alternativer)	124
☐ Vi hadde godt samarbeid med relevante organisasjoner og/ eller institusjoner	125
☐ Annet	126-127

14. Dersom dere **ikke greide** å få personer i hovedmålgruppene til å delta i tilstrekkelig grad, hva mener dere er de viktigste grunnene til dette? Sett maksimalt to kryss.

☐ Vi var ikke gode nok til å informere om tiltaket til denne gruppen/ disse gruppene	1
☐ Vi var ikke gode nok til å legge til rette for at denne gruppen/ disse gruppene kunne delta	2
☐ Vi greide ikke å lage et tiltak som var attraktivt nok for denne gruppen/ disse gruppene	3
☐ Vårt tiltak kolliderte med et annet arrangement for denne gruppen/ disse gruppene	4
☐ Denne gruppen/ disse gruppene er spesielt vanskelig å få til å delta i friluftslivsaktiviteter	5
☐ Dårlig vær eller andre ukontrollerbare faktorer reduserte deltakelsen på tiltaket	6
☐ Annet	7-8

15. Fikk dere pressdekning i forbindelse med tiltaket? Sett så mange kryss som nødvendig.

☐ Ja, i lokal eller regional avis	9	☐ Ja, i moderorganisasjonens medlemsblad	15
☐ Ja, i riksdekkende avis	10	☐ Ja, i annet blad/ tidsskrift/ magasin	16
☐ Ja, i lokal eller regional radio	11	☐ Ja, annet	17-18
☐ Ja, i riksdekkende radio	12	☐ Nei	19
☐ Ja, i lokal eller regional TV	13	☐ Vet ikke	20
☐ Ja, i riksdekkende TV	14		

16. Alt i alt, hvor fornøyd er dere med gjennomføringen av tiltaket?

☐ 1 Svært misfornøyd
 ☐ 2 Misfornøyd
 ☐ 3 Sånn passe
 ☐ 4 Fornøyd
 ☐ 5 Svært fornøyd
 ☐ 6 Vet ikke
 21

Samarbeid, informasjon og organisering

17. I hvilken grad ble **innholdet i tiltaket** påvirket av prioriteringene for å få aktivitetstilskudd i FÅ 05?

☐ 1 I svært liten grad
 ☐ 2 I liten grad
 ☐ 3 Til en viss grad
 ☐ 4 I stor grad
 ☐ 5 I svært stor grad
 ☐ 6 Vet ikke
 22

18. I hvilken grad ble **valg av hovedmålgruppe** påvirket av prioriteringene for å få aktivitetstilskudd i FÅ 05?

☐ 1 I svært liten grad
 ☐ 2 I liten grad
 ☐ 3 Til en viss grad
 ☐ 4 I stor grad
 ☐ 5 I svært stor grad
 ☐ 6 Vet ikke
 23

19. Ville dette tiltaket blitt gjennomført i år dersom det ikke hadde vært FÅ 05?

¹ ☐ Ja, sannsynligvis ² ☐ Nei, sannsynligvis ikke ³ ☐ Vet ikke

24

20. Har dere hatt nært samarbeid om tiltaket, praktisk eller økonomisk, med noen på listen under?

1. Andre lokallag i egen organisasjon	¹ ☐ Ja	² ☐ Nei	³ ☐ Vet ikke	25
2. Eget fylkeslag	¹ ☐ Ja	² ☐ Nei	³ ☐ Vet ikke	26
3. Egen moderorganisasjon	¹ ☐ Ja	² ☐ Nei	³ ☐ Vet ikke	27
4. Andre frilufsorganisasjoner	¹ ☐ Ja	² ☐ Nei	³ ☐ Vet ikke	28
5. Frivillige organisasjoner som ikke er frilufsorganisasjoner	¹ ☐ Ja	² ☐ Nei	³ ☐ Vet ikke	29
6. Menigheter/ trossamfunn	¹ ☐ Ja	² ☐ Nei	³ ☐ Vet ikke	30
7. Skoler og barnehager	¹ ☐ Ja	² ☐ Nei	³ ☐ Vet ikke	31
8. Andre kommunale etater eller avdelinger	¹ ☐ Ja	² ☐ Nei	³ ☐ Vet ikke	32
9. Kommunale eller interkommunale frilufstråd	¹ ☐ Ja	² ☐ Nei	³ ☐ Vet ikke	33
10. Fylkesmannen eller fylkeskommunen	¹ ☐ Ja	² ☐ Nei	³ ☐ Vet ikke	34
11. Staten	¹ ☐ Ja	² ☐ Nei	³ ☐ Vet ikke	35
12. Industri eller næringsliv	¹ ☐ Ja	² ☐ Nei	³ ☐ Vet ikke	36
13. Andre	¹ ☐ Ja	² ☐ Nei	³ ☐ Vet ikke	37-38

21. Var det noen av disse dere samarbeidet med for første gang i dette tiltaket?

¹ ☐ Ja ² ☐ Nei ³ ☐ Vet ikke

39

22. Under er det satt opp en rekke påstander om tiltaket og om Friluftslivets år 2005 (FÅ 05) generelt. Sett ett kryss per linje for å angi hvor enig/uenig du er i påstandene.

	Helt uenig	Uenig	Verken eller	Enig	Helt enig	Vet ikke/uaktuelt	
1. Samarbeidet med andre lokallag i egen organisasjon fungerte bra.	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐	⁵ ☐	⁶ ☐	40
2. Samarbeidet med eget fylkeslag e. l. fungerte bra.	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐	⁵ ☐	⁶ ☐	41
3. Samarbeidet med egen sentral organisasjon fungerte bra.	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐	⁵ ☐	⁶ ☐	42
4. Samarbeidet med andre utenfor egen organisasjon fungerte bra.	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐	⁵ ☐	⁶ ☐	43
5. Søknadsprosedyrene for å få midler fra FÅ 05 var ukompliserte.	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐	⁵ ☐	⁶ ☐	44
6. Vi fant den nødvendige informasjonen om FÅ 05 på FRIFOs hjemmesider (www.frifo.no).	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐	⁵ ☐	⁶ ☐	45
7. Publikumsweben (www.friluftslivet.no) var lett å bruke.	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐	⁵ ☐	⁶ ☐	46
8. Markedsføringsmateriellet fra FÅ 05 har vært nyttig.	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐	⁵ ☐	⁶ ☐	47
9. Slik vi har opplevd det, har FÅ 05 vært godt administrert.	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐	⁵ ☐	⁶ ☐	48
10. Vi som arrangører av tiltak har fått god informasjon om FÅ 05.	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐	⁵ ☐	⁶ ☐	49
11. FÅ 05 har vært godt promotert i mediene, så langt.	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐	⁵ ☐	⁶ ☐	50
12. Oppmerksomheten rundt FÅ 05 så langt har gjort det lettere for oss å få flere til å delta i friluftslivsaktiviteter.	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐	⁵ ☐	⁶ ☐	51
13. Vi opplevde ikke vesentlige vanskeligheter, av organisatorisk, økonomisk eller praktisk art, i forbindelse med tiltaket.	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐	⁵ ☐	⁶ ☐	52
14. Tiltaket ble i all hovedsak gjennomført som planlagt (jmf. beskrivelsen i søknaden).	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐	⁵ ☐	⁶ ☐	53
15. Dette tiltaket kommer sannsynligvis til å bli gjentatt i kommende år.	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐	⁵ ☐	⁶ ☐	54
16. FÅ 05 har vært til nytte for oss.	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐	⁵ ☐	⁶ ☐	55

23. I hvilken grad vil du si at Friluftslivets År 2005 har vært vellykket, så langt?

¹ ☐ I svært liten grad ² ☐ I liten grad ³ ☐ Til en viss grad ⁴ ☐ I stor grad ⁵ ☐ I svært stor grad ⁶ ☐ Vet ikke

56

24. Dersom det skal arrangeres et nytt Friluftslivets År eller lignende, er det noe dere, den sentrale prosjektledelsen eller andre involverte burde gjøre annerledes? Bruk gjerne eget ark.

.....57

.....

Takk for hjelpen!

NINA Rapport 170

ISSN:1504-3312

ISBN: 82-426-1725-2

Norsk institutt for naturforskning

NINA Hovedkontor

Postadresse: NO-7485 Trondheim

Besøks/leveringsadresse: Tungasletta 2, NO-7047 Trondheim

Telefon: 73 80 14 00

Telefaks: 73 80 14 01

Organisasjonsnummer: 9500 37 687

<http://www.nina.no>